

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

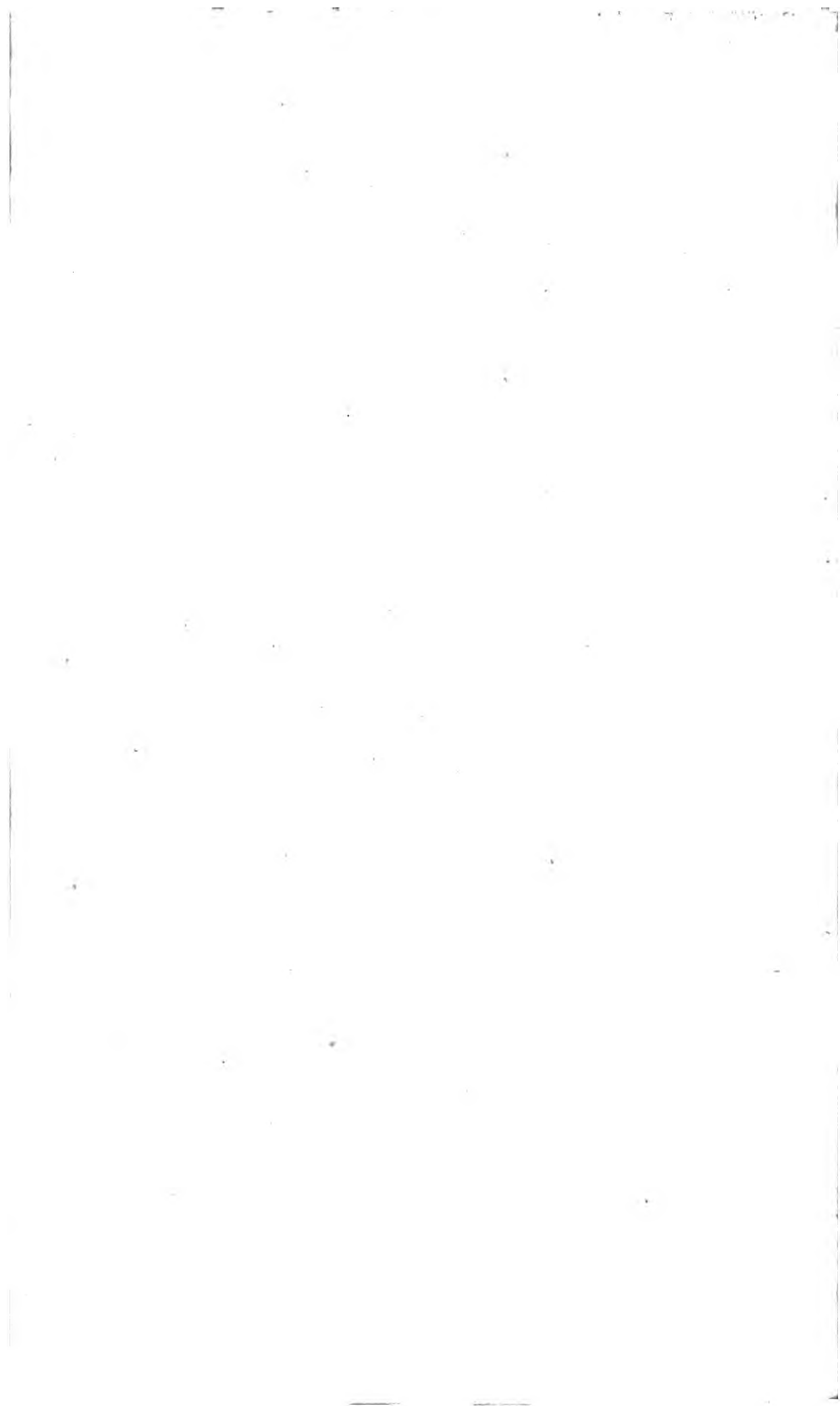
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

E P I C U R I
PHYSICA ET METEOROLOGICA

DUABUS EPISTOLIS

E I U S D E M C O M P R E H E N S A

GRAECA AD FIDEM LIBRORUM SCRIPTORUM ET
EDITORUM EMENDAVIT

ATQUE

I N T E R P R E T A T U S E S T

I O. G O T T L. S C H N E I D E R ,

S A X O.

LIPSIAE, MDCCCXIII.

SUMTIBUS F. C. G. VOGELII.

LIBRARIAS UNIVERSITATIS

LIBRARIAS UNIVERSITATIS

EPISTOLA EDITORIS

AD

VIROS DOCTISSIMOS HUMANISSIMOSQUE

ANTHIMUM GAZAM,

ARCHIMANDRITEN,

DE LITTERIS GRAECIS BENE MERITUM,

ET

B. K O P I T A R,

BIBLIOTHECAE CAES. REG. VINDOBON. SCRIBAM,

DE LITTERATURA SLAVICA BENE MERITUM.

[The text in this image is extremely faint and illegible. It appears to be a multi-paragraph document, possibly a letter or a report, but the specific words and sentences cannot be discerned.]

Si velim, uti par erat, Hesiodium illud sequi, quod eadem mensura reddere iubet, quod acceperis, aut etiam cumulatiore, vereor, ne diutius procrastinandum mihi sit, quam morae impatiens animus atque omnem ἀχαριστίας vel levissimam speciem reformidans durare possit. Itaque nunc accedere ad Vos cogor duce ac comite homine, quem adversus magistros non satis gratum fuisse clamat antiquitas. Epicuri

duas epistolas has, quae una cum tertia, multo brevior et leuioris argumenti, solae e magno voluminum ab eo scriptorum numero supersunt, (nisi e papyris Herculaneis fortasse nobis physici operis lacinias ars lentissima *ἐκμηρύνεται*) ante hos duos annos et quod excurrit diligentius excutere et, si possem, emendare coepi, opera, quam Theophrasteis operibus dicavi, invitante: simulque specimine aliquo insigni edito demonstrare volui, quam parum sit fidendum editioni Diogenis Laertii Meibomianae, quae sola fere in his terris regnat. Libellus per biennium sepositus cum subito redemptorem invenisset, diu multumque me tenuit dubium atque anxium, quid facerem. Neque enim vacabat *δευτέρας φροντίδας* his epistolis impertiri, spinas-

que cosmologiae Epicureae iterum perre-
pere, ut si quid superesset, ubi lector
adhaerescere possit, amicorum etiam et
doctorum auxilio advocato expurgarem:
et modestia vetabat libellum protrudere in
publicum, quem ipse sentiebam nondum
ita esse expolitum, ut expectationi viro-
rum historiae et philosophiae graecae peri-
torum satisfacere posset. Tandem coepi
cogitare, non esse mearum virium, in
doctrina Epicuri ad unguem omnia exi-
gere, sed a peritiore artifice operam hanc
expectari debere. Ausus igitur sum libel-
lum librario tradere talem, qualem ante
plus quam duos annos seposueram, insti-
gante inprimis memoria recentis beneficii
a Vobis accepti, cui quanquam parem re-
ferri gratiam nunquam a me posse agno-

scerem, nolui tamen committere, ut plane ingratus viderer. Quare Vos rogatos volo, ut hanc operam meam non aurificis statera, sed populari quadam atque animi magis quam iudicii trutina examinetis et iudicetis. Locus hic invitare me videtur, ut indicem et Vobis et futuro Diogenis Laertii editori libellum, quem inter subsidia critica memoratum non legi vel in Fabricii bibliotheca graeca, etiam recocta, vel in simili aliquo libro ad antiquitatis graecae opes cognoscendas accommodato. Is est inscriptus: *De vita et moribus philosophorum et poetarum*: auctorem habet Anglum *Gualterum Burleum* (*Burley*), acerrimum Scotistarum adversarium medio seculo millesimo quadringentesimo. Est quasi compendium historiae Diogenianae, au-

ctum tamen iudiciis, vitis et sententiis scriptorum et philosophorum latinorum, veluti Varronis, Senecae, Valerii Maximi et aliorum. Cum nuper periculi causa priores philosophorum graecorum vitas compararem, mirabiles multas, etiam laudabiles aliquot reperi scripturae varietates ab interprete Anglo expressas, quae in reliquis vitis sine dubio plures et graviores reperiendae futuro Diogenis editori magno poterunt esse ad verum exquirendum adiumento. Verum, ne quis carbonem pro thesauro repertos merito conqueri possit, moneo, Burleum omisisse fere omnia interpretari, quae ad interiorem philosophorum doctrinam cognoscendam pertinent, contra dicta salse vel acute et sententias plerasque excerpisse. Itaque

in praeceptis philosophiae physicae Epicuri enucleandis nullus eius libri usus esse potest. Possidet autem Bibliotheca regia, cuius opibus ordinandis cum maxime occupatus haec scribebam, quinque diversa huius libri exempla, quorum notas hic annotare lubet, quo faciliorem futuro Diogenis editori quaerendi operam reddam. Prima editio est sine loci annive indicio in forma quarta, cui nulla convenit notarum positarum a Panzero in Annalibus typographicis. Altera, forma paulo minore, est Eustadiensis secundum Panzerum IV. p. 292. Tertia, item sine loci annive indicio, est ea, quam annotavit Panzerus IV. p. 103. Quarta est Norimbergensis anni 1477. forma folii integri, uti prior, quam annotavit Panzer. II. p. 176. Quinta

Norimbergensis anni 1479. quam habet Panzer. II. p. 183. Video editionem Norimbergensem anni 1476. alteramque anni 1479. in Meibomiana Diogenis editione commemorari inter editiones latinas Diogenis, tanquam e versione Ambrosii, Camaldulensis. Quem errorem latius manasse inveni, quam vellem. Ita enim factum est, ut Burlei liber et versio Diogenis latina, multo antiquior Ambrosiana, plane negligeretur et contemta iaceret.

Sed redeo ad Vos, carissimi amici, quorum consuetudine cum mihi uti non contigerit, ut hoc litterarum commercio et hac mutuorum officiorum coniunctione quam diutissime perfrui liceat, deum optimum maximum rogo, unaque precor,

ut aetatem et vires Vobis addat, quo pluribus et maioribus ingenii operibus laudes bene partas tuèri, augere atque aeternitati prodere possitis. Ita valetè, mihi-que et studiis meis favere pergite. Dabam
Vratislaviae a. d. Cal. Ianuarias anni
MDCCCXIII.

AD LECTOREM.

Epistolas duas Epicuri, alteram ad Herodotum scriptam de Physicis, alteram ad Pythoclem, adolescentem, de Meteorologia, dignas censui, vel propter Lucretium, qui carmine egregio philosophiam Epicuri exposuit, quas separatim ederem, emendarem et critica annotatione persequerer. Continent enim paene perfectam philosophiae Epicureae epitomen, quae theoria physiologiae nitebatur, adeo, ut extra eam pauca Epicuro superessent, quae de morali doctrina praeciperet. Vidi quidem et legi philosophiam Epicuri a viris doctis pluribus et saepius post Gassendum enarratam, sed plerique fere omnes, praecipue recentiores et vernaculi historiae philosophicae scriptores,

moralem tantum eius doctrinam attigerunt, physiologiam vero totam scriptoribus historiae physicae tractandam atque explicandam reliquerunt. Unus est Gassendus, qui omnes Epicureae philosophiae partes pari cura dignatus et explicare conatus est. Sed fuit in Gassendo maior rerum physicarum pro ista aetate scientia quam sermonis graeci peritia. Quare paene innumeris in locis a vero Philosophi sensu longe interpretando aberravit. Qui eum secuti sunt interpretes recentiores, maiorem ad verba graeca emendanda diligentiam quam ad doctrinam Epicuri explicandam attulerunt: et fuerunt etiam, qui commentis suis et orationem Epicuri deformarent interpolarentque, et doctrinam ipsam simul magis obscurarent, quam illustrarent; inter quos eminent H. Meibom, e cuius libidine pendet editio postrema Amstelodamensis anni 1692. omnium maxime interpolata, ceterum apparatu critico non contemnendo instructa.

De epistolarum Epicuri auctoritate qui dubitaret, neminem adhuc reperi praeter Buhlium in *Historia Philosophiae* I. p. 425. Sed is suspicionis, quam verbo iecit, argumen-

tum nullum adiecit; neque ipse potui causam suspicionis ullam reperire. Nam quod ad diversitatem attinet, quae locis aliquot conspicitur, si cum scriptorum aliorum narratione comparentur, ea vero non est talis tantaque, ut doctrinae Epicuri ab aliis traditae atque excerptae plane refragentur Epistolae, sed potius partes quaedam interdum omissae videntur vel librariorum culpa, vel Diogenis ipsius intempestivo brevitatis studio; quod factum apparet in doctrina de partibus animam humanam constituentibus, et de motu atomorum; nisi dicamus, ipsum Epicurum opinionem de rebus istis diversis aetatis temporibus variasse. Nam Diogenis inscitiam etiam in has Epicuri epistolas grassatam esse, testantur loci plures, inprimis autem sectio 43. ubi de forma et magnitudine atomorum disputatur: οὐδὲ γὰρ φησὶν ἐνδοτέρω, εἰς ἄπειρον τὴν τομὴν τυγχάνειν· λέγει δὲ, ἐπειδὴ αἱ ποιότητες μεταβάλλονται, εἰ μέλλει τις μὴ καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἀπλῶς εἰς ἄπειρον αὐτὰς ἐκβάλλειν. Κινεῖνται τε συνεχῶς αἱ ἄτομοι· φησὶ δὲ ἐνδοτέρω, καὶ ἰσοταχῶς αὐτὰς κινεῖσθαι, τοῦ κενοῦ τὴν εἶξιν ὁμοίαν παρεχομένου καὶ τῇ κουφοτάτη

καὶ τῇ βαρυτάτῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Habes tria excerptoris argumenta; verba enim φησὶν ἐνδοτέρω, quae Ambrosius interpretatus est ait *interius*. Meibomius minus latinum fecit ait *inferius*. Sic autem Diogenes 5, 4. ait ὁς ἐνδον γέγραπται. ad quem locum Is. Casaubonus et Menagius compararunt locum Ciceronis ad Quintum fratrem 3. Ep. 1. ubi *interiorem epistolam* similiter posuit, et Martialis 3. Epigr. 68.

Huc est usque tibi scriptus, matrona, libellus;
Cui sint scripta rogas interiora? mihi.

Quo in loco et pluribus in aliis, ubi Diogenes de sua lectione librorum Epicuri inseruit quaedam similiter dicta, mira est variatio scripturae in Eudociae Violeto servata. Eudocia enim has duas Epicuri epistolas integras excerpserit, verum in locis plerisque omnibus vestigia vel excerptoris vel interpolatoris deleta vel plane immanifesta sunt. Sane etiam aliis in locis mulier augusta scripturam integriorem prodidit, quae in ceteris libris scriptis nondum fuit reperta. Quare eam auctoritatem secutus et in superiore loco et ceteris in locis verba Diogenis interlocuti uncis adhibitis seclusi, ne Epi-

curi orationem et lectoris attentionem intempestive interpellarent. Maior fuit audacia postremi Editoris, Nürnbergeri, qui haec et plura alia loca, de quibus dubitari adhuc potest, plane omisit; quod exemplum si voluissem imitari, verendum mihi erat, ne viri docti quidam nimis religiosi vitio mihi verterent sublata omnia excerptoris argumenta, quibus doctrina Epicuri partibus suis quibusdam deminuta et mutilata vel indicaretur vel excusaretur. Sed maius est erimen, cuius suspicionem quomodo a Diogene removeam, non reperio. Videtur enim doctrinae et sententiarum seriem et ordinem temere immutasse, omissis locis quibusdam, aliis in brevius contractis, translocatis, interdum etiam extra ordinem positis aut repetitis. Non est opus singula enotare aut apponere; ipse enim lector saepius, quam decebat, ad ea offendet. Atque haec omnia, uti demonstrant, Epistolas Epicuri integras et sinceras ad nos non pervenisse, ita nullum plane argumentum suppeditant, quo falsitas earum convincatur. Turbatum ordinem locorum plurimum cum animadvertisset vir doctus, Nürnberger, qui decimum librum

Diogenis separatim edidit Norimbergae, anno 1791, comparatum cum Codicibus scriptis duobus Venetis non optimae notae, conatus est vitio ei mederi pristinumque sententiarum ordinem restituere. Quo quidem conatu maiorem temeritatis reprehensionem a Buhlio, quam peritiae sermonis graeci laudem a viris doctis meritus est. Saepius is corruptit orationem Epicuri, quam emendavit, loquacitate barbara verbosus in comparandis iis locis, quae similitudinem aliquam cum doctrina Kantiana habere illi videbantur. Nolui singulis mutationibus indicandis immorari, si quid tamen bonae frugis annotatum a viro docto reperi, cum fide et laude indicavi.

Comparavi ipse editionem Diogenis principem Frobenianam seu Basileensem, tertiamque Stephanianam cum versione Ambrosii, e Codice scripto facta, antequam graece editus fuisset Diogenes. Praeterea ad manus fuit Diogenes latinus cum annotatione critica Io. Sambuci, Antwerpiae anno 1566. editus, quem plerique Editores neglexerunt, nec uspiam in annotatione Stephani, Meibomii et Rossi nomen Sambuci commemoratum legi, quod silentium vel invidiae vel raritati

libri adscribendum existimo. Denique absoluta iam opera mea consului *Commentationes Laertianas Ignatii Rossi* Romae anno 1780. editas, qui plura in Epicuri Epistola priorae loca egregie explicavit, et temeritatem Meibomianae criseos innumeris argumentis convicit.

Haec fere sunt, quae lectoris interesse putabam, ut antea, quam Epistolarum harum lectionem aggrederetur, a me exposita legeret. Ceterum operam meam etsi ad philosophiae studium non admodum fructuosam fore ipse praevideo atque agnosco, tamen plura in ea lectorem reperturum esse confido, quae ad historiam dogmatum physicorum, quae Epicurus undecunque collecta, non suo ingenio reperta, ad physiologiam suam accommodare conatus est, quorumque vestigia alibi vel nulla vel valde obscura extant, illustrandam faciant. Quod si vere auguratus fuero, gaudebo.

Haec quum scripsissem Nonis Martiis anni 1810, postea incidi in Dissertationem academicam anno 1718 Altorfii editam a Io. Conr. Schwartz, Eloquent. et Linguae Graecae Professore, inscriptam: *Iudicium de recondita*

Theologia Epicuri vulgo atheis annumerati.
Continet defensionem Theologiae Epicuri non valde probabilem, quippe quae vel emendationibus locorum plurium Diogenis temerariis et violentis, vel interpretationibus aliorum alienis et vanis niti mihi quidem videtur. Liberum tamen lectoribus iudicium feci ita, ut ad singula Epicureae Epitomae loca excerptas ponerem Schwartzii vel emendationes vel interpretationes, interposito etiam iudicio meo.

ἘΠΙΚΟΤΡΟΣ ἩΡΟΔΟΤΩ. ΕΡ
ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

35 Τοῖς μὴ δυναμένοις, ὧς Ἡρόδοτε, ἕκαστα τῶν
περὶ φύσεως ἡμῖν ἀναγεγραμμένων ἐξακριβοῦν,
μηδὲ τὰς μείζους τῶν συντεταγμένων βίβλους
διαθρεῖν, ἐπιτομὴν τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς
τὸ κατασχεῖν τῶν ὀλοσχερεστάτων δοξῶν τὴν
μνήμην ἱκανῶς, [αὐτοῖς] παρεσκευάσα· ἵνα
παρ' ἐκάστους τῶν καιρῶν ἐν τοῖς κυριωτάτοις
βοηθεῖν αὐτοῖς δύναιντο, καθ' ὅσον ἂν ἐφά-
πτονται τῆς περὶ φύσεως θεωρίας. Καὶ τοὺς προ-
βεβηκότας δὲ ἱκανῶς ἐν τῇ τῶν ὅλων ἐπιβλέψει
τῶν τύπων τῆς ὅλης πραγματείας τῶν κατεστοι-
χειωμένων δεῖ μνημονεύειν· τῆς γὰρ ἀθρόας
ἐπιβολῆς πυκνὸν δεόμεθα, τῆς δὲ κατὰ μέρος
36 οὐχ ὁμοίως. Βαδιστέον μὲν οὖν καὶ ἐπ' ἐκεῖνα 2
συνεχῶς, καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοσοῦτον ποιητέον,
ἀφ' οὗ ἢ τε κυριωτάτη ἐπιβολὴ ἐπὶ τὰ πράγματα
ἔσται, καὶ διὸ καὶ τὸ κατὰ μέρος ἀκρίβωμα
πᾶν ἐξευρεθήσεται, τῶν ὀλοσχερεστάτων τύπων
ἐμπεριειλημμένων καὶ μνημονευομένων· ἐπεὶ
καὶ τοῦ τετελεσιουργημένου καὶ πάντως ἡκρι-

βωμένου τοῦτο κυριώτατον γίνεται, τὸ ταῖς
 ἐπιβολαῖς ὀξέως δύνασθαι χρῆσθαι, καὶ πρὸς
 ἀπλᾶ στοιχειώματα καὶ φωνὰς συναγομένων.
 Οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πύκνωμα τῆς συνεχοῦς τῶν
 ὄλων περιδείας εἶδέναι, μὴ δυνάμενον διὰ
 βραχειῶν φωνῶν ἅπαν ἐμπεριλαβεῖν ἐν αὐτῷ
 3 τὸ κατὰ μέρος ἂν ἐξακριβωθῆν. Ὅθεν δὴ 37
 πᾶσι χρησίμης οὔσης τοῖς ὠκειωμένοις φυσι-
 λογία τῆς τοιαύτης ὁδοῦ, παρεγγυάντων συνε-
 χές ἐνέργημα ἐν φυσιολογία καὶ τῶν τούτῳ
 μάλιστα ἐγγαληνίζόντων τῷ βίῳ, ποιήσασθαι
 [δεῖ] καὶ τοιαύτην τινὰ ἐπιτομὴν καὶ στοι-
 4 χείωσιν τῶν ὄλων δοξῶν. Πρῶτον μὲν οὖν
 τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις, ὧς Ἡρόδοτε,
 δεῖ εἰληφέναι, ὅπως ἂν τὰ δοξαζόμενα ἢ
 ζητούμενα ἢ ἀπορούμενα ἔχωμεν εἰς ταῦτα
 ἀνάγοντες ἐπικρίνειν, καὶ μὴ ἄκριτα πάντα
 ἡμῖν εἰς ἄπειρον ἀποδεικνύωσιν, ἢ κενούς
 φθόγγους ἔχωμεν. Ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον 38
 ἐννόημα καθ' ἕκαστον φθόγγον βλέπεσθαι,
 καὶ μηθὲν ἀποδείξεως προσδεῖσθαι, εἴπερ ἔξο-
 μεν τὸ ζητούμενον ἢ ἀπορούμενον καὶ δοξα-
 ζόμενον ἐφ' ὃ ἀνάξωμεν, εἴτε κατὰ τὰς αἰσθη-
 σεις δεῖ πάντα τηρεῖν καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας
 ἐπιβολὰς, εἴτε [κατὰ] διανοίας εἰδ' ὅτιδήποτε
 τῶν κριτηρίων. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὑπάρχοντα
 πάθη ὅπως ἂν καὶ τὸ προσμένον καὶ τὸ

ἄδηλον ἔχωμεν οἷς σημειωσώμεθα. Ταῦτα δὲ 5
 διαλαβόντας συνορᾶν ἤδη περὶ τῶν ἀδήλων,
 πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ
 39 ὄντος· πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίγνετ' ἂν, σπερ-
 μάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. Καὶ εἰ ἐφθεί-
 ρετο δὲ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα
 ἂν ἀπολώλει τὰ πράγματα, οὐκ ὄντων τῶν εἰς
 ἃ διελύετο. Καὶ μὴν καὶ τὸ πᾶν ἀεὶ τοιοῦ-
 τον ἦν οἷον νῦν ἐστὶ, καὶ ἀεὶ τοιοῦτον ἔσται·
 οὐδὲν γάρ ἐστιν εἰς ὃ μεταβάλλει. Παρα-
 γὰρ τὸ πᾶν οὐθέν ἐστιν, ὃ ἂν εἰσελθὸν εἰς
 αὐτὸ τὴν μεταβολὴν ποιήσαιτο. [Ἀλλὰ μὴν
 [καὶ] τοῦτο καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ φησι
 κατ' ἀρχὴν, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ φύσεως.]
 Τὸ πᾶν ἐστὶ σῶμα· τὰ μὲν γὰρ σώματα ὡς 6
 ἔστιν, αὐτὴ ἢ αἰσθησις ἐπὶ πάντων μαρτυρεῖ,
 κατ' ἦν ἀναγκαῖον τὸ ἄδηλον τῷ λογισμῷ
 τεκμαίρεσθαι. [Ὡσπερ προεῖπον τὸ πρόσθεν.]
 40 Εἰ μὴ ἦν ὁ κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῆ φύσιν
 ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε τὰ σώματα, ὅπου
 ἦν, οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνε-
 ται κινούμενα. Παρὰ δὲ ταῦτα οὐθέν οὔτε
 ἐπινοηθῆναι δύναται οὔτε περιληπτῶς οὔτε
 ἀναλόγως τοῖς περιληπτοῖς, ὡς τὰ κατ' ὅλας
 φύσεις λαμβανόμενα, καὶ μὴ ὡς τὰ τούτων
 συμπτώματα ἢ συμβεβηκότα λεγόμενα. [Καὶ
 μὴν καὶ ταῦτο τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ

φύσεώς φησι, καὶ ἐν τῇ τετταρακαιδεκάτῃ καὶ
 7 πεντεκαιδεκάτῃ, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ.] Τῶν
 σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶ συγκρίσεις, τὰ δ' ἐξ ὧν
 αἱ συγκρίσεις πεποιήνται. Ταῦτα δέ ἐστιν 4
 ἄτομα καὶ ἀμετάβλητα, εἴπερ μὴ μέλλει
 πάντα εἰς τὸ μὴ ὄν φθαρῆσεσθαι, ἀλλ' ἰσχύ-
 οντα ὑπομένειν ἐν ταῖς διαλύσεσι τῶν συγκρί-
 σεων, πλήρη τὴν φύσιν ὄντα καὶ οὐκ ἔχοντα
 ὄπη ἢ ὅπως διαλυθήσεται. Ὡστε τὰς ἀρχὰς
 ἀτόμους ἀναγκαῖον εἶναι σωμάτων φύσεις.
 8 Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πᾶν ἄπειρόν ἐστι· τὸ γὰρ
 πεπερασμένον ἄκρον ἔχει· τὸ δὲ ἄκρον παρ'
 ἑτερόν τι θεωρεῖται. Ὡστε οὐκ ἔχον ἄκρον πέρασ
 οὐκ ἔχει· πέρασ δὲ οὐκ ἔχον, ἄπειρον ἂν εἴη
 καὶ οὐ πεπερασμένον. Καὶ μὴν καὶ τῷ πλή-
 ϑει τῶν σωμάτων ἄπειρόν ἐστὶ τὸ πᾶν καὶ τῷ
 μεγέθει τοῦ κενοῦ· εἴτε γὰρ ἦν τὸ κενὸν 42
 ἄπειρον, τὰ δὲ σώματα ὠρισμένα, οὐδαμοῦ
 ἂν ἔμενε τὰ σώματα, ἀλλ' ἐφέρετο κατὰ τὸ
 ἄπειρον κενὸν διεσπαρμένα, οὐκ ἔχοντα τὰ
 ὑπερείδοντα καὶ στέλλοντα κατὰ τὰς ἀνακο-
 πὰς· εἴτε τὸ κενὸν ἦν ὠρισμένον, [τὰ δὲ
 σώματα ἄπειρα,] οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώ-
 9 ματα, ὅπου ἂν ἔστη. Πρὸς τε τούτοις τὰ
 ἄτομα τῶν σωμάτων καὶ μεστὰ, ἐξ ὧν καὶ
 αἱ συγκρίσεις γίνονται καὶ εἰς ἃ διαλύονται,
 ἀπερίληπτά ἐστὶ ταῖς διαφοραῖς τῶν σχημά-

των· οὐ γὰρ δυνατόν γενέσθαι τὰς τοσαύτας διαφορὰς ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων περιειλημμένων. Καὶ καθ' ἑκάστην δὲ σχημάτισιν ἀπλῶς ἄπειροί εἰσιν ἄτομοι, ταῖς δὲ διαφοραῖς οὐχ
 43 ἀπλῶς ἄπειροι, ἀλλὰ μόνον ἀπερίληπτοι. [Οὐδὲ γὰρ, φησὶν, ἐνδοτέρω εἰς ἄπειρον ἢ τομὴ τυγχάνει, [λέγει δὲ] ἐπειδὴ αἱ ποιότητες μεταβάλλονται· εἰ μὴ μέλλει τις καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἀπλῶς εἰς ἄπειρον αὐτὰς ἐκβάλλειν.] Κινοῦν- 10
 ταί τε συνεχῶς αἱ ἄτομοι, [φησὶ δὲ ἐνδοτέρω καὶ ἰσοταχῶς αὐτὰς κινεῖσθαι, παρεχομένου τοῦ κενοῦ τὴν εἴξιν ὁμοίαν καὶ τῇ κουφοτάτῃ καὶ τῇ βαρυτάτῃ τὸν αἰῶνα.] Καὶ αἱ μὲν εἰς μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων διῴστανται, αἱ δὲ αὐτὸν τὸν παλμὸν ἴσχουσιν, ὅταν τύχῳσιν ἐπὶ τὴν περιπλοκὴν κεκλιμέναι ἢ στεγαζόμεναι παρὰ
 44 τῶν πλεκτικῶν. Ἡ τε γὰρ τοῦ κενοῦ φύσις, ἢ διορίζουσα ἑκάστην αὐτῶν, τοῦτο παρασκευάζει, τὴν τε ὑπέρεισιν οὐχ οἷα τε οὕσα ποιεῖσθαι· ἢ τε στερεότης, ἢ ὑπάρχουσα αὐταῖς, κατὰ τὴν σύγκρουσιν τὸν ἀποπαλμὸν ποιεῖ ἐφ' ὅπόσον ἂν ἡ περιπλοκὴ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκ τῆς συγκρούσεως διδῶ. Ἀρχὴ δὲ τούτων οὐκ 11
 ἔστιν, αἰτίων τῶν ἀτόμων οὐσῶν καὶ τοῦ κενοῦ. [Φησὶ δ' ἐνδοτέρω μηδὲ ποιότητά τινα περὶ τὰς ἀτόμους εἶναι πλὴν σχήματος καὶ μεγέθους καὶ βάρους· τὸ δὲ χρῶμα παρὰ

τὴν θέσιν τῶν ἀτόμων ἀλλάττεσθαι ἐν ταῖς
 δώδεκα στοιχειώσεσιν φησὶ· πᾶν τε μέγεθος μὴ
 εἶναι περὶ αὐτάς· οὐδέποτε γοῦν ἄτομος
 ὄφθη αἰσθῆσαι. Αὕτη δ' ἡ φωνὴ τούτων πάν- 45
 των μνημονευομένων, τὸν ἰκανὸν τύπον ὑπο-
 12 βάλλει τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας.] Ἄλλα
 μὴν καὶ κόσμοι ἄπειροί εἰσιν εἴθ' ὅμοιοι τού-
 τῳ εἴτ' ἀνόμοιοι· αἱ τε γὰρ ἄτομοι ἄπειροί
 οὔσαι, ὡς ἄρτι ἀπεδείχθη, φέρονται καὶ πορ-
 ρωτάτω· οὐ γὰρ κατηνάλωνται αἱ τοιαῦται
 ἄτομοι, ἐξ ὧν ἂν γένοιτο κόσμος, ἢ ὑφ' ὧν
 ἂν ποιηθεῖη, οὔτ' εἰς ἓνα οὔτ' εἰς πεπερασμέ-
 νους, οὔθ' ὅσοι τοιοῦτοι, οὔθ' ὅσοι διάφοροι
 τούτῳ· ὥστε οὐδὲν τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ πρὸς τὴν
 13 ἀπειρίαν τῶν [τοιούτων] κόσμων. Καὶ μὴν 46
 καὶ τύποι ὁμοιοσχήμενες τοῖς στερεμνίος εἰσὶ,
 λεπτότησιν ἀπέχοντες μακρὰν τῶν φαινομέ-
 νων· οὔτε γὰρ ἀποστάσεις ἀδυνατοῦσιν ἐν τῷ
 περιέχοντι γίνεσθαι τοιαῦται, οὔτε ἐπιτηδειό-
 τητες ἐς τὰς κατεργασίας τῶν κοιλωμάτων καὶ
 λεπτοτήτων γίνεσθαι, οὔτε ἀπόρροιαὶ τὴν ἐξῆς
 θέσιν καὶ βάσιν διατηροῦσαι, ἥνπερ καὶ ἐν
 τοῖς στερεμνίοις εἶχον. Τούτους δὲ τοὺς τύ-
 14 πους εἰδῶλα προσαγορεύομεν. Καὶ μὴν καὶ
 ἡ διὰ τοῦ κενοῦ φορὰ κατὰ μηδεμίαν ἀπάν-
 τησιν τῶν ἀντικοψάντων γινομένη πᾶν μῆκος
 περίληπτον ἐν ἀπερινοήτῳ χρόνῳ συντελεῖ.

Βράδους γὰρ καὶ τάχους ἀντικοπή καὶ οὐκ
 17 ἀντικοπή ὁμοίωμα λαμβάνει. Οὐ μὴν οὐδὲ
 ἅμα κατὰ τοὺς διὰ λόγου θεωρητοὺς χρόνους
 τὸ κάτω φερόμενον ἐπὶ [τοὺς] πλείους τόπους
 ἀφικνεῖται· ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο συνα-
 φικνούμενον ἐν αἰσθητῷ χρόνῳ ὄθενδήποτε τοῦ
 ἀπείρου· ἐξ οὗ [γὰρ] ἂν περιλάβωμεν τὴν
 φορὰν τόπου, ἔσται ἀφιστάμενον· ἀντικοπή
 γὰρ ὁμοιον ἔσται, καὶ ἄν μέχρι τούτου τὸ τάχος
 τῆς φορᾶς μὴ ἀντικοπτόμενον καταλίπωμεν.
 Χρήσιμον δὲ καὶ τοῦτο κατασχεῖν τὸ στοιχεῖον, 15
 εἴθ' ὅτι τὰ εἰδῶλα ταῖς λεπτότησιν ἀνυπερ-
 βλήτοις κέχρηται· ὃ μὴθὲν ἀντιμαρτυρεῖ τῶν
 φαινομένων· ἢ ὅτι καὶ τάχῃ ἀνυπέρβλητα ἔχει,
 πάντα πόρον σύμμετρον ἔχοντα πρὸς τῷ, τῷ
 ἀπείρῳ αὐτῶν μὴθὲν ἀντικόπτειν ἢ ὀλίγα ἀντι-
 κόπτειν, πολλαῖς δὲ καὶ ἀπείροις εὐθύς ἀντι-
 18 κόπτειν τι. Πρὸς τε τούτοις ὅτι ἡ γένεσις τῶν 16
 εἰδώλων ἅμα νοήματι συμβαίνει· καὶ γὰρ ῥεῦ-
 σις ἀπὸ τῶν σωμάτων τοῦ ἐπιπολῆς συνεχῆς
 συμβαίνει, οὐκ ἐπίδηλος αἰσθήσει διὰ τὴν ἀν-
 ταναπλήρωσιν, σώζουσα τὴν ἐπὶ τοῦ στερεμνίου
 θέσιν καὶ τάξιν τῶν ἀτόμων ἐπὶ πολὺν χρό-
 νον, εἰ καὶ ἐνίοτε συγχεομένη ὑπάρχει. Καὶ
 συστάσεις ἐν τῷ περιέχοντι ὀξεῖαι, διὰ τὸ μὴ
 δεῖν κατὰ βάθος τὸ συμπλήρωμα γίνεσθαι.
 Καὶ ἄλλοι δὲ τρόποι τινὲς γεννητικοὶ τῶν τοι-

ούτων φύσεων εἶδιν· οὐθὲν γὰρ τούτων ἀντι-
 μαρτυρεῖ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἂν βλέπη τις τινα
 τρόπον τὰς ἐνεργείας, ἵνα καὶ τὰς συμπα-
 17 θείας ἀπὸ τῶν ἕξωθεν πρὸς ἡμᾶς ἀνοίση. Δεῖ 49
 δὲ καὶ νομίζειν, ἐπεισιόντος τινὸς ἀπὸ τῶν
 ἕξωθεν, τὰς μορφὰς ὄραν ἡμᾶς καὶ διανοεῖ-
 σθαι· οὐ γὰρ ἂν ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἕξω τὴν
 ἑαυτῶν φύσιν τοῦ τε χρώματος καὶ τῆς μορ-
 φῆς διὰ τοῦ ἀέρος τοῦ μεταξὺ ἡμῶν τε κἀκεί-
 νων, οὐδὲ διὰ τῶν ἀκτίνων ἢ οἴων δήποτε
 ῥευμάτων ἀφ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνα παραγινομέ-
 νων οὕτως, ὡς τύπων τινῶν ἐπεισιόντων ἡμῖν
 ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὁμοχρόων τε καὶ ὁμοιομόρ-
 φων κατὰ τὸ ἑναρμόττον μέγεθος εἰς τὴν ὄψιν
 ἢ τὴν διάνοιαν, ὡκέως ταῖς φοραῖς χρωμένων,
 εἴτα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνὸς καὶ συνε- 50
 χουῖς τὴν φαντασίαν ἀποδιδόντος, καὶ τὴν
 συμπάθειαν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου σώζοντος
 κατὰ τὸν ἐκεῖθεν σύμμετρον ἐπερειαμὸν ἐκ
 τῆς κατὰ βάρους ἐν τῷ στερεμνίῳ τῶν ἀτό-
 18 μων πλάσεως. Καὶ ἦν ἂν λάβωμεν φαντα-
 σίαν ἐπιβλητικῶς τῇ διανοίᾳ ἢ τοῖς αἰσθητη-
 ρίοις εἴτε μορφῆς εἴτε συμβεβηκότων, μορφὴ
 ἐστὶν αὕτη τοῦ στερεμνίου, γυνομένη κατὰ τὸ
 ἕξῃς πύκνωμα ἢ ἐγκατάλειμμα τοῦ εἰδώλου.
 Τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ διημαρτημένον ἐν τῷ
 προσδοξαζομένῳ αἰεὶ ἐστὶν [ἐπιμαρτυρηθήσε-

σθαι· εἴτ' οὐκ ἐπιμαρτυρουμένου,] κατὰ τὴν
 κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, συνημμένην τῇ φαν-
 ταστικῇ ἐπιβολῇ, διάλειψιν δὲ ἔχουσαν, καθ'
 51 ἦν τὸ ψεῦδος γίνεται. Ἡ τε γὰρ ὁμοιότης τῶν 19
 φαντασμάτων, οἷον ἐν εἰκόνι λαμβανόμε-
 νων, ἢ καθ' ὑπνοὺς γινομένων, ἢ κατ' ἄλλας
 τινὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας ἢ τῶν λοιπῶν
 κριτηρίων, οὐκ ἂν ποτε ὑπῆρχε τοῖς οὐσί τε
 καὶ ἀληθέσι προσαγορευομένοις, εἰ μὴ ἦν τινα
 καὶ τοιαῦτα, πρὸς ἃ βάλλομεν. Τὸ δὲ διη-
 μαρτημένον οὐκ ἂν ὑπῆρχεν, εἰ μὴ ἐλαμβά-
 νομεν καὶ ἄλλην τινὰ κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς,
 συνημμένην μὲν, διάλειψιν δὲ ἔχουσαν. Κατὰ
 δὲ ταύτην τὴν συνημμένην τῇ φανταστικῇ
 ἐπιβολῇ, διάλειψιν δὲ ἔχουσαν, εἰ μὲν μὴ
 ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ ἀντιμαρτυρηθῇ, τὸ ψεῦδος
 52 γίνεται· εἰ μὲν δὲ ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ μὴ ἀντιμαρ-
 τυρηθῇ, τὸ ἀληθές. Καὶ ταύτην οὖν σφό-
 δρα γε δεῖ τὴν δόξαν κατέχειν, ἵνα μήτε τὰ
 κριτήρια ἀναιρηθῶσι τὰ κατὰ τὰς ἐνεργείας,
 μήτε τὸ διημαρτημένον ὁμοίως βεβαιούμενον
 πάντα συνταράτῃ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀκούειν 20
 γίνεται πνεύματός τινος φερομένου ἀπὸ τοῦ
 φωνοῦντος ἢ ἠχοῦντος ἢ ψοφοῦντος ἢ ὅπως
 δήποτε ἀκουστικὸν πάθος παρασκευάζοντος.
 Τὸ δὲ ρεῦμα τοῦτο εἰς ὁμοιομερεῖς ὄγκους
 διασπείρεται, ἅμα τινὰ διασώζοντας συμπά-

θειαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐνότητα ἰδιότροπον, διατείνουσαν πρὸς ὃ ἀποστέλλεται, καὶ τὴν ἐπαίδθησιν τὴν ἀπ' ἐκείνου ὡς τὰ πολλὰ ποιούσαν· εἰ δὲ μή γε, τὸ ἔξωθεν μόνον ἐνδηλον
21 παρασκευάζουσαν. Ἄνευ γὰρ ἀναφερομένης **53** τινὸς ἐκεῖθεν συμπαθείας οὐκ ἂν γίνοιτο ἢ τοιαύτη ἐπαίδθησις. Οὐκ αὐτὸν οὖν δεῖ νομίζειν τὸν ἄερα ὑπὸ τῆς προἰεμένης φωνῆς ἢ καὶ τῶν ὁμογενῶν σχηματίζεσθαι, (πολλὴν γὰρ ἐνδειαν ἔξει τοῦτο πάσχειν ὑπ' ἐκείνης,) ἀλλ' εὐθύς τὴν γινομένην πληγὴν ἐν ἡμῖν, ὅταν φωνὴν ἀφίωμεν, τοιαύτην ἐκ τινῶν ὄγκων ρεύματος πνευματώδους ἀποτελεστικῶν ποιῆσθαι, ἢ τὸ πάθος τὸ ἀκουστικὸν ἡμῖν παρασκευάζει. Καὶ μὴν καὶ τὴν ὄσμην νομιστέον, ὡσπερ καὶ τὴν ἀκοὴν, οὐκ ἂν ποτε πάθος οὐδὲν ἐργάσασθαι, εἰ μὴ ὄγκοι τινὲς ἦσαν ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀποφερόμενοι, σύμμετροι πρὸς τὸ τοῦτο τὸ αἰσθητήριον κινεῖν, οἱ μὲν τοῖσι τεταραγμένως καὶ ἀλλοτριῶς, οἱ δὲ τοῖσι
22 ἀταράχως καὶ οἰκείως ἔχοντες. Καὶ μὴν καὶ **54** τὰς ἀτόμους νομιστέον μηδεμίαν ποιότητα τῶν φαινομένων προσφέρεσθαι πλὴν σχήματος καὶ βάρους καὶ μεγέθους καὶ ὅσα ἐξ ἀνάγκης σχήματος συμφυῆ ἔστι. Ποιότης γὰρ πᾶσα μεταβάλλει· αἱ δ' ἀτομοὶ οὐδὲν μεταβάλλουσιν, ἐπειδήπερ δεῖ τι ὑπομένειν ἐν ταῖς διαλύ-

σεσι τῶν συγκρίσεων στερεὸν καὶ ἀδιάλυτον,
 ὃ τὰς μεταβολὰς οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν ποιήσεται,
 οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλὰ κατὰ μεταθέσεις
 μὲν πολλῶν, τινῶν δὲ καὶ προσόδους καὶ ἀφώ-
 δους. Ὅθεν ἀναγκαῖον τὰ μὴ μετατιθέμενα 23
 ἀφθάρτα εἶναι, καὶ τὴν τοῦ μεταβάλλοντος
 φύσιν οὐκ ἔχοντα, ὄγκους δὲ καὶ σχημα-
 τισμοὺς ἰδίους. Ταῦτα γὰρ καὶ ἀναγκαῖον
 55 ὑπομένειν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν μετα-
 σχηματιζομένοις κατὰ τὴν προαίρεσιν τὸ σχῆ-
 μα ἐνυπάρχον λαμβάνεται, αἱ δὲ ποιότητες οὐκ
 ἐνυπάρχουσαι, ὥσπερ ἐκεῖνο, οὐ καταλείπον-
 ται, ἀλλ' ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἀπόλλυνται.
 Ἰκανὰ οὖν τὰ ὑπολειπόμενα ταῦτα τὰς τῶν
 συγκρίσεων διαφορὰς ποιεῖν· ἐπειδήπερ ὑπο-
 λείπεσθαι γέ τινα ἀναγκαῖον, καὶ [οὐκ] εἰς τὸ
 μὴ ὄν [πάντα] φθείρεσθαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 24
 δεῖ νομίζειν, πᾶν μέγεθος ἐν ταῖς ἀτόμοις
 ὑπάρχειν, ἵνα μὴ τὰ φαινόμενα ἀντιμαρτυρῇ·
 παραλλαγὰς δέ τινας μεγεθῶν νομιστέον εἶναι.
 Βέλτιον γὰρ καὶ τούτου προσόντος τὰ κατὰ
 τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις γινόμενα ἀποδο-
 56 θήσεται· πᾶν δὲ μέγεθος ὑπάρχον οὔτε χρή-
 σιμὸν ἐστὶ πρὸς τὰς τῶν ποιότητων διαφορὰς,
 ἀφίχθαι τε μέλλει καὶ πρὸς ἡμᾶς ὄρατὴ ἄτο-
 μος· ὃ οὐ θεωρεῖται γινόμενον, οὔθ', ὅπως
 ἂν γίνοιτο ὄρατὴ ἄτομος, ἐστὶν ἐπινοῆσαι.

- 25 Πρὸς δὲ τούτοις οὐ δεῖ νομίζειν ἐν τῷ ὀρι-
 σμένῳ σώματι ἀπείρους ὄγκους εἶναι οὐδ' ὀπη-
 λικουσοῦν· ὥστε οὐ μόνον τὴν εἰς ἀπειρον το-
 μὴν ἐπὶ τοῦλαττον ἀναιρετέον, (ἵνα μὴ πάντα
 ἀσθενῆ ποιῶμεν, καὶ [ὡς ἐν] ταῖς περιλήψεσι
 τῶν ἀθρόων εἰς τὸ μὴ ὄν ἀναγκαζώμεθα τὰ
 ὄντα θλίβοντες καταναλίσκειν·) ἀλλὰ καὶ τὴν
 μετάβασιν μὴ νομιστέον γίνεσθαι ἐν τοῖς
 ὀρισμένοις εἰς ἀπειρον, μηδὲ ἐπὶ τοῦλαττον.
 Οὐδὲ γὰρ ὅλως, ἐπειδὴν ἀπαξ τις εἶπη, ὅτι 57
 ἀπειροὶ ὄγκοι ἐν τινι ὑπάρχουσι ἢ ὀπηλικιοῦν,
 ἔστι νοῆσαι, πῶς τ' ἂν ἔτι πεπερασμένον τοῦτο
 εἶη τὸ μέγεθος· πηλικοί γάρ τινες δῆλον ὡς
 οὐκ ἀπειροὶ εἰσιν ὄγκοι· καὶ οὗτοι, ἐξ ὧν,
 ὀπηλικοί ἂν ποτε ᾧσιν, ἀπειρον ἂν καὶ τὸ
 μέγεθος, ἄκρον τε ἔχοντες τὸ ὑποπεπερασμέ-
 νον διαληπτόν· εἰ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸν θεω-
 ρητέον, οὐκ ἔστι μὴ καὶ τὸ ἐξῆς τούτου τοι-
 οῦτο νοεῖν· καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ
 ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἀπειρον ὑπάρχειν
- 26 κατὰ τὸ τοιοῦτο ἀφικνεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ. Τὸ 58
 τε ἐλάχιστον, τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει, δεῖ κατα-
 νοεῖν ὅτι οὔτε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τὸ τὰς
 μεταβάσεις ἔχον, οὔτε πάντη πάντων ἀνό-
 μοιον, ἀλλ' ἔχον μὲν τινα κοινότητα τῶν με-
 ταβάντων, διάληψιν δὲ μερῶν οὐκ ἔχον· ἀλλ'
 ὅτε διὰ τὴν τῆς κοινότητος προσεμφέρειαν

οἰηθῶμεν διαλήψεσθαι τι αὐτοῦ, τὸ μὲν ἐπὶ
τάδε, τὸ δὲ ἐπ' ἐκεῖνα, τὸ ἴσον ἡμῖν δεῖ προς-
πίπτειν. Ἐξῆς τε θεωροῦμεν ταῦτα ἀπὸ τοῦ
πρώτου καταρχόμενοι, καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ,
οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα, ἀλλὰ ἐν τῇ
ιδιότητι τῇ ἑαυτῶν τὰ μεγέθη καταμετροῦντα,
τὰ πλείω πλείον, καὶ τὰ ἐλάττω ἕλαττον.
Ταύτῃ τῇ ἀναλογίᾳ νομιστέον καὶ τὸ ἐν τῇ 27
59 ἀτόμῳ ἐλάχιστον κερῶσθαι. Μικρότητι γὰρ
ἐκεῖνο δῆλον ὡς διαφέρει τοῦ κατὰ τὴν αἴσθη-
σιν θεωρουμένου, ἀναλογία δὲ τῇ αὐτῇ κέρη-
ται· ἐπεὶπερ καὶ ὅτι μέγεθος ἔχει ἢ ἄτομος
κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἀναλογίαν, κατηγοράδα-
μεν, μικρὸν τι μόνον, μακρὸν ἐκβάλλοντες.
Ἔτι τε τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμιγῆ πέρατα δεῖ
νομίζειν τῶν μηκῶν, τὸ καταμέτρον ἐξ αὐ-
τῶν πρῶτον τοῖς μείζοσι καὶ ἐλάττοσι παρα-
σκευάζοντα τῇ διὰ λόγον θεωρίᾳ ἐπὶ τῶν ἀορά-
των. Ἡ γὰρ κοινότης ἢ ὑπάρχουσα αὐτοῖς
πρὸς τὰ ἀμετάβολα ἰκανῆ τὸ μέχρι τούτου
συντελέσαι· συμφόρησιν δὲ ἐκ τούτων κίνησιν
60 ἐχόντων οὐχ οἷόν τε γίνεσθαι. Καὶ μὴν κατὰ 28
τοῦ ἀπείρου ὡς μὲν ἀνωτάτω ἢ κατωτάτω οὐ
δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω· ἴσμεν τοι τὸ
ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θῶμεν εἰς ἀπείρον
ἄγειν ὄν, μηδέποτε φανεῖσθαι τοῦτο ἡμῖν, ἢ
τὸ ὑποκάτω τοῦ νοηθέντος εἰς ἀπείρον ἅμα

ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό· τοῦτο
 γὰρ ἀδύνατον διανοηθῆναι. Ὡστ' ἔστι μίαν
 λαβεῖν φορὰν τὴν ἄνω νοουμένην εἰς ἄπειρον,
 καὶ μίαν τὴν κάτω, ἂν καὶ μυριάκις πρὸς
 τοὺς πόδας τῶν ἐπάνω τὸ παρ' ἡμῶν φερόμε-
 γον ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν τόπους
 ἀφικνῆται, ἢ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῶν ὑποκάτω
 τὸ παρ' ἡμῶν κάτω φερόμενον. Ἡ γὰρ ὅλη
 φορὰ οὐδὲν ἦττον ἑκατέρω ἑκατέρω ἀντικειμένη
 29 ἐπ' ἄπειρον νοεῖται. Καὶ μὴν καὶ ἰσοταχεῖς ⁶¹
 ἀναγκαῖον τὰς ἀτόμους εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ
 κενοῦ εἰσφέρωνται, μηδενὸς ἀντικώπτοντος·
 οὔτε γὰρ τὰ βαρέα θᾶττον οἰσθήσεται τῶν
 μικρῶν καὶ κούφων, ὅταν γε δὴ μηδὲν ἀπαντᾷ
 αὐτοῖς· οὔτε τὰ μικρὰ τῶν μεγάλων, πάντα
 πόρον σύμμετρον ἔχοντα, ὅταν μηθὲν μηδὲ
 ἐκείνοις ἀντικώπη. Οὐδ' ἢ ἄνω, οὐδ' ἢ εἰς
 τὸ πλάγιον διὰ τῶν κρούσεων φορὰ, οὐδ' ἢ
 κάτω διὰ τῶν ἰδίων βαρῶν· ἐφ' ὅποσον γὰρ
 ἂν κατίσχη ἑκατέραν, ἐπὶ τοσοῦτον ἅμα νοή-
 ματι τὴν φορὰν σχήσει, ἕως [ἂν μηθὲν] ἀν-
 τικόπη ἢ ἔξωθεν ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου βάρους πρὸς
 30 τὴν τοῦ πλῆξαντος δύναμιν. Ἀλλὰ μηδὲ κατὰ ⁶²
 τὰς συγκρίσεις θᾶττον ἑτέρα ἐτέρας οἰσθήσε-
 ται, τῶν ἀτόμων ἰσοταχῶν οὐσῶν, τῷ ἐφ' ἕνα
 τόπον φέρεσθαι τὰς ἐν τοῖς ἀδροίσμασιν ἀτό-
 μους, καὶ κατὰ τὸν ἐλάχιστον συνεχῆ χρόνον·

εἰ δὲ μὴ ἐφ' ἓνα τόπον [φέρονται,] ἀλλὰ
 πυκνοὶ ἀντικόπτουσι, κατὰ τοὺς λόγῳ θεω-
 ρητοὺς χρόνους, ἕως ἂν ὑπὸ τὴν αἰσθήσειν το
 συνεχὲς τῆς φορᾶς γένηται. Τὸ γὰρ προσδοξα-
 ζόμενον περὶ τοῦ ἀοράτου, ὡς ἄρα καὶ οἱ
 διὰ λόγου θεωρητοὶ χρόνοι τὸ συνεχὲς τῆς
 φορᾶς ἔξουσιν, οὐκ ἀληθές ἐστίν ἐπὶ τῶν
 τοιούτων· ἐπεὶ τό γε θεωρούμενον πᾶν ἢ κατ'
 ἐπιβολὴν λαμβανόμενον τῇ διανοίᾳ, ἀληθές
 63 ἐστίν. Μετὰ δὲ ταῦτα δεῖ συνορᾶν περὶ τῆς 31
 ψυχῆς, ἀναφέροντα ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰ
 πάθη· οὕτω γὰρ ἡ βεβαιωτάτη πίστις ἐστίν,
 ὅτι ἡ ψυχὴ σῶμά ἐστὶ λεπτομερὲς, παρ' ὅλον
 τὸ ἄθροισμα παρεσπαρμένον, προσεμφερέστα-
 τον δὲ πνεύματι θερμοῦ τινὰ κράσιν ἔχοντι,
 καὶ πῆ μὲν τούτῳ προσεμφερὲς, πῆ δὲ ἐκείνῳ.
 Ἔστι δὲ τὸ μέρος πολλὴν παραλλαγὴν εἰλη-
 φὸς τῇ λεπτομερείᾳ καὶ αὐτῶν τούτων, συμ-
 παθὲς δὲ τούτῳ μᾶλλον καὶ τῷ λοιπῷ ἄθροί-
 σματι. Τοῦτο δὲ πᾶν αἰ δυνάμεις τῆς ψυχῆς
 δηλοῦσι καὶ τὰ πάθη καὶ αἱ εὐκίνησιαι καὶ
 αἱ διανοήσεις, καὶ ὧν στερούμενοι θνήσκομεν.
 Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἔχει ἡ ψυχὴ τῆς αἰσθήσεως 32
 64 τὴν πλείστην αἰτίαν, δεῖ κατέχειν. Οὐ μὴν
 εἰλήφει ἂν ταύτην, εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ
 ἄθροίσματος ἐστεγάζετό πως· τὸ δὲ λοιπὸν
 ἄθροισμα παρασκευάσαν τὴν αἰτίαν ταύτην,

μετείληψε καὶ αὐτὸ τοιούτου συμπτώματος
 παρ' ἐκείνης, οὐ μέντοι πάντων, ὧν ἐκείνη
 κέκτεται. Διὸ ἀπαλλαγείσης τῆς ψυχῆς οὐκ
 ἔχει τὴν αἰσθησιν· οὐ γὰρ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ
 ταύτην ἐκέκτητο τὴν δύναμιν, ἀλλὰ ἐτέρω
 ἅμα συγγεγεννημένῳ αὐτῷ παρεσκεύαζεν, ὃ
 διὰ τῆς συντελεσθείσης περὶ αὐτὸ δυνάμεως
 κατὰ τὴν κίνησιν σύμπτωμα αἰσθητικὸν εὐθύς
 ἀποτελοῦν ἑαυτῷ, ἀπεδίδου κατὰ τὴν ὁμού-
 ρησιν καὶ συμπάθειαν καὶ ἐκείνῳ, καθάπερ
 33 εἶπον. Διὸ δὴ καὶ ἐνυπάρχουσα ἡ ψυχὴ οὐδέ- 65
 ποτε, ἄλλου τινὸς μέρους ἀπηλλαγμένου,
 ἀναισθητεῖ, ἐάνπερ διαμένη τὸ ὅξυ κατὰ τὴν
 αἰσθησιν, ἀλλὰ ἂν καὶ αὕτη ξυναπόληται,
 τοῦ στεγάζοντος λυθέντος εἴθ' ὅλου εἴτε καὶ
 μέρους τινός· τὸ δὲ λοιπὸν ἄθροισμα δια-
 μένον καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος οὐκ ἔχει
 τὴν αἰσθησιν, ἐκείνου ἀπηλλαγμένου, ὅσον
 ποτέ ἐστι τὸ συντεῖνον τῶν ἀτόμων πλήθος
 34 εἰς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν. Καὶ μὴν καὶ λυο-
 μένου τοῦ ὅλου ἀθροίσματος ἡ ψυχὴ διασπεί-
 ρεται, καὶ οὐκέτι ἔχει τὰς αὐτὰς δυνάμεις,
 οὐδὲ κινεῖται· ὥστ' οὐδ' αἰσθησιν κέκτεται.
 Οὐ γὰρ οἷόν τε νοεῖν αὐτὴν αἰσθανομένην, 66
 μὴ ἐν τούτῳ τῷ συστήματι ταῖς κινήσεις ταύ-
 ταις χρωμένην, ὅταν τὰ στεγάζοντα καὶ πε-
 ριέχοντα μὴ τοιαῦτα ᾖ, ἐν οἷς νῦν οὐσα ἔχει

ταύτας τὰς κινήσεις. [Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε 35
 λέγει ἐν ἄλλοις, καὶ ἐξ ἀτόμων αὐτὴν συγκεί-
 σθαι λειωτάτων καὶ στρογγυλωτάτων, πολλῶ
 τινι διαφερουσῶν τῶν τοῦ πυρός· καὶ τὸ μὲν
 ἄλογον αὐτῆς ἐν τῷ λοιπῷ παρεσπάρθαι σώματι,
 τὸ δὲ λογικὸν ἐν τῷ θώρακι, ὡς δῆλον ἔα τε
 τῶν φόβων καὶ τῆς χαρᾶς. Ἴπνον τε γίνεσθαι
 τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, τῶν παρ' ὅλην τὴν
 σύγκρισιν παρεσπαρμένων, ἐγκατεχομένων ἢ
 διαφορουμένων, εἴτα συμπιπτόντων τοῖς ἐσπαρ-
 36 μένοις. Τύ τε σπέρμα ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων
 φέρεσθαι]. [Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε] γε δεῖ προσκα-
 τανοεῖν, ὅτι τὸ ἀσώματον λέγω κατὰ τὴν
 πλείστην ὁμιλίαν τοῦ ὀνόματος ἐπὶ τοῦ καθ'
 ἑαυτὸ νοηθέντος ἄν· καθ' ἑαυτὸ δὲ οὐκ ἔστι
 νοῆσαι τὸ ἀσώματον πλὴν [ἐπὶ] τοῦ κενοῦ.
 Τὸ δὲ κενὸν οὔτε ποιῆσαι οὔτε παθεῖν δύνα-
 ται, ἀλλὰ κίνησιν μόνον δι' ἑαυτοῦ τοῖς
 σώμασι παρέχεται. Ὡσθ' οἱ λέγοντες ἀσώμα-
 τον εἶναι τὴν ψυχὴν, ματαιάζουσιν. Οὐδὲν
 γὰρ ἄν ἐδύνατο ποιεῖν οὔτε πάσχειν, εἰ ἦν
 τοιαύτη. Νῦν δ' ἐναργῶς ἀμφοτέρω ταῦτα
 διαλαμβάνομεν περὶ τὴν ψυχὴν τὰ συμπτώ-
 38 ματα. Ταῦτα οὖν πάντα τὰ διαλογίσματα
 ἐνάγων τις ἐπὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις,
 μονημονεύων τῶν ἐν ἀρχῇ ῥηθέντων, ἱκανῶς
 κατόψεται τοῖς τύποις ἐμπεριειλημμένα εἰς τὸ

τὰ κατὰ μέρος ἀπὸ τούτων ἐξακριβοῦσθαι
 37 βεβαίως. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ
 χρώματα καὶ τὰ μεγέθη, καὶ τὰ βάρη καὶ
 ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται τοῦ σώματος, ὡς ἀνεῖ
 συμβεβηκότα ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὄρατοῖς, καὶ
 κατὰ τὴν αἰσθησιν αὐτὴν γνωστοῖς, οὐδ' ὡς
 καθ' ἑαυτὰς εἶδη φύσεις, δοξαστέον, (οὐ γὰρ
 δυνατόν ἐπινοῆσαι τοῦτο) οὐδ' ὅλως ὡς οὐκ 69
 εἶσιν, οὐδ' ὡς ἕτερά τινα προσυπάρχοντα τού-
 τῳ ἀσώματῳ, οὐδ' ὡς μόρια τούτου, ἀλλ' ὡς
 τὸ ὅλον σῶμα καθόλου μὲν ἐκ τούτων πάν-
 των τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου· οὐχ οἶον
 δὲ εἶναι συμπεφορημένον, ὡς περ ὅταν ἐξ αὐτῶν
 τῶν ὄγκων μείζον ἀθροισμα συστή, ἢτοι τῶν
 πρώτων, ἢ τῶν τοῦ ὅλου μεγεθῶν, τοῦ δὲ
 τινος ἐλαττόνων, ἀλλὰ μόνον, ὡς λέγω, ἐκ
 τούτων ἀπάντων τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου.
 Καὶ ἐπιβολὰς μὲν ἔχοντα ἰδίας πάντα ταῦτα
 ἐστὶ καὶ διαλήψεις, συμπαρακολουθοῦντας
 δὲ τοῦ ἀθροῦ καὶ οὐδαμῆ ἀποσχιζομένους,
 ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀθροῦ ἔννοιαν τοῦ σώματος
 38 κατηγορίαν εἰληφότος. Καὶ μὴν καὶ τοῖς 70
 σώμασι συμπίπτει πολλάκις καὶ οὐκ αἰδίου
 [τι] παρακολουθεῖν, οὐτ' ἐν τοῖς ἀοράτοις, 31
 καὶ οὐτε ἀσώματα· ὥστε δὴ κατὰ τὴν πλείστην
 φορὰν τούτῳ τῷ ὀνόματι χρώμενοι, φανερὸν
 ποιούμεν, τὰ συμπτώματα οὐτε τὴν τοῦ ὅλου

φύσιν ἔχειν, ὃ συλλαβόντες κατὰ τὸ ἀδρόον
 σῶμα προσαγορεύομεν, οὔτε τὴν τῶν αἰδίων
 παρακολουθούτων, ὧν ἄνευ σῶμα οὐ δυνα-
 π τὸν νοεῖσθαι· κατ' ἐπιβολὰς δ' ἂν τινὰς παρα-
 κολουθούντος τοῦ ἀδρόου ἕκαστα προσαγο-
 ρευθῆι, ἀλλ' ὅτε δήποτε ἕκαστα συμβαίνοντα
 θεωρεῖται, οὐκ αἰδίων τῶν συμπτωμάτων πα-
 ρακολουθούτων. Καὶ οὐκ ἐξελατέον ἐκ τοῦ 39
 ὄντος ταύτην τὴν ἐνάργειαν, ὅτι οὐκ ἔχει τὴν
 τοῦ ὄλου φύσιν ὃ συμβαίνει, ὃ δὴ καὶ σῶμα
 προσαγορεύομεν, οὐδὲ τὴν τῶν αἰδίων παρα-
 κολουθούτων, οὐδ' αὖ καθ' αὐτὰ [ὑφ' ἐστά-
 ναι] νομιστέον· οὐδὲ γὰρ τοῦτο διανοητέον
 οὔτ' ἐπὶ τούτων, οὔτ' ἐπὶ τῶν αἰδίων συμβε-
 βηκότων, ἀλλ' ὅπερ καὶ φαίνεται, συμπτώ-
 ματα πάντα τὰ σῶματα νομιστέον, καὶ οὐκ
 αἰδίων παρακολουθούντα, οὐδ' αὖ φύσεως καθ'
 ἑαυτὰ τάγμα ἔχοντα, ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτὴ ἢ
 π αἰσθησις τὴν ιδιότητα ποιεῖ, θεωρεῖται. Καὶ 40
 μὴν καὶ τόγε δεῖ προσκατανοῆσαι σφοδρῶς·
 τὸν γὰρ δὴ χρόνον οὐ ζητητέον, ὥσπερ καὶ
 τὰ λοιπὰ, ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ ζητοῦμεν, ἀνά-
 γοντες ἐπὶ τὰς βλεπομένας παρ' ἡμῖν προλή-
 φεις· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐνέργημα, καθ' ὃ τὸν
 πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον ἀναφωνοῦμεν, συγγε-
 νικῶς τοῦτο περιφέροντες, ἀναλογιστέον. Καὶ
 οὔτε διαλέκτους ὡς βελτίους μεταληπτέον,

ἀλλ' αὐταῖς ταῖς ὑπαρχούσαις κατ' αὐτοῦ
 χρηστέον· οὔτε ἄλλο τι κατ' αὐτοῦ κατηγορη-
 τέον, ὡς τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἔχοντας τῷ ιδιώ-
 ματι τούτῳ, (καὶ γὰρ τοῦτο ποιούσιν τινες,) ἄλλὰ
 μόνον ᾧ συμπλέκομεν τὸ ἴδιον τοῦτο
 καὶ παραμετροῦμεν, μάλιστα ἐπιλογιστέον,
 41 Καὶ γὰρ τοῦτο οὐκ ἀποδείξεως προσδεῖται, 73
 ἄλλ' ἐπιλογισμοῦ, ὅτι ταῖς ἡμέραις καὶ ταῖς
 νυξὶ συμπλέκομεν [χρόνον] καὶ τοῖς τούτων
 μέρεσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς
 ἀπαθείαις, καὶ κινήσεσι καὶ στάσεσιν, ἴδιόν
 τι σύμπτωμα περὶ ταῦτα πάλιν αὐτὸ τοῦτο
 ἐννοοῦντες, καθ' ὃ χρόνον ὀνομάζομεν. [Φησὶ
 δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ β περὶ φύσεως, καὶ ἐν τῇ
 42 μεγάλη ἐπιτομῇ.] Ἐπί τε τοῖς προειρημένοις
 τοὺς κόσμους δεῖ καὶ πᾶσαν σύγκρισιν πεπε-
 ρασμένην, τὸ ὁμοειδὲς τοῖς θεωρούμενοις
 πυκνῶς ἔχουσαν, νομίζειν γεγονέναι ἀπὸ τοῦ
 ἀπείρου, πάντων τούτων ἐκ συστροφῶν ἰδίων
 ἀποκεκριμένων καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων·
 καὶ πάλιν διαλύεσθαι πάντα, τὰ μὲν θάττον,
 τὰ δὲ βραδύτερον· καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τοιῶνδε,
 τὰ δὲ ὑπὸ τοιῶνδε τοῦτο πάσχοντα. Δῆλον γ
 οὖν, ὡς καὶ φθαρτοὶ οἱ κόσμοι μεταβαλ-
 λόντων τῶν μερῶν· καὶ ἡ γῆ τῷ ἀέρι ἐπο-
 43 χεῖται. Ἔτι δὲ καὶ τοὺς κόσμους οὔτε ἐξ
 ἀνάγκης δεῖ νομίζειν ἓνα σχηματισμὸν ἔχειν,

ἀλλὰ καὶ διαφόρους αὐτοὺς, οὓς μὲν σφαι-
 ροειδεῖς, οὓς δὲ ὠοειδεῖς, καὶ ἀλλοιοσχίμο-
 νας ἄλλους· οὐ μόντοι πᾶν σχῆμα ἔχειν.
 Οὐδὲ ζῶα εἶναι ἀποκριθέντα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου·
 οὐδὲ γὰρ ἂν ἀποδείξειεν οὐδεὶς, ὡς μὲν τῷ
 τοιούτῳ κόσμῳ ἐμπεριελήφθη τὰ τοιαῦτα σπέρ-
 ματα, ἐξ ὧν ζῶά τε καὶ φυτὰ καὶ τὰ λοιπὰ
 πάντα [τὰ] θεωρούμενα συνίσταται, ἐν δὲ
 τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη καὶ ἐντραφῆναι.
 Ὡσαύτως δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ
 75 γῆς νομιστέον. Ἀλλὰ μὴν ὑποληπτέον, καὶ 44
 τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν πολλὰ καὶ παντοῖα
 ὑπὸ τῶν αὐτῶν πραγμάτων διδαχθῆναι τε καὶ
 ἀναγκασθῆναι· τὸν δὲ λογισμὸν τὰ ὑπὸ ταύ-
 τῆς παρεγγυηθέντα καὶ ὕστερον ἐπακριβοῦν
 καὶ προσεξευρίσκειν, ἐν μὲν τισὶ θᾶπτον, ἐν
 δὲ τισὶ βραδύτερον· καὶ ἐν μὲν τισὶ κατὰ
 περιόδους καὶ χρόνους μείζους ἀπὸ τῶν τοῦ
 ἀπείρου, ἐν δὲ τισὶ κατ' ἐλάττους. Ὅθεν καὶ
 τὰ ὀνόματα ἐξ ἀρχῆς μὴ θέσει γενέσθαι, ἀλλ'
 αὐτὰς τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καθ' ἕκαστα
 ἔθνη ἴδια πασχούσας πάθη καὶ ἴδια λαμβα-
 νούσας φαντάσματα, ἰδίως τὸν ἀέρα ἐκπέμ-
 πειν, στελλόμενον ὑφ' ἐκάστων τῶν παθῶν
 καὶ τῶν φαντασμάτων, ὡς ἂν ποτε καὶ ἡ
 παρὰ τοὺς τόπους τῶν ἐθνῶν διαφορὰ εἴη.
 76 ἴσπερον δὲ κοινῶς καθ' ἕκαστα ἔθνη τα ἴδια 45

τεθῆναι, πρὸς τὸ τὰς δηλώσεις ἦττον ἀμφι-
 βόλους γενέσθαι ἀλλήλοις, καὶ συντομοτέρας
 δηλουμένας. Τινὰ δὲ καὶ οὐ συνορώμενα πράγ-
 ματα εἰσφέροντας τοὺς συνειδότας παρεγγυῆ-
 σαι τινὰς φθόγγους· [ἂν τοὺς μὲν] ἀναγκα-
 σθέντας ἀναφωνῆσαι, τοὺς δὲ, τῷ λογισμῷ
 ἐπομένους κατὰ τὴν πλείστην αἰτίαν, οὕτως
 46 ἐρμηνεύσαι. Καὶ μὴν ἐν τοῖς μετέωροις φορὰν
 καὶ τροπὴν καὶ ἔκλειψιν καὶ ἀνατολὴν καὶ
 δύσιν καὶ τὰ σύστοιχα τούτοις, μήτε λει-
 ουργοῦντός τινος νομίζειν δεῖ γίνεσθαι καὶ
 διατάττοντος ἢ διατάξαντος, καὶ ἅμα τὴν
 πᾶσαν μακαριότητα ἔχοντος μετ' ἀφθαρσίας·
 οὐ γὰρ συμφωνοῦσι πραγματεῖαι καὶ φροντί- π
 δες καὶ ὄργαι καὶ χάριτες μακαριότητι, ἀλλ'
 ἀσθενεία καὶ φόβῳ καὶ προσδεήσει τῶν πλη-
 σίων ταῦτα γίνεται· μήτ' αὖ πυρώδη τινὰ
 συνεστραμμένα, τὴν μακαριότητα κεκτημένα,
 κατὰ βούλησιν τὰς κινήσεις ταύτας λαμβά-
 νειν, ἀλλὰ πᾶν τὸ δέμνωμα τηρεῖν κατὰ
 πάντα ὀνόματα φερόμενα ἐπὶ τὰς τοιαύτας
 ἐννοίας, εἴαν μηδὲν ὑπεναντίον ἐξ αὐτῶν τῷ
 σεμνώματι δόξη· εἰ δὲ μὴ, τὸν μέγιστον
 τάραχον ἐν ταῖς ψυχαῖς αὕτη ὑπεναντιότης
 47 παρασκευάσει. Ὅθεν δὴ κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς
 ἐναπολήψεις τῶν συστροφῶν τούτων ἐν τῇ τοῦ
 κόσμου συστάσει δεῖ δοξάζειν καὶ τὴν ἀνάγκην

78 ταύτην καὶ περίοδον συντελεῖσθαι. Καὶ μὴν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων αἰτίαν ἐξακριβῶσαι, φυσιολογίας ἔργον εἶναι δεῖ νομίζειν, καὶ τὸ μακάριον ἐν τῇ περὶ τῶν μετεώρων γνώσει ἐνταῦθα πεπτωκέναι, καὶ ἐν τῷ τίνες φύσεις αἱ θεωρούμεναι κατὰ τὰ μετέωρα ταυτὶ, καὶ ὅσα συγγενῆ πρὸς τὴν εἰς ταῦτα ἀκρίβειαν. Ἔτι τε καὶ τὸ πλεοναχῶς ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι, καὶ τὸ ἐνδεχομένως καὶ ἄλλως πως ἔχειν, ἀλλ' ἀπλῶς μὴ εἶναι ἐν ἀφθάρτῳ καὶ μακαρία φύσει τῶν διάκρισιν ὑποβαλλόντων ἢ τάραχον μηθέν, καὶ τοῦτο καταλαβεῖν 79 τῇ διανοίᾳ ἐστίν, ἀπλῶς [οὕτως] εἶναι. Τὸ 48 δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπτωκὸς τῆς δύσεως καὶ ἀνατολῆς καὶ τροπῆς καὶ ἐκλείψεως, καὶ ὅσα συγγενῆ τούτοις, μηθέν ἔτι πρὸς τὸ μακάριον τῆς γνώσεως συντείνειν, ἀλλ' ὁμοίως τοὺς φόβους ἔχειν τοὺς ταῦτα κατιδόντας, τίνες δὲ αἱ φύσεις ἀγνοοῦντας, καὶ τίνες αἱ κυριωτάται αἰτίαι, καὶ εἰ μὴ προσήδεισαν ταῦτα, τάχα δὲ καὶ πλείους, ὅταν τὸ θάμβος ἐκ τῆς τούτων προσκατανόησεως μὴ δύνηται τὴν λύσιν λαμβάνειν καὶ τὴν περὶ τῶν κυριωτάτων οἰκονομίαν. Διὸ δὴ καὶ πλείους 49 αἰτίας εὐρίσκομεν τροπῶν καὶ δύσεων καὶ ἀνατολῶν καὶ ἐκλείψεων καὶ τῶν τοιουτοτρόπων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατὰ μέρος γινόμε-

νοίς· καὶ οὐ δεῖ νομίζειν, τὴν ὑπὲρ τοῦ- 80
 των χρείαν ἀκρίβειαν μὴ ἀπειληφέναι, ὅση
 πρὸς τὸ ἀτάραχον καὶ μακάριον ἡμῶν
 συντείνει. Ὡστε παραθεωροῦντας, ποσαχῶς
 παρ' ἡμῖν τὸ ὅμοιον γίνεται, αἰτιολογητέον
 ὑπὲρ τε τῶν μετεώρων καὶ παντὸς τοῦ ἀδή-
 λου, καταφρονοῦντας τῶν οὔτε τὸ μοναχῶς
 ἔχον ἢ γινόμενον γνωρίζοντων, οὔτε τὸ πλεο-
 ναχῶς συμβαῖνον κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποστη-
 μάτων φαντασίαν παραδιδόντων, ἔτι τε
 ἀγνοούντων, καὶ ἐν ποίοις οὐκ ἔστιν ἀτα-
 ρακτῆσαι. Ἄν οὖν οἰώμεθα καὶ ὡδί πως ἐνδε-
 χόμενον αὐτὸ γίνεσθαι, καὶ ἐφ' οἷοις ὁμοίως
 [ἔστιν] ἀταρακτῆσαι, αὐτὸ τὸ ὅτι πλεονα-
 χῶς γίνεται γνωρίζοντες, ὥσπερ, καὶ, ὅτι
 ὡδί πως γίνεται, εἰδῶμεν, ἀταρακτῆσομεν.

50 Ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἐκεῖνο δεῖ κατανοεῖν, 81
 ὅτι τάραχος ὁ κυριώτατος ταῖς ἀνθρωπίναις
 ψυχαῖς γίνεται ἐν τῷ ταῦτα μακάριά τε δοξάζειν
 καὶ ἀφθαρτά, καὶ ὑπεναντίας ἔχειν τού-
 τοις βουλήσεις ἅμα καὶ πράξεις καὶ αἰτίας,
 καὶ ἐν τῷ αἰώνιόν τι δεινὸν καὶ προσδοκᾶν
 καὶ ὑποπιτεῖν κατὰ τοὺς μύθους, [εἴτε
 κατὰ] ταύτην τὴν ἀναισθησίαν τὴν ἐν τῷ
 τεθνήσκει φοβουμένους ὥσπερ οὖσαν κατ' αὐ-
 τοὺς, καὶ ἐν τῷ μὴ δόξαις ταύταις πάσχειν,
 ἀλλ' ἀλόγῳ γέ τιμι παραστᾶσει. Ὅθεν τοὺς

μὴ ὀρίζοντας τὸ δεινὸν τὴν ἴσην ἢ καὶ ἐπι-
 τεταμένην ταραχὴν λαμβάνειν τῷ εἰ καὶ
 82 ἐδόξαζον ταῦτα. Ἡ δὲ ἀταραξία, τὸ τούτων 51
 πάντων ἀπολελύσθαι, καὶ συνεχῆ μνήμην
 ἔχειν τῶν ὅλων καὶ κυριωτάτων. Ὅθεν τοῖς
 πᾶσι προσεκτέον τοῖς παρούσι καὶ ταῖς αἰσθη-
 σεσι, κατὰ μὲν τὸ κοινὸν ταῖς κοιναῖς, κατὰ
 δὲ τὸ ἴδιον ταῖς ἰδίαις, καὶ πάση τῇ παρούσῃ
 καθ' ἕκαστον τῶν κριτηρίων ἐναργεῖα. Ἄν
 γὰρ τούτοις προσέχωμεν, τὸ ὅθεν ὁ ταραχος
 καὶ ὁ φόβος ἐγίνετο, ἐξαιτιολογήσομεν ὀρθῶς
 καὶ ἀπολύσομεν, ὑπὲρ τε μετεώρων αἰτιολο-
 γοῦντες καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αἰεὶ παρεπιπτόν-
 των, καὶ ὅσα φοβεῖ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώ-
 πους ἐσχάτως. Ταῦτά σοι, ὦ Ἡρόδοτε, ἔστι 52
 κεφαλαιωδέστεα ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων φύσεως
 83 ἐπιτετμημένα· ὥστε ἂν γένοιτο οὗτος ὁ λό-
 γος δυνατὸς, κατεσχέθη μετὰ ἀκριβείας,
 οἶμαι, ἐὰν μὴ καὶ πρὸς ἅπαντα βαδίσῃ τις
 τῶν κατὰ μέρος ἀκριβομάτων, ἀσύγκριτον
 αὐτὸν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀδρό-
 τητα λήψεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ καθαρὰ ἀφ'
 ἑαυτοῦ ποιήσει πολλὰ τῶν κατὰ μέρος ἐξη-
 κριβομένων κατὰ τὴν ὅλην πραγματείαν
 ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐν μνήμῃ τιθέμενα
 συνεχῶς βοηθήσει. Τοιαῦτα γὰρ ἔστιν, ὥστε 53
 καὶ τοὺς τὰ κατὰ μέρος ἤδη ἐξακριβοῦντας

ἰκανῶς ἢ καὶ τελείως, εἰς τὰς τοιαύτας ἀνα-
 λύνοντας ἐπιβολὰς, τὰς πλείστας τῶν περιο-
 δεῖων ὑπὲρ τῆς ὅλης φύσεως ποιῆσθαι. Ὅσοι
 δὲ μὴ παντελῶς αὐτῶν τῶν ἀποτελειουμένων
 ἐκ τούτων εἰσὶν, ἢ κατὰ τὸν ἄνευ φθόγγων
 τρόπον, τὴν ἅμα νοήματι περιοδεῖαν τῶν κυ-
 ριωτάτων πρὸς γαληνισμόν ποιοῦνται.

ἘΠΙΚΟΤΡΟΣ ΠΡΟΚΛΕΙ
ΧΑΙΡΕΙΝ.

81 **Κ**λέων ὁ περικαλλῆς τὴν παρὰ σοῦ μοι ἤνεγκεν ἐπιστολὴν, ἐν ἣ φιλοφρονούμενός τε περὶ ἡμᾶς διετέλεις ἀξίως τῆς ἡμετέρας περὶ σεαυτὸν σπουδῆς, καὶ οὐκ ἀπιθάνως ἐπειρῶ μνημονεύειν τῶν εἰς μακάριον βίον συντεινόντων διαλογισμῶν· ἐδέου τε σεαυτῷ περὶ τῶν μετεώρων σύντομον καὶ εὐπερίγραφον διαλογισμὸν ἀποστεῖλαι, ἵνα ῥαδίως μνημονεύῃς· τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις ἡμῖν γεγραμμένα δυσμνημόνευτα εἶναι, κἄν τις, ὡς ἔφησ, συνεχῶς αὐτὰ βαστάζει. Ἡμεῖς δὲ ἠδέως τέ σοι τὴν δέησιν 2 ἀπεδεξάμεθα, καὶ ἐλπίσιν ἠδείαις συνεσχέθη-

83 **μ**εν, γράψαντες ἂν τὰ λοιπὰ πάντα συντελώμεν, ἅπερ ἠξίωσας, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐδόμενα χρήσιμα τὰ διαλογίσματα ταῦτα, καὶ μάλιστα τοῖς νεωστὶ φυσιολογίας γνησίου γεγευμένοις, καὶ τοῖς εἰς ἀσχολίας βαθυτέρας τῶν ἐγκυκλίων τινὸς ἐμπεπλεγμένοις. Καλῶς δὴ αὐτὰ διάλαβε, καὶ δια μνήμης ἔχων ὀξέως

αὐτὰ περιόδευε μετὰ τῶν λοιπῶν, ὧν ἐν τῇ
 μικρᾷ ἐπιτομῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἀπεστείλαμεν.

3 Πρῶτον μὲν οὖν μὴ ἄλλό τι τέλος ἐκ τῆς
 περὶ μετεώρων γνώσεως, εἴτε κατὰ συναφὴν
 λεγομένων, εἴτε αὐτοτελῶς, νομίζειν δεῖ εἶναι,
 ἢ περ ἀταραξίαν καὶ πίστιν βεβαίαν, καθά-
 περ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν· μήτε τὸ ἀδύνατον 86
 παραβιάζεσθαι, μήτε ὁμοίαν κατὰ πάντα
 τὴν θεωρίαν ἔχειν ἢ τοῖς περὶ βίων λόγοις ἢ
 τοῖς κατὰ τὴν τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλη-
 μάτων καθαρσίην, οἷον, ὅτι τὸ πᾶν σῶμα
 καὶ ἀναφῆς φύσις ἐστίν· ἢ ὅτι ἄτομα στοι-
 χεῖα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα [, ἢ] ὅσα μονα-
 χὴν ἔχει τοῖς φαινομένοις συμφωνίαν· ὅπερ
 ἐπὶ τῶν μετεώρων οὐχ ὑπάρχει· ἀλλὰ ταῦτά
 γε πλεοναχὴν ἔχει καὶ τῆς γνώσεως αἰτίαν καὶ
 τῆς οὐσίας ταῖς αἰσθήσεσι σύμφωνον κατηγο-
 4 ρίαν. Οὐ γὰρ κατὰ ἀξιώματα καινὰ καὶ
 νομοθεσίας φυσιολογητέον, ἀλλ' ὡς τὰ φαι-
 νόμενα ἐκκαλεῖται· οὐ γὰρ ἰδιολογίας καὶ 87
 κενῆς δόξης ὁ βίος ἡμῶν ἔχει χρείαν, ἀλλὰ
 τοῦ ἀθορύβως ἡμᾶς ζῆν. Πάντα μὲν οὖν
 γίνεται ἀσειστός ἐπὶ πάντων μετεώρων, κατὰ
 πλεοναχὸν τρόπον ἐκκαθαρομένων συμφώνως
 τοῖς φαινομένοις, ὅταν τις τὸ πιθανολογού-
 μενον ὑπὲρ αὐτῶν δεόντως καταλίπη. Ὅταν
 δὲ τις τὸ μὲν ἀπολίπη, τὸ δὲ ἐκβάλη ὁμοίως

σύμφωνον ὄν τῷ φαινομένῳ, δῆλον ὅτι καὶ
 ἐκ παντὸς ἐκπίπτει φυσιολογήματος, ἐπὶ δὲ
 τὸν μῦθον καταρῶει. Σημεῖα δὲ τινὰ τῶν ἐν 5
 τοῖς μετεώροις συντελουμένων φέρειν [δεῖ]
 τῶν παρ' ἡμῖν τινὰ φαινομένων, ἃ θεωρεῖται
 ἢ ὑπάρχει, καὶ οὐ τὰ ἐν τοῖς μετεώροις φαι-
 νόμενα· ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς
 γενέσθαι· τὸ μέντοι φάντασμα ἐκάστων τηρη- 8
 τέον, καὶ ἐπὶ τὰ συναπτόμενα τούτῳ διαίρε-
 τέον, ἃ οὐκ ἀντιμαρτυρεῖται τοῖς παρ' ἡμῖν
 γινομένοις πλεοναχῶς συντελεῖσθαι. Κόσμος 6
 ἐστὶ περιοχή τις οὐρανοῦ ἄστρα τε καὶ πάντα
 τὰ φαινόμενα περιέχουσα, ἀποτομὴν ἔχουσα
 ἀπὸ τοῦ ἀπείρου καὶ καταλήγουσα ἐν πέραςτι
 ἢ ἀραιῷ ἢ πυκνῷ, ἢ ἐν περιαγομένῳ ἢ ἐν
 στάσει ἔχοντι, καὶ στρογγύλην ἢ τρίγωνον ἢ
 οἴαν δὴ ποτε περιγραφῆν. (πανταχῶς γὰρ
 ἐνδέχεται· τῶν γὰρ φαινομένων οὐδὲν ἀντι-
 μαρτυρεῖ τῷδε τῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ λῆγον οὐκ
 ἔστι καταλαβεῖν.) καὶ οὐ λυομένου, πάντα
 89 τὰ ἐν αὐτῷ σύγχυσιν λήψεται. Ὅτι δὲ καὶ 7
 τοιοῦτοι κόσμοι εἰδὲν ἀπειροὶ τὸ πλῆθος, ἐστὶ
 καταλαβεῖν· καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος δύναται
 κόσμος γίνεσθαι καὶ ἐν κόσμῳ καὶ μετακοσμίῳ,
 (ὃ λέγομεν μεταξὺ κόσμων διάστημα,) ἐν πο-
 λυκένῳ τόπῳ, καὶ οὐκ ἐν μεγάλῳ εἰλικρινεῖ
 καὶ ἀκένῳ· καθάπερ τινὲς φασιν, ἐπιτηδείων

σπερμάτων ῥυέντων ἀφ' ἑνὸς κόσμου ἢ μετα-
 κοσμίου ἢ καὶ ἀπὸ πλειόνων, κατὰ μικρὸν
 προσθέσεις τε καὶ διαρθρώσεις καὶ μεταστά-
 σεις ποιούντων ἐπ' ἄλλον τόπον, ἂν οὕτω
 τύχη, καὶ ἐπαρδεύσεις ἔκ τινων ἐχόντων ἐπι-
 τηδείους ἕως τελειώσεως καὶ διαμονῆς, ἐφ'
 ὅσον τὰ ὑποβληθέντα θεμέλια τὴν προσδοχὴν
 8 δύνανται ποιῆσθαι. Οὐ γὰρ ἀθροισμὸν δεῖ
 μόνον γενέσθαι, οὐδὲ δῖνον, ἐν ᾧ ἐνδέχεται
 κόσμον γίνεσθαι κενῶ, κατὰ τὸ δοξαζόμενον
 ἐξ ἀνάγκης, αὐξεσθαι τε, ἕως ἂν ἐτέρῳ προσ-
 κρούσῃ, καθάπερ τῶν φυσικῶν καλουμένων
 φησί τις. Τοῦτο γὰρ μαχόμενόν ἐστι τοῖς
 φαινομένοις· ἡλῖός τε καὶ σελήνη καὶ τὰ
 λοιπὰ ἄστρα οὐ, καθ' αὐτὰ γενόμενα, ὕστε-
 ρον ἐμπεριλαμβάνετο ὑπὸ τοῦ κόσμου. Ὀμοίως
 δὲ καὶ γῆ καὶ θάλαττα καὶ ὅσα γε δεῖ σώ-
 ζεσθαι ἄλλα, εὐθύς διεπλάττετο, καὶ αὐξη-
 σιν ἐλάμβανε κατὰ προσκρίσεις καὶ δινήσεις
 λεπτομερῶν τινων φύσεων ἢτοι πνευματικῶν
 ἢ πυροειδῶν ἢτοι συναμφοτέρων· καὶ γὰρ
 9 ταῦτα οὕτως ἢ αἰσθησίς ὑποβάλλει. Τὸ δὲ
 μέγεθος ἡλίου τε καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρον κατὰ
 μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς τηλικούτον ἐστίν, ἡλίον
 φαίνεται· [τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ περὶ
 φύσεως, εἰ γὰρ, φησί, τὸ μέγεθος διὰ τὸ
 διάστημα ἀποβεβλήκει, πολλῶ ἂν μᾶλλον τὴν

χρόαν·] ἄλλο γὰρ τούτῳ συμμετρώτερον διά-
 σταμα οὐδέν ἐστι· κατὰ δὲ τὸ κατ' αὐτὸ ἦτοι
 μείζον τοῦ ὀρωμένου ἢ ἔλαττον μικρῶ ἢ
 τηλικούτον, ἠλίκον ὀράται. Οὕτω γὰρ κατ'
 τὰ παρ' ἡμῖν πυρὰ ἐξ ἀποστήματος θεωρού-
 μενα κατὰ τὴν αἰσθησιν θεωρεῖται. Καὶ πᾶν
 δὲ τὸ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἔνσημα ῥαδίως δια-
 λυθήσεται, εἴαν τις τοῖς ἐναργήμασι προσέχη·
 ὅπερ ἐν τοῖς περὶ φύσεως βιβλίοις δείκνυμεν.
 92 Ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἡλίου καὶ σελήνης καὶ 10
 τῶν λοιπῶν ἄστρον καὶ κατὰ ἀναμιν γίνεσθαι
 δύνανται καὶ κατὰ σβέσιν, τοιαύτης οὐσης 11
 περιστάσεως. καὶ κατ' ἑτέρους δὲ τρόπους
 ὥστε τὰ προειρημένα ἀποτελεῖσθαι· οὐδέν γὰρ
 τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ· κατ' ἐμφά-
 νειάν τε ὑπὲρ γῆς καὶ πάλιν ἐπιπροσδέτησιν
 τὸ προειρημένον δύναται ἂν συντελεῖσθαι· οὐδὲ
 γάρ τι τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ. Τὰς 12
 τε κινήσεις αὐτῶν οὐκ ἀδύνατον μὲν γίνεσθαι
 κατὰ τὴν τοῦ ὅλου οὐρανοῦ δίνην, ἢ τούτου
 μὲν στάσιν, αὐτῶν δὲ δίνην, κατὰ τὴν ἐξ
 ἀρχῆς ἐν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει ἀνάγκη ἀπο-
 93 γεννηθεῖσαν ἐπ' ἀνατολῇ, εἴτα τῇ θερμασίᾳ
 κατὰ τινὰ ἐπινέμησιν τοῦ πυρὸς αἰεὶ ἐπὶ τοὺς
 ἐξῆς τόπους ἰόντος. Τροπὰς ἡλίου καὶ σελή-
 νης ἐνδέχεται μὲν γίνεσθαι κατὰ λόξωσιν οὐρα-
 νοῦ, οὕτω τοῖς χρόνοις κατηναγκασμένου·

ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ αἶρος ἀντέξωσιν, ἢ κατὰ
 ὑλῆς αἰεὶ ἐπιτηδεΐας τῆς μὲν ἐχομένης ἐμπιπρα-
 μένης, τῆς δὲ καταλιπούσης, ἢ καὶ ἐξ ἀρχῆς
 τοιαύτην δίνην κατεληθῆναι τοῖς ἄστροις
 τούτοις, ὥσθ' αἰὼν τε ἔλκεα κινεῖσθαι. Πάντα
 γὰρ τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις συγγενῆ [γί-
 νεσθαι ἐνδέχεται, καὶ] οὐδὲν τῶν ἐναργημά-
 των διαφανεῖ, εἴαν τις αἰεὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων
 μερῶν, ἐχόμενος τοῦ δυνατοῦ, εἰς τὸ σύμ-
 φωνον τοῖς φαινόμενοις ἕκαστον τούτων δύνη-
 ται ἀνάγειν, μὴ φοβούμενος τὰς ἀνδροστο-
 12 δώσεις τῶν ἀστρολόγων τεχνητείας. Κενώσεις 94
 τε σελήνης καὶ πάλιν πληρώσεις καὶ κατὰ
 τροσφὴν τοῦ σώματος τούτου δύναντ' εἴαν γίνε-
 σθαι, καὶ κατὰ σχηματισμοὺς αἶρος ὁμοίως
 ἔτι τε καὶ κατὰ ἐπιπροσθετήσεις, καὶ κατὰ
 πάντας τρόπους, καθ' οὓς καὶ τὰ παρ' ἡμῶν
 11 φαινόμενα ἐκκαλεῖται εἰς τὰς τούτου τοῦ εἶδους
 ἀποδόσεις, εἴαν μὴ τις τὸν μοναχῆ τρόπον
 κατηγορητικῶς τοὺς ἄλλους ἀποδοκιμάσῃ, οὔτε
 θεωρητικῶς, τί δυνατόν ἀνθρώπῳ θεωρῆσαι,
 καὶ τί ἀδύνατον, καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατα
 13 θεωρεῖν ἐπιθυμῶν. Ἐτι τε ἐνδέχεται τὴν σε-
 λήνην ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν τὸ φῶς, ἐνδέχεται δὲ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου· καὶ γὰρ παρ' ἡμῶν θεω- 95
 ρεῖται πολλὰ μὲν ἐξ ἑαυτῶν ἔχοντα, πολλὰ
 δὲ ἀφ' ἐτέρων. Καὶ οὐδὲν ἐμποδοσταιεῖ τῶν

ἐν τοῖς μετεώροις φαινομένων, εἴαν τις τοῦ
 πλεοναχοῦ τρόπου ἀεὶ μνήμην ἔχη, καὶ τὰς
 ἀκολουθούς αὐτῷ ὑποθέσεις ἅμα καὶ αἰτίας
 συνθεωρῇ, καὶ μὴ ἀναβλέπων εἰς τὰ ἀνακό-
 λουθα ταῦτα καταρῥήπη ἄλλοτε ἄλλως ἐπι-
 τὸν μοναχὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἔμφασις τοῦ προς- 14
 ῶπου ἐν αὐτῇ δύναται μὲν γίνεσθαι καὶ
 κατὰ παραλλαγὴν μερῶν, καὶ κατ' ἐπιπροσθέ-
 τησιν, καὶ κατὰ πάντας τρόπους, ὅσοι ἂν
 θεωροῖντο τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις
 96 κειτημένοι. Ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν μετεώρων
 τὴν τοιαύτην ἰχνεύειν οὐ προσδετέον· ἦν γάρ
 τισι μαχομένοις τοῖς ἐναργήμασιν * * οὐδέποτε
 δυνήσεται ἀταραξίας γνησίου μεταλαβεῖν.
 Ἐκλείψις ἡλίου καὶ σελήνης δύναται μὲν 15
 γίνεσθαι καὶ κατὰ σβέσειν, καθάπερ καὶ παρ'
 ἡμῶν τοῦτο θεωρεῖται γινόμενον· καὶ ἔτι κατ'
 ἐπιπροσθέτησιν ἄλλων τινῶν, ἢ γῆς ἢ οὐρανοῦ
 ἢ τινος ἐτέρου τοιούτου. Καὶ ὧδε τοὺς οἰκεί-
 οὺς ἀλλήλοισι τρόπους συνθεωρητέον, καὶ τὰς
 ἅμα συγκυρήσεις τινῶν ὅτι οὐκ ἀδύνατον γί-
 νεσθαι. [Ἐν δὲ τῇ δωδεκάτῃ περὶ φύσεως
 ταῦτα λέγει, καὶ τὸν ἥλιον ἐκλείπειν σελήνης
 ἐπισκοτούσης, σελήνην δὲ τοῦ τῆς γῆς σκιά-
 97 σματος ἀλλὰ καὶ κατ' ἀναχώρησιν. Τοῦτο
 δὲ καὶ Διογένης ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν
 ἐπιλέκτων.] Ἐτι τε τάξις περιόδου καθάπερ 16

ἔνια καὶ παρ' ἡμῖν τῶν τυχόντων γίνεται, λαμβανέσθω, καὶ ἡ θεία φύσις πρὸς ταῦτα μηδαμῆ προσαγέσθω, ἀλλὰ ἀλειτούργητος διατηρείσθω καὶ ἐν τῇ πάσῃ μακαριότητι· ὡς, εἰ τοῦτο μὴ προαχθήσεται, ἅπαντα ἢ περὶ τῶν μετεώρων αἰτιολογία ματαία ἔσται, καθάπερ τοισὶν ἤδη ἐγένετο οὐ δυνατοῦ τρόπου ἐφαινεμένοις, εἰς δὲ τὸ μάταιον ἐκπεσοῦσι, τῷ καθ' ἓνα τρόπον οἰεσθαι γίνεσθαι μόνον, τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας τοὺς κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐκβάλλειν, εἰς τε τὸ ἀδιανόητον φερομένοις, καὶ τὰ φαινόμενα, ἃ δεῖ σημεῖα ἀποδέχεσθαι,

17 μὴ δυναμένοις συνθεωρεῖν. Μήκη νυκτῶν καὶ ἡμερῶν παραλλάττειν καὶ παρὰ τὸ ταχέως καὶ ἡλίου κινήσεις γίνεσθαι καὶ πάλιν βραδείας ὑπὲρ γῆς παρὰ τὰ μήκη τόπων παραλλάττοντα· καὶ τόπους τινὰς περαιοῦσθαι τάχιον ἢ καὶ βραδύτερον, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τινὰ θεωρεῖται, οἷς συμφώνως δεῖ λέγειν ἐπὶ τῶν μετεώρων. Οἱ δὲ τὸ ἐν λαμβάνοντες τοῖς τε φαινομένοις μάχονται καὶ τοῦ τί δυνατὸν ἀνθρώπῳ θεωρεῖν

18 ρῆσαι διαπεπτώκασιν. Ἐπισημασίαι δύνανται γίνεσθαι καὶ κατὰ συγκυρήσεις καιρῶν, καθάπερ ἐν τοῖς ἐμφανέσει παρ' ἡμῖν ζώοις· καὶ παρ' ἕτερα, ὡσεὶ καὶ ἀέρος μεταβολὴν· ἀμφοτέρα γὰρ ταῦτα οὐ μάχεται τοῖς φαινομένοις· ἔτι δὲ ποῖον παρὰ τοῦτο ἢ τοῦτο τὸ

αἴτιον γίνεται, οὐκ ἔστι συνιδεῖν. Νέφη γίνε- 19
 σθαι καὶ συνιδεσθαι δύναται καὶ παρὰ πηλή-
 σεις ἀέρος πνευμάτων συνώσει, καὶ παρὰ περι-
 πλοκὰς ἀλληλούχων ἀτόμων καὶ ἐπιτηδείων εἰς
 τὸ τοῦτο τελέσαι· καὶ κατὰ ρευμάτων συλ-
 λογὴν ἀπὸ τε γῆς, καὶ ὑδάτων· καὶ κατ'
 ἄλλους δὲ τρόπους πλείους αἱ τῶν τοιούτων
 συστάσεις οὐκ ἀδυνατοῦσι συντελεῖσθαι. Ἦδη
 δ' ἀπ' αὐτῶν ἢ μὲν θλιβομένων, ἢ δὲ μετα-
 βαλλόντων ὑδάτα δύναται συντελεῖσθαι· ἔτι
 δὲ ρεύματα κατὰ ἀποφορὰν ἀπὸ ἐπιτηδείων
 τόπων, δι' ἀέρος κινουμένων, βιαιοτέρας ἐπαρ-
 δεύσεως γινομένης ἀπὸ τινῶν ἀθροισμάτων,
 ἐπιτηδείων εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιπέμψεις. Βρον- 20
 τὰς ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος
 ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν νεφῶν ἀνείλησιν, κα-
 θάπερ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀγγείαις· καὶ παρὰ
 πυρὸς πεπνευματωμένου βόμβον ἐν αὐτοῖς·
 καὶ κατὰ ῥήξεις δὲ νεφῶν καὶ διαστάσεις· καὶ
 κατὰ παρατρίψεις δὲ νεφῶν καὶ κατάξεις,
 πῆξιν εἰληφότων κρυσταλλοειδῆ. Καὶ τὸ ὅλον
 καὶ τοῦτο τὸ μέρος πλεοναχῶς γίνεσθαι λέγειν
 τοι ἐκκαλεῖται τὰ φαινόμενα. Καὶ ἀστραπαὶ 21
 δ' ὡσαύτως γίνονται κατὰ πλείους τρόπους·
 καὶ γὰρ κατὰ παράτριψιν καὶ σύγκρουσιν
 νεφῶν ὁ πυρὸς ἀποτελεστικὸς σχηματισμὸς
 ἐξολοδαίνων ἀστραπὴν γεννᾷ· καὶ κατ' ἐκρε-

πρισμὸν ἐκ τῶν νεφῶν [ὑπὸ] πνευμάτων, ἃ τὴν
 λαμπηδόνα ταύτην παρασκευάζει· καὶ κατ'
 ἐκπιασμὸν, θλίψεως τῶν νεφῶν γινομένης εἴθ'
 ὑπ' ἀλλήλων εἴθ' ὑπὸ πνευμάτων· καὶ κατὰ
 ἐμπερίληψιν δὲ τοῦ ἀπὸ τῶν ἄστρον κατεσπει-
 ραμένου φωτός, εἶτα συνελαινομένου ὑπὸ τῆς
 κινήσεως νεφῶν τε καὶ πνευμάτων, καὶ διεκ-
 πίπτοντος διὰ τῶν νεφῶν· ἢ κατὰ διήθησιν
 τῶν νεφῶν τοῦ λεπτομερεστάτου φωτός· ἢ τῶ
 ὑπὸ τοῦ πυρός νέφη συνειλέχθαι, καὶ τὰς
 βροντὰς ἀποτελεῖσθαι· καὶ κατὰ τὴν τούτου
 κίνησιν, καὶ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐκπύ-
 ρωσιν τὴν γινομένην διὰ τε συντονίαν φορᾶς
 καὶ διὰ σφοδρὰν κατείλησιν· καὶ κατὰ ῥήξεις ¹⁰⁹
 δὲ νεφῶν ὑπὸ πνευμάτων καὶ ἔκπτωσιν τῶν
 πυρός ἀποτελεστικῶν ἀτόμων, καὶ τὸ τῆς
 ἀστραπῆς φάντασμα ἀποτελουσῶν. Καὶ ἄλλους
 δὲ πλείους τρόπους ῥαδίως ἔσται καθορᾶν,
 ἐχόμενον καὶ τῶν φαινομένων, καὶ τὸ τού-
 22 τοις ὅμοιον δυνάμενον συνθεωρεῖν. Προτερεῖ
 δὲ ἀστραπὴ βροντῆς ἐν τοιαῦδέ τινι περιστά-
 σει νεφῶν, καὶ διὰ τὸ, ἅμα τῶ τὸ πνεῦμα
 ἐμπίπτειν, ἐξωθεῖσθαι τὸν ἀστραπῆς ἀποτε-
 λεστικὸν σχηματισμὸν, ὕστερον δὲ τὸ πνεῦμα
 ἀνειλούμενον τὸν βόμβον ἀποτελεῖν τοῦτον.
 Καὶ κατ' ἔμπτωσιν δὲ ἀμφοτέρων ἅμα, τῶ
 τάχει συντονωτέρω κεχοῆσθαι πρὸς ἡμᾶς τὴν

¹⁰³ ἀστραπήν, ὕστερεῖν δὲ τὴν βροντὴν, καθάπερ
ἐπ' ἐνίων ἐξ ἀποστήματος θεωρουμένων, καὶ
πληγὰς τινὰς ποιουμένων. Κεραυνοὺς ἐνδέχε- **23**
ται γίνεσθαι καὶ κατὰ πλείονας πνευμάτων
συλλογὰς καὶ κατ' αὐτῶν ἀνειλθεῖν ἰσχυράν
τε ἐκπύρωσιν· καὶ κατὰ ῥῆξιν μέρους καὶ
ἐκπτώσιν ἰσχυροτέραν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κάτω
τόπους, τῆς ῥήξεως γινομένης διὰ τὸ τοὺς
ἐξῆς τόπους πυκνοτέρους εἶναι διὰ πύλησιν νε-
φῶν, καὶ κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ
πυρὸς ἀνειλουμένου· καθὰ καὶ βροντὴν ἐνδέ-
χεται γίνεσθαι πλείονος γενομένου πυρὸς, καὶ
πνευματωδέντος ἰσχυρότερον καὶ ῥήξαντος τὸ
νέφος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὑποχωρεῖν εἰς τὰ
ἐξῆς, τῷ πύλησιν γίνεσθαι τὸ μὲν πολὺ πρὸς
ὄρος τι ὑψηλὸν, ἐν ᾧ μάλιστα κεραυνοὶ πίπτου-
¹⁰⁴ σιν, ἀεὶ δὲ πρὸς ἄλληλα. Καὶ κατ' ἄλλους
δὲ τρόπους πλείονας ἐνδέχεται κεραυνοὺς ἀπο-
τελειῶσθαι, μόνον ὁ μῦθος ἀπέστω· ἀπέσται
δὲ, ἐάν τις καλῶς τοῖς φαινομένοις ἀκολου-
θῶν περὶ τῶν ἀφανῶν σημειῶται. Πρηστῆρας **24**
ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ θέσιν νέφους,
εἰς τοὺς κάτω τόπους ἐλικοειδῶς ὑπὸ πνεύμα-
τος ἀθρόου ὠσθέντος, καὶ διὰ τοῦ πνεύμα-
τος πολλοῦ φερομένου, ἅμα καὶ τὸ νέφος εἰς
τὸ πλησίον ὠθοῦντος τοῦ ἐκτὸς πνεύματος·
καὶ κατὰ περίστασιν δὲ πνεύματος εἰς κύκλον,

αέρος τινός επισυνωθουμένου ἄνωθεν, καὶ
 ῥύσεως πολλῆς πνευμάτων γενομένης, καὶ οὐ
 δυναμένης εἰς τὰ πλάγια διαρρῦναι, διὰ τὴν
 πέριξ τοῦ αέρος πύλησιν. Καὶ ἕως μὲν γῆς ¹⁰⁵
 τοῦ πρηστῆρος καθιεμένου, στρόβιλοι γίνον-
 ται, ὡς ἂν καὶ ἡ ἀπογέννησις κατὰ τὴν κίνη-
 σιν τοῦ πνεύματος γένηται· ἕως δὲ θυλάττης,
 25 δῖνοι ἀποτελοῦνται. Σεισμοὺς ἐνδέχεται γίνε-
 σθαι καὶ κατὰ πνεύματος ἐν τῇ γῇ ἀπόληψιν,
 καὶ παρὰ μικροὺς ὄγκους αὐτῆς παράθεσιν
 καὶ συνεχῆ κίνησιν, ὅταν κρᾶδασιν τῇ γῇ πα-
 ρασκευάζῃ. Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔξωθεν
 ἐμπεριλαμβάνει ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν [εἰς] ἐδάφη,
 ἢ εἰς ἀντροειδεῖς τόπους τῆς γῆς ἐκ πνευμά-
 των τὸν πεπιλημένον αέρα. Κατὰ ταύτην δὲ
 τὴν διάδοσιν τῆς κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων
 ἐδαφῶν πολλῶν, καὶ πάλιν ἀνταπόδοσιν, ὅταν
 πυκνώμασι σφοδροτέροις τῆς γῆς ἀπαντήσῃ,
 ἐνδέχεται σεισμοὺς ἀποτελεῖσθαι. Καὶ κατ' ¹⁰⁶
 ἄλλους δὲ τρόπους πλείους τὰς κινήσεις ταύ-
 τας τῆς γῆς γίνεσθαι. Τὰ δὲ πνεύματα συμ-
 βαίνει γίνεσθαι κατὰ χρόνον ἀλλοφυλίας τινός
 αἰεὶ καὶ κατὰ μικρὸν παρεισδυομένης· καὶ
 καθ' ὕδατος ἀφθόνου συλλογὴν· τὰ δὲ λοιπὰ
 πνεύματα γίνεται καὶ ὀλίγων πεδόντων εἰς τὰ
 πολλὰ κοιλάματα, διαδόσεως τούτων γινομέ-
 26 νης. Χάλαζα συντελεῖται καὶ κατὰ πῆξιν

ἰσχυροτέραν, πάντοθεν δὲ πνευματωδῶν περι-
 στασίν τινων; καὶ κατὰ μέρειν καὶ τῆξιν με-
 τριωτέραν, ὑδατοειδῶν τινων . . . ὁμοῦ ῥῆξιν
 ἅμα τὴν τε σύνωσιν αὐτῶν ποιουμένην· καὶ
 διὰ ῥῆξιν, πρὸς τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι,
 107 πηγνύμενα καὶ κατὰ ἀδρότητα. Ἡ δὲ περι-
 φέρεια οὐκ ἀδυνάτως μὲν ἔχει γίνεσθαι, πάν-
 τοθεν τῶν ἄκρων ἀποκοπτομένων, καὶ ἐν τῇ
 συστάσει, πάντοθεν, ὡς λέγεται, καὶ τὰ μέρη
 ὁμαλῶς περιῖσταμένων εἴτε ὑδατοειδῶν τινων
 εἴτε πνευματωδῶν. Χιόνα δὲ ἐνδέχεται συντε- 27
 λεῖσθαι καὶ ὑδάτος λεπτοῦ ἐκχεομένου ἐκ
 τῶν νεφῶν διὰ πόρων συμμέτρων, καὶ θλίψεως
 ἐπιτηδείων νεφῶν, καὶ ὑπὸ πνεύματος φορᾶς,
 εἴτα τούτου πῆξιν ἐν τῇ φορᾷ λαμβάνοντος
 διὰ τινὰ ἰσχυρὰν ἐν τοῖς κατωτάτοις τόποις
 τῶν νεφῶν ψυχρασίας περίστασιν. Καὶ κατὰ
 πῆξιν δ' ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμαλὴν ἀραιότητα
 ἔχουσι τοιαύτη πρόβεισι ἐκ τῶν νεφῶν γίνοιτ'
 ἂν πρὸς ἄλληλα θλιβομένων ὑδατοειδῶν καὶ
 συμπαρακειμένων, ἃ οἷονεὶ σύνωσιν ποιού-
 μενα γάλαζαν ἀποτελεῖ· ὃ μάλιστα γίνεται ἐν
 108 τῷ ἀέρι. Καὶ κατὰ τρέψιν δὲ νεφῶν πῆξιν
 εἰληφότων ἀποτελέσειν ἂν λαμβάνοι τὸ τῆς
 χιόνος τοῦτο ἄθροισμα· καὶ κατ' ἄλλους δὲ
 τρόπους ἐνδέχεται χιόνα συντελεῖσθαι. Δρό- 28
 βος συντελεῖται καὶ κατὰ σύνοδον πρὸς ἄλληλα

ἐκ τοῦ ἀέρος τῶν τοιούτων, ἃ τῆς τοιαύτης
 ὑγρασίας ἀποτελεστικὰ γίνεται· καὶ κατὰ
 φοράν δὲ ἢ ἀπὸ νοτερωῶν τόπων ἢ ὕδατα κεκτη-
 μένων, (ἐν οἷς τόποις μάλιστα δρόσος συντε-
 λείται·) εἶτα σύνοδον τούτων εἰς τὸ αὐτὸ,
 λαβόντων καὶ ἀποτελέσειν ὑγρασίας, καὶ πάλιν
 φοράν ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους· καθάπερ ὁμοίως
 καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ πλειόνων συντελεῖται τοι-
 αῦτά τινα. Πάχνη δὲ συντελεῖται τῶν δρόσων ¹⁰⁹
 τούτων πῆξιν τινα ποῖαν λαβόντων διὰ περι-
 29 στασίαν τινα ἀέρος ψυχροῦ. Κρύσταλλος συν-
 τελεῖται καὶ κατ' ἐκθλίψιν μὲν τοῦ περιφε-
 ροῦς σχηματισμοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος, σύνωσιν δὲ
 τῶν σκαληνῶν καὶ ὀξυγωνίων τῶν ἐν τῷ ὕδατι
 ὑπαρχόντων· καὶ κατὰ τὴν ἔξωθεν δὲ τῶν
 τοιούτων πρόσκρισιν, ἃ συνελασθέντα πῆξιν
 τῷ ὕδατι παρεσκεύασε, ποσὰ τῶν περιφερῶν
 30 ἐκθλίψαντα. Ἴρις γίνεται κατὰ πρόσλαμψιν
 ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς ἀέρα ὕδατοειδῆ, ἢ κατὰ
 τινα φύσιν ἰδίαν τοῦ τε φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος·
 ἢ τὰ τῶν χρωμάτων τούτων ιδιώματα ποιήσας
 εἴτε πάντα εἴτε μονοειδῆς, ἀφ' οὗ πάλιν ἀπο-
 λάμποντος τὰ ὁμοροῦντα τοῦ ἀέρος χρωσιν
 λήψεται ταύτην, οἴαν θεωροῦμεν κατὰ πρόσ-
 λαμψιν πρὸς τὰ μέρη. Τὸ δὲ τῆς περιφερείας ¹¹⁰
 τοῦτο φάντασμα γίνεται, διὰ τὸ διάστημα
 πάντοθεν ἴσον ὑπὸ τῆς ὀψεως θεωρεῖσθαι, ἢ

σύνωσιν τοιαύτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ ἀέρι
 ἀτόμων, ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 ἀέρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, ἀπο-
 φερομένων ἀτόμων, περιφέρειάν τινά καθίε-
 σθαι εἰς τὴν σύγκρισιν ταύτην. Ἄλλως περὶ τὴν 31
 σελήνην γίνεται καὶ παρὰ πυρὸς, πάντοθεν
 προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἀπ'
 αὐτῆς ἀποφερόμενα ρεύματα ὁμαλῶς ἀναστέλ-
 λοντος ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον κύκλω περιστήσῃ
 τὸ νεφοειδὲς τοῦτο, καὶ μὴ τὸ παράπαν δια-
 κρίνη· ἢ καὶ τὸν πέριξ ἀέρα αὐτῆς ἀναστέλ-
 λοντος συμμετρῶς πάντοθεν, εἰς τὸ περιφερὲς
 32 τὸ περὶ αὐτὴν καὶ παχυμερὲς περιστῆσαι· ὃ
 γίνεται κατὰ μέρη τινὰ ἢτοι ἔξωθεν βιασα-
 μένου τινὸς ρεύματος, ἢ τῆς θερμασίας ἐπι-
 τηδείων πόρων ἐπιλαμβανομένης, εἰς τὸ τοι-
 οῦτο ἀπεργάσασθαι. Κομῆται ἀστέρες γίνον- 32
 ται, ἢτοι πυρὸς ἐν τόποις τισὶ διὰ χρόνων
 τινῶν ἐν τοῖς μετεώροις συστρεφομένου, ἢ καὶ
 περιστάσεως γινομένης, ἰδίαν τινὰ κίνησιν διὰ
 χρόνων τοῦ οὐρανοῦ ἴσχοντος ὑπὲρ ἡμᾶς, ὥστε
 τὰ τοιαῦτα ἄστρα ἀναφανῆναι· ἢ αὐτὰ ἐν
 χρόνοις τισὶν ὀρμῆσαι διὰ τινὰ περίστασιν, καὶ
 εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους ἐλθεῖν καὶ ἐκφανῆ
 γενέσθαι· τὴν τε ἀφάνισιν τούτων γίνεσθαι
 παρὰ τὰς ἀντικειμένας ταύταις αἰτίας. Τινὰ 33
 33 [τῶν ἄστρον] ἀναστρέφεται αὐτοῦ, ὃ συμβαί-

νει οὐ μόνον τῷ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου
 ἐστάναι, περὶ ὃ τὰ λοιπὰ ἀναστρέφεται, κα-
 θάπερ τινές φασιν, ἀλλὰ καὶ τῷ δίνην ἀέρος
 ἔγκυκλον αὐτοῖς προσεστάναι, ἢ κωλυτικὴ
 γίνεται τοῦ περιπολεῖν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα· ἢ
 καὶ διὰ τὸ ἐξῆς μὲν αὐτοῖς ὕλην ἐπιτηδεῖαν
 μὴ εἶναι, ἐν δὲ τούτῳ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κείμενα
 θεωρεῖται. Καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείονας τρό-
 πους τοῦτο δυνατόν συντελεῖσθαι, εἴαν τις
 δύνηται τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις συλ-
 λογίζεσθαι, τινὰ τῶν ἄστρον πλανᾶσθαι, εἰ
 οὕτω ταῖς κινήσεσι χρώμενα συμβαίνει, τινὰ
 34 δὲ μὴ κινεῖσθαι. Ἐνδέχεται μὲν καὶ παρὰ τὸ πρὸς
 τὰ κύκλω κινούμενα ἐξ ἀρχῆς οὕτω κατη-
 ναγκάσθαι, ὥστε τὰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν
 δίνην φέρεσθαι ὁμαλὴν οὖσαν, τὰ δὲ κατὰ
 τὴν ἅμα τισὶν ἀνωμαλίαις χρωμένῃ· ἐνδέχε-
 ται δὲ καὶ, καθ' οὓς τόπους φέρεται, οὐ μὲν
 παρεκτάσεις ἀέρος εἶναι ὁμαλᾶς, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 συνωθούσας κατὰ τὸ ἐξῆς, ὁμαλῶς τε ἐκκα-
 ούσας· οὐ δὲ ἀνωμαλεῖς οὕτως, ὥστε τὰς θεω-
 ρουμένας παραλλαγὰς συντελεῖσθαι. Τὸ δὲ
 μίαν αἰτίαν τούτων ἀποδιδόναι, πλεοναχῶς
 τῶν φαινομένων ἐκκαλουμένων, μανικὸν καὶ
 οὐ καθηκόντως πραττόμενον ὑπὸ τῶν τὴν
 ματαιίαν ἀστρολογίαν ἐξηλωκότων, καὶ εἰς τὸ
 κενὸν αἰτίας τινὰς ἀποδιδόντων, ὅταν τὴν

Θείαν φύσιν μηδαμῆ λειτουργιῶν ἀπολύωσι.

114 Τινὰ ἄστρα ἀπολειπόμενά τινων θεωρεῖσθαι 35
 συμβαίνει καὶ παρὰ τὸ βραδύτερον συμπερι-
 φέρεσθαι, τὸν αὐτὸν κύκλον περιϊόντα· καὶ
 παρὰ τὸ τὴν ἐναντίαν κινεῖσθαι, ἀντισπώ-
 μενα ὑπὸ τῆς αὐτῆς δίνης· καὶ παρὰ τὸ περι-
 φέρεσθαι τὰ μὲν διὰ πλείονος τόπου, τὰ δὲ
 δι' ἐλάττονος, τὴν αὐτὴν δίνην περικυκλοῦντα.
 Τὸ δὲ ἀπλῶς ἀποφαινέσθαι περὶ τούτων, κα-
 θήκόν ἐστι τοῖς τερατεύεσθαι τι πρὸς τοὺς
 πολλοὺς βουλομένοις. Οἱ λεγόμενοι ἄστéρες 36
 ἐκπίπτειν καὶ παρὰ μέρος καὶ παρὰ τρίψιν
 ἑαυτῶν δύνανται συντελεῖσθαι· καὶ παρὰ ἔκ-
 πτωσιν, οὗ ἂν ἢ ἐκπνευμάτωσις γίνηται,
 115 καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀστραπῶν ἐλέγομεν. Καὶ
 κατὰ σύνοδον δὲ ἀτόμων πυρὸς ἀποτελεστικῶν,
 συμφιλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελεῖ-
 σθαι. Καὶ παρὰ κίνησιν, οὗ ἂν ἢ ὄρμη κατὰ
 τὴν σύνοδον ἐξ ἀρχῆς γένηται. Καὶ κατὰ
 πνεύματος δὲ συλλογὴν ἐν πυκνώμασιν τισιν
 ὀμιχλοειδέσι, κατ' ἐκπύρωσιν τούτων διὰ τὴν
 κατείλησιν, εἴτ' ἐπέκρηξιν τῶν περιεχόντων,
 καὶ, ἐφ' ὃν τόπον ἢ ὄρμη γένηται, τῆς φο-
 ρᾶς εἰς τοῦτον φερομένης. Καὶ ἄλλοι δὲ τρό-
 ποι εἰς τὸ τοῦτο τελεῖσθαι ἀμύθητοί εἰσιν. Αἱ 37
 δ' ἐπισημασίαι, αἱ γινόμεναι ἐπὶ τισι ζώοις,
 κατὰ συγκύρημα γίνονται τοῦ καιροῦ· οὐ γὰρ

τὰ ζῶα ἀνάγκην τινὰ προσφέρεται τοῦ ἀπο-
 τελεσθῆναι χειμῶνα, οὐδὲ κάθηται τις θεία
 φύσις παρατηροῦσα τὰς τῶν ζῶων τούτων ἐξό-
 δους, κἄπειτα τὰς ἐπισημασίας ταύτας ἀπο-
 τελεῖ. Οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ τυχὸν ζῶον, κἂν μικρῷ ¹¹⁶
 χαρισίτερον ἢ, ἢ τοιαύτη μωρία ἐμπέσῃ, μὴ
 ὅτι εἰς παντελῆ εὐδαιμονίαν κεκτημένον.

- 38 Ταῦτα δὴ πάντα, ὧ Πυθόκλεις, μνημόνευ-
 σον· κατὰ πολὺ τε γὰρ τοῦ μύθου ἐκβήσῃ,
 καὶ τὰ ὁμογενῆ τούτοις συνορᾶν δυνήσῃ· μᾶλ-
 λον δὲ σεαυτῷ ἀποδώσεις τὴν τῶν ἀρχῶν καὶ
 ἀπειρίας καὶ τῶν συγγενῶν τούτοις θεωρίαν,
 ἔτι τε κριτηρίων καὶ παιδῶν, καὶ οὐ ἔνεκεν
 ταῦτα ἐκλογιζόμεθα. Ταῦτα γὰρ μάλιστα
 συνθεωρούμενα ῥαδίως τὰς περὶ τῶν κατὰ μέ-
 ρος αἰτίας συνορᾶν ποιήσει. Οἱ δὲ ταῦτα μὴ
 καταγαπήσαντες μάλιστα οὔτε αὐτὰ ταῦτα
 καλῶς συνθεωρήσασιν ἂν, οὔτε, οὐ ἔνεκεν δεῖ
 θεωρεῖν ταῦτα, περιποιήσαντο.

ANNOTATIONES

AD EPICURI EPISTOLAM AD HERODOTUM.

Εὑ πρῶττειν. Solus Eudociae liber, quae duas Epicuri epistolas transtulit in Ἰωνίων suam, p. 181. servavit veram formulam, quam Epicurum epistolis praeposuisse testantur scriptores infra nominandi in annotatione ad initium Epistolae ad Pythoclem. Vulgati libri omnes Χαίρειν dabant. Ceterum usum physiologiae Epicurus his verbis declaravit in κυρία δόξη XI. apud Diogenem: *Εἰ μηδὲν ἡμᾶς αἰ περὶ τῶν μετεώρων ὑποψία ἠνώχλων καὶ αἰ περὶ θανάτου, μὴ ποτε πρὸς ἡμᾶς (εἴτι ἔτι τετόλμηκα νοεῖν τοὺς ὄρους τῶν ἀληθόνων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν) οὐκ ἂν προσεδέμεθα φυσιολογίας.* Qui locus, comparato Plutarcho c. Colotem posteriore p. 94. Hutt. vitiosus apparebit. Ita vero ille: *εἰ μηδὲν ἡμᾶς αἰ ὑπὲρ τῶν μετεώρων ὑποψία ἠνώχλων, οὔτε τὰ περὶ θανάτου καὶ ἀληθόνων, οὐκ ἂν ποτε προσεδέμεθα φυσιολογίας.* quem locum male distinctum apposuit etiam Meibomii annotatio, quae praepositionem περὶ, deinde articulum αἰ post καὶ inseruit. Sed praeterea πρὸς ἡμᾶς ἔστιν, εἴ τι τετόλμηκα νοεῖν scribendum fuit. Verbum ἔστι, quod habet Frobeniana cum Ambrosio, male Steph. in ἔτι mutavit.

βιβλους. Meibomius βιβλων scripsit, sine necessitate. Idem sequens αὐτοῖς ejectum voluit, tanquam supervacuum; equidem seclusi. Deinde αὐτοῖς scripsi pro αὐτοῖς.

προβεβηκότας — τῶν τύπων — κατεστοιχειμένων. Vulgatum antea προβεβληκότας correxit Casaubonus. Deinde τὸν τύπον — ἔρον recte corrigi jussit Kühn, *tyrum Physicae doctrinae elementa comprehendentem interpretatus.* Menagius τῷ τύπῳ ὅλης προ. τῶν κατεστοιχειμένων scribi voluit; certe Codices Paris. κατεστοι-

χειωμένων habent; et verbum ipsum *μνημονεύειν* et sequens τῶν ὀλοσχερεσιμάτων τύπων de vitio poterat admonere.

2. καὶ συνεχῶς. Froben. et Eudocia ἐκεῖνα συνεχῶς ἐν τῇ μνήμῃ. τοσοῦτον ποιητέον. Stephaniana copulam inseruit e versione Ambrosii, sed τοσοῦτον omisit. Mira est versio Ambrosii: *Eundum igitur ad illa est, faciendusque ex jugi memoriae exercitatione habitus, ex quo et rätus maxime validusque ad res intuitus nobis obveniet, omnisque particularium rerum diligens cognitio reperietur.* Meibomius distinctione vulgari deceptus ἐν τῇ μνήμῃ ἀναπολητέον scribi voluit. Sed copula καὶ transposita post συνεχῶς, ubi comma ponendum, locum planiorem et saniozem reddidisse mihi videor.

καὶ δὴ καὶ — ὀλοσχερεσιμάτων. Eudocia δὲ habet; sed haec respondere videntur antecedenti ἢ τε κυριώτατη. Deinde ἐξευρήσεται Froben. Steph. Eudocia. Postea ὀλοσχεροσιμάτων Frob. Steph. Eudocia habent. τύπων pro vulgato τύπων cum Nürnbergero scripsi, qui monet, in Codd. Venetis esse εὐπεριτελημένον.

τετελειουργημένου — τοῦ παντός ἀκριβομένου. Frob. Eudocia τοῦ τετελειουργημένου. Stephan. τοῦ τετελειουργημένου — ἀκριβώματος dedit. Versio Ambrosii: *nam ea summa totius diligentiae isque effectus est; huiusce intuitu uti celeriter posse, ad simplicia elementa atque ad conclusionum voces.* Meibomius verba τοῦ παντός ἀκριβομένου tanquam glossema verbi τοῦ τετελειουργημένου eiici voluit. Kühn coniecit ἐπεὶ καὶ τοῦ παντός τετελειουργημένου τοῦτο κυριώτατον ἀκριβώμα γίνεται. Mihi simplicior visa est ratio vulgatae καὶ τοῦ τετελειουργημένου τοῦτο κυριώτατον τοῦ παντός ἀκριβομένου γίνεται transponendae, et τοῦ παντός in πάντως mutandi. Infra s. c. 53 dicuntur iidem οἱ ἀποτελειούμενοι.

καὶ πρὸς — καὶ φωνὰς συναγομένων. Meibomius vitio aperto medebatur scripto καιρῶν πρὸς. Itaque posuit in versione: *cum quandoque ad simplicia elementa et ad voces considerandas avocamur.* Sed debebat saltem τῶν καιρῶν scribere. Praeterea φωναὶ simpliciter hic nihil significant; addendum fuit vocabulum βραχείας, quo mox utitur, de eadem re locutus. Mihi brevissima ratio emendandi videtur haec: χοῦσθαι, πρὸς.

ἐπιπλῆ — καὶ βραχείας (vel ὀλίγας) φωνὰς συναγομέναις. Nürnberger συναγομένον maluit.

τὸ πύκνωμα — εἰδέναι. Vulgatum εἶναι correxit Meibomius; sed reliquit vitiosum βραχέων. Kühn vulgatae fiduculas admovit, ut sensum aliquem extorqueret.

ἐν αὐτῷ τὸ κατὰ μέρος ὄν ἐξακριβωθέν. Hanc omnium librorum scripturam mutavit temere Meibomius in αὐτῷ ὄν καὶ κατὰ μέρος πρότερον ἐξακριβωθέν: vertens: ut confertam multitudinem continuae universorum pertractationis sciat is, qui paucis vocibus omne, quod in eo est et quod particulariter prius exacta diligentia pertractatum fuit, comprehendere nequeat. At ita debebat scribere τὸ ἐν αὐτῷ ὄν καὶ τὸ κατὰ μέρος et cetera. Nürnberg. e Codd. Venetis ἐν αὐτῷ τὸ καὶ κατὰ μέρος edidit.

3. παρεγγυώντων — καὶ τῶν μάλιστα τούτῳ ἐγγαληνίζόντων τῷ βίῳ. Ita Meibomius scripsit. Froben. Eudocia παρεγγυώντων — καὶ τῷ τούτῳ — ἐγγαληνίζόντων βίῳ ποιήσασθαι καὶ τ. Stephan. παρεγγυῶ τὸ συν. — καὶ τῷ τούτων —όντων βίῳ, ποιήσασθαι καὶ. Aldrobandinus παρεγγυώντων — καὶ τούτῳ τὸ μάλιστα. Versio Ambrosii: huiusmodi viae continuationem fieri moneo in physiologia eam, quae maxime tranquillitatem afferat vitae, et eius compendium ac veluti summam opinionum omnium tenere memoriter. Equidem propius a vulgata abesse malui scribendo τῶν τούτῳ μάλιστα ἐγγαληνίζόντων τῷ βίῳ. Atque ita scribi etiam voluit Kühn, cuius reliquam emendationem, παρεγγυώντων συνεχές (pro συνεχῶς positum censuit) καὶ τῶν τούτῳ μ. ἐγ. βίῳ, ποιήσασθαι καὶ τιαύτην — τῶν ὅλων ἔδοξε. Πρῶτον μὲν οὖν ἐνέρογημα ἐν φυσιολογία τὰ ὑποτεταγμένα et cetera, probare non possum. Postrema vertit: Primum igitur operam in tractatu de natura oportet sumere in iis, quae vocibus subiecta sunt. Comparat deinde locum Sexti, qui Epicurum ait philosophiam ita definiisse: ἐνέργεια λόγῳ καὶ διαλογισμοῖς τὸν εὐδαίμονα βίον περιποιούσα. Sed mire mihi placet mutatio vocis δοξῶν in verbum ἔδοξε, qua facta non opus est inserere cum Meibomio incommodum δεῖ.

4. τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις — δεῖ εἰληφέναι. Ambrosius vertit quae subiecta sunt vocibus oportet comprehendere, ubi nihil mutavit vel Meibomius vel

Nürnbergero, praeterquam quod hic posuit *comprehendisse*. Intelligunt igitur *λαμβάνειν τῇ διανοίᾳ*. Posterior interpres in annotatione subiecit haec: *studium, quod explorandis quae vocibus significantur cogitationibus impenditur, praecipue intelligendum est de notionibus, quas dicunt, universalissimis*. Quibus quid veri insit, postea videbimus.

ἢ ζητούμενα. Haec omisit Frobeni et Eudocia, cum versione Ambrosii adiecit Stephan:

εἰς ταῦτα ἀνάγοντες — ἐπικρίνειν. Vulgatum *εἰς ὃ ἀν*. e Codd. Venetis cum Nürnbergero correxi. Atque ita vertit Ambrosius: *ad ea referentes diiudicare possimus*.

ἀποδεικνύουσι. Verbum vitiosum demonstrat et sensus laborans atque ipsa persona eius aliena. Versio Ambrosii: *At ne indiscreta sint nobis omnia in infinitum demonstrantibus: docet, eum ἀποδεικνύουσι scriptum legisse*. Meibomius autem posuit: *et ne extra iudicium omnia nobis esse in infinitum demonstrantur*. Nürnbergero: *neque nobis demonstrant, omnia in infinitum incerta esse sive inania*. Kühn coniecit scribendum: *ἀποκρίνωσι*, et vertit: *ne omnia indiscussa nobis in infinitum abeant, tendant*. Sed haec significatio verbi inusitata est.

τὸ πρῶτον ἐννόημα — βλέπεσθαι. *necesse quidem est primam notionem per unam quamque dispici vocem, nihilque probatione indigere*. Ambrosii versio; Nürnbergero: *necesse enim est primam notionem cuiusque vocis explorare, nullaque demonstratione indigere: ineptissima omnino!* Hoc primum ἐννόημα quid sit, explicare omiserunt interpretes. Est id ipsum, quod antea pluribus vocabulis comprehendit, *τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις*, et quod proprio vocabulo Epicurus *πρόληψιν* appellavit. Quam Diogenes 10, 33. ita definit: *τὴν δὲ πρόληψιν λέγουσιν οἷονεὶ κατάληψιν ἢ δόξαν ὀρθήν, ἢ ἐννοίαν ἢ καθολικὴν νόησιν ἐναποκειμένην, τούτῃστι μνήμην τοῦ πολλάκις ἔξωθεν φανέντος· οἷον τὸ τοιοῦτον ἔστιν ἄνθρωπος· ἀμα γὰρ τῷ ὀρθῆναι ἄνθρωπος, εὐθύς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται, προηγουμένων τῶν αἰσθήσεων. Παντὶ οὖν ὀνόματι τὸ πρῶτως ἐπιτεταγμένον ἐναργές ἐστι· καὶ οὐκ ἂν ἐζητήσαμεν τὸ ζητούμενον, εἰ μὴ πρότερον ἐγνώκειμεν αὐτό. Οἷον· τὸ πόρρω ἔστος ἵππος ἔστιν ἢ βοῦς· δεῖ γὰρ κατὰ πρόληψιν ἐγνώκειναι ποτὲ ἵππου καὶ βοῦς μορφὴν. Οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμεν τι μὴ*

πρότερον αὐτοῦ κατὰ πρόληψιν τὸν τύπον μαθόντες. Ἐναργεῖς οὖν εἰσιν αἱ προλήψεις. Καὶ τὸ δοξαστιον ἀπὸ προτέρου τινος ἐναργεῖς ἠσθηται, ἐφ' ὃ ἀναφέροντες λέγομεν· οἷον Πόθεν ἴσμεν, εἰ τοῦτο ἐστὶν ἄνθρωπος; Τὴν δὲ δόξαν καὶ ὑπόληψιν λέγουσιν· ἀληθῆ ἢ τε φασὶ καὶ ψευδῆ· ἂν μὲν γὰρ ἐπιμαστροῦται ἢ μὴ ἀντιμαστροῦται, ἀληθῆ εἶναι· ἐὰν δὲ μὴ ἐπιμαστροῦται ἢ ἀντιμαστροῦται, ψευδῆ τυγχάνειν. Ὅθεν τὸ προσμέρον εἰσῆχθη· οἷον τὸ προσμεῖναι καὶ ἐγγὺς γενέσθαι τῷ πύργῳ καὶ μαθεῖν, ὁποῖος ἐγγὺς φαίνεται. Πάνθη δὲ λέγουσιν εἶναι δύο, ἠδονὴν καὶ ἀληθῆ, ἰστίμενα περὶ πᾶν ζῶον· καὶ τὴν μὲν οἰκεῖον, τὴν δὲ ἀλλότριον· δι' ὧν κρῖνεσθαι τὰς αἰρέσεις καὶ φυχάς. Τῶν τε ζητήσεων εἶναι τὰς μὲν περὶ τῶν πραγμάτων, τὰς δὲ περὶ ψυχῆν τὴν φωνήν. Primum annotabo corruptelam a Meibomio illatam textui vulgari; is enim temere scripsit πᾶν οὖν πρᾶγμα ὀνόματι τῷ πρώτῳ ἐπιτεταγμένῳ ἐναργεῖς ἐστὶ. Gassendus ὑποτεταγμένον maluit; et sane in loco Epistolae, quem tractamus, τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγις eadem sunt, quae Diogenes significat verbis πᾶν τὸ πρώτῳ ἐπιτεταγμένον ὀνόματι. Apparet Gassendum rectius Epicuri philosophiam calluisse quam Meibomium; et profecto is multo maiorem laboris fructum tulisset et nobis attulisset; si scientiam rerum peritia sermonis graeci exaequasset. Deinde ubi ait Epicurus, καθ' ἑκάστον φθόγγον τὸ πρῶτον ἐννόημα βλέπεσθαι, idem dicit, quod Diogenes verbis istis, εὐθὺς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται. Phantasia enim statim nobis imaginem rei tam claram subiicit, ut rem conspicerе videamur. Est igitur τὸ πρῶτον ἐννόημα res aliqua, quam aliquando visam memoria retinemus, et quotiescunque repetitur aspectus rei, ἢ πρόληψις seu memoria et phantasia rei imaginem nobis repraesentat ita, ut eam statim agnoscamus. Cetera, quae nobis locus Diogenis suppeditat, deinceps adhibebimus ad loca Epistolae singula dilucidanda.

ἐφ' ὃ ἀνάξωμεν. Vulgatum ἀνάξωμεν correxi. ad quod referamus recte vertit Ambrosius. Ordo verborum est: εἴπερ ἐξομεν, ἐφ' ὃ ἀνάξωμεν τὸ ζητούμενον. Noster tamen inter κωρίας δόξας apud Diogenem 10, 142. καὶ 10. οὐκ ἂν ποτε εἴγωμεν ὃ τι μεμφαίμεθα αὐτοῖς. Sed ibidem Canon 25. habet οὐχ ἐξείς μὴδ' ἄς ἂν

αὐτῶν φῆς διεψεῦσθαι, οὐδὲ πρὸς τί ποιούμενος τὴν ἀναγωγὴν κρίνης. ubi cum libri scripti et editi οὐδὲ omittant, cum Casaubono πρὸς ἅς τε malim scribere.

εἶτε — πάντα τηρεῖν, καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολάς. Wetsteiniana vitio operarum εἶγε habet. Versio Ambrosii: *sive secundum sensus observare omnia oportet ac simpliciter praesentes intuitus, sive mentis sive quorumvis iudiciorum.* ubi Meibomius scripsit *adgressiones sive mentis sive cuiuscunque e iudicandi instrumentis, sententia non planiore.* Διανοίας videtur esse accusativus; et, si opus erat infercire κατὰ ἀντὶ τὰς παρούσας, quod fecit Meibomius, eadem praepositio multo magis repeti debebat ἀντὶ διανοίας. Pro ὅτουδῆποτε Froben. et Eudocia ὅδηποτε habent, quod Steph. male e versione Ambrosii mutavit in ὅτουδῆποτε, cum deberet inde efficere ὅ, τι δῆποτε, quod reposuit; quanquam supra scriptum malim παρούσας ἐπιβολὰς τῆς διανοίας, εἰδ' ὅ, τι δῆποτε τ. 20.

Ὁμοίως. — πάθη. Repete ex initio δεῖ εἰληφέναι. Quae πάθη dixerit Epicurus, supra iam vidimus in loco Diogenis, cui nunc alter succedat sectionis 31. Τὴν διαλεκτικὴν δὲ ὡς παρέλκουσαν ἀποδοκιμάζουσαν: ἀσκεῖν γὰρ τοὺς φυσικοὺς χωρεῖν κατὰ τοὺς τῶν πραγμάτων φθόγγους. (En iterum φθόγγους et quidem πραγμάτων; intelligit autem πράγματα τὰ τοῖς φθόγγοις ὑποτεταγμένα.) Ἐν τοίνυν τῷ κανόνι λέγει ὁ Ἐπίκουρος, ποιήσωμ τῆς ἀληθείας εἶναι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς προλήψεις καὶ τὰ πάθη. οἱ δ' Ἐπικούρειοι καὶ τὰς φανταστικὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἐπιτομῇ (hac ipsa Epistola), καὶ ἐν ταῖς κυρίαις δόξαις. Versio Ambrosii habet: *Eadem ratione etiam perturbationes quae adsunt, ut perseverans illud incertum habeamus, quibus notare possimus: ubi Meibomius reposuit: perturbationes considerare oportet, ut habeamus, quibus et perseverans et quod incertum est, notare possimus.* Nürnberger postrema haec ita refinxit: *ut possimus terminum constituere inter certum incertumque.* Errorem igitur Meibomii auxit; nec ab eo cavet sibi satis diligens alias Tennemann Histor. Philos. T. III. p. 409. in annotatione.

Veniamus nunc ad verba ὅπως — τὸ προσμῆνον — σημειώμεθα. ubi primum vulgatum σημειώμεθα correcti. Verbum male interpretatur Nürnberger. Uti-

tur eodem Epicurus apud Diogenem sect. 32. ὅθεν καὶ περὶ τῶν ἀδήλων ἀπὸ τῶν φαινομένων χρὴ σημειοῦσθαι. quae vertit Ambrosius *de incertis oportet ab iis quae apparent signis colligere*: ne verbulum quidem mutavit vel Meibomius vel Nürnbergger; nec erat, quod in ista oratione hominis semibarbari reprehenderent. Videamus nunc de verbo προσμένον. In loco Diogenis supra posito Froben. et Steph. habent ὅθεν προσμένον εἰσήχθη. Articulum induxit Aldrobandinus. Versio Ambrosii habet: *unde etiam introductum est προσμένειν, id est perseverare, ut prope turrim accedere*: quae intacta reliquit Meibomius, sed interseruit *ut iuxta manere et prope*: hasque ineptias securus accepit et lectori apposuit Nürnbergger.

Alter est locus apud Diogenem 10, 147. ubi κυρία δόξα Epicuri haec est: *Εἰ τινα ἐκβάλλης ἀπλῶς αἰσθησὶν καὶ μὴ διαοῆς εἰς τὸ δοξαζόμενον κατὰ τὸ προσμενόμενον, καὶ τὸ παρὸν ἤδη κατὰ τὴν αἰσθησὶν καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶσαν φανταστικὴν ἐπιβολὴν τῆς διανοίας, συνταράξεις καὶ τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις τῇ ματαίᾳ δόξῃ: ὥστε τὸ κριτήριον ἵπαν ἐκβαλεῖς.* quae vertit Ambrosius: *si quem simpliciter eiicias sensum, neque divides in id, quod opinaris, iuxta id quod accessit, quod iam per sensum praesens est, affectus insuper et omnem imaginalem mentis intuitum confundes, ac sensus reliquos opinione inani, ut qui iudicium eiicias omne.* ubi Meibomius, reposuit: *iuxta id quod expectatur, et quod iam praesens est, per sensum et affectus, et per omnem — intuitum, confundes et sensus — ut qui omne iudicandi instrumentum eiicias.* Quam versionem securus repetiit Nürnbergger. Scilicet et in hoc loco grassata est Meibomii temeritas et inscitia. Nam is κατὰ τὸ προσμενόμενον scripsit, ubi Froben. Codex Arund. et duo Veneti καὶ τὸ προσμένον habent; Stephan. κατὰ τὸ προσγεόμενον dedit, sed voluit προσγεόμενον, quam scripturam reddidit Ambrosius. Praeterea e Codicibus Sambuci scribendum καὶ μὴ διαοῆσεις τὸ δοξαζόμενον. Totus locus ita fuerat convertendus: *si sensum unum aliquem simpliciter reiicias, neque eum divides et segreges opinionem, in id quod expectat probationem, et in id quod sensus iam repraesentat, in affectus, atque in omnes effectus imaginationis in animum, etiam reliquos sensus inani opinione confundes, atque ita cri-*

terium omne tolles. Sequitur Canon 27. *Εἰ δὲ βεβαιώσεις καὶ τὸ προσμενόμενον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς ἐννοίαις, καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπιμαρτύρησιν ἔχον οὐκ ἐλλείψεις, τὸ διεψευσμένον ὡς τετηρηκῶς ἔσῃ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν καὶ πᾶσαν ἐπίκρισιν τοῦ ὁρθῶς ἢ μὴ ὁρθῶς.* Quae sic scripta vertit Meibomius: *Si et quod remanet omne in opinabilibus notionibus firmes, idque quod attestationem non admittit (ut quod falsum sit) non expunxeris, eris quasi omnem dubitationem servans, omneque super eo ferendum iudicium, rectumne id sit sive non rectum, reiiciens.* Quam versionem repetiit Nürnberger. Meibomius videtur scribi voluisse *ἐξαιλείψεις*, quod vertit *expunxeris*. Contra Ambrosius: *Porro si et quod expectatur omne in opinabilibus — sit, non dimiseris, eris quasi omne certamen observans omneque iudicium rectum sive non rectum.* Primum de scriptura videamus. τὸ προσμενόμενον habent princeps Frobeniana, Codex Arundel. et duo Veneti. Stephan. cum versione Ambrosii invexit prima falsum προσμενόμενον. Accessit deinde temeritas Meibomii, qui verbum ἔχον intulit, cuius nullum vestigium reperitur in Edd. Frob. Steph. sed versio Ambrosii verbum admittit adiectum habet. Postea τετηρηκῶς εἰς ἅπασαν — καὶ πᾶσαν ὄησιν τοῦ ὁρθῶς habet Froben. Vulgatam scripturam invexit Stephaniana. Meibomius ἐπίκρισιν reposuit, ubi Stephan. Codex Arundel. et duo Veneti κρίσιν, Froben. ὄησιν habent. Idem verba τὸ διεψευσμένον putat scholion esse membri praecedentis τὸ μὴ τὴν ἐπιμ. ἔχον. quod quam falsum sit, statim apparebit. Ambrosius diversam scripturam secutus esse videtur, hanc fere: *καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπ. ἔχον ὡς διεψευσμένον οὐκ ἐλλείψεις, ὡς τετηρηκῶς ἔσῃ πᾶσαν.* Equidem Editionis principis scripturam retinendam atque ita dispungendam censeo: *εἰ δὲ βεβαιώσεις καὶ τὸ προσμενόμενον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς ἐννοίαις καὶ τὸ μὴ (repete προσμενόμενον) τὴν ἐπιμαρτύρησιν, οὐκ ἐλλείψεις τὸ διεψευσμένον, ὡς τετηρηκῶς ἅπασαν ἀμφισβήτησιν εἰς πᾶσαν κρίσιν τοῦ ὁρθῶς ἢ μὴ ὁρθῶς.* Nihil mutavi, praeterquam quod praepositionem εἰς (in verbis Froben. τετηρηκῶς εἰς ἅπασαν) transposui, et in loco coniunctionis καὶ reposui. Totum locum ita interpreto: *Si vero omne id, quod in notionibus ex opinione conceptis attestationem expectat et quod non, ratum*

et firmum habueris, non effugies fraudem falsi, quasi de industria obtinens et servans dubitationis genus omne ad quodcunque veri et falsi iudicium.

Atque ita effecisse mihi videor, ut nemo amplius de significatione vocabuli proprii philosophiae Epicuri, τὸ προσμένον, dubitare possit. Breviter enim ita dicitur, quod in postremo loco Epicuri integrum positum est τὸ προσμένον τὴν ἐπιμαρτύρησιν. Postquam haec scripseram, incidi in locum Plutarchi contra Colotem p. 178. Hutt. qui cum tradita hucusque egregie illustret, tamen dubitationem de verbo προσμένων afferre potest. Οἱ γὰρ εἰδῶλον, inquit, προσπίπτοντος ἡμῖν περιφεροῦς, ἐτέρου δὲ κεκλασμένου, τὴν μὲν αἰσθῆσιν ἀληθῶς τυποῦσθαι λέγοντες, προσαποφαινέσθαι δ' οὐκ εἰόντες, ὅτι στρογγύλος ὁ πύργος ἐστίν, ἢ δὲ κόπη κέκλασται, τὰ πάθη τὰ αὐτῶν καὶ τὰ φαντάσματα βεβαιοῦσι, τὰ δ' ἐκτὸς οὕτως ἔχειν ὁμολογεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς — οὕτως ἄρα τὸ στρογγυλοῦσθαι καὶ τὸ σκαληροῦσθαι τὴν ὄψιν, οὐ σκαληρὸν οὐδὲ στρογγύλον ἀνάγκη τὸν πύργον λέγειν. Τὸ γὰρ εἰδῶλον, ὅφ' οὐ πέπονθεν ἢ ὄψις, κεκλασμένον ἐστίν, ἢ κόπη δὲ, ὅφ' ἦς τὸ εἰδῶλον, οὐκ ἐστὶ κεκλασμένη. Διαφορὰν οὖν τοῦ πάθους πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐκτὸς ἔχοντος, ἢ μένειν ἐπὶ τοῦ πάθους δεῖ τὴν πίστιν, ἢ τὸ εἶναι τῷ φαίνεσθαι προσαποφαινομένην ἐλέγχεσθαι. Sed vocabulum πίστις et nexus sententiarum satis demonstrat loci vitium, quod emendabis scribendo ἢ προσμένειν — προσαποφαινόμενον ἐλέγχεσθαι.

Non possum ab hoc argumento, quod est de criterio, discedere, quin canonem Epicuri 24. sect. 146. ab insigni mendo liberem, quod sententiam plane obscuravit. Τὸ ὑφ' ἐστὴν δὲ τέλος δεῖ ἐπιλογίζεσθαι, κατὰ πᾶσαν τὴν ἐνάργειαν, ἐφ' ἣν τὰ δοξαζόμενα ἀνάγομεν· εἰ δὲ μὴ, πάντα ἀκρωσίας καὶ ταραχῆς ἐστὶ μεστὰ. Quae Meibomius ita vertit: *Subsistentem vero finem versare animo oportet, omnemque evidentiam, ad quam ea quae opinamur referimus: alioquin omnia rationem iudicii desiderabunt tumultuque plena erunt.* Sed Ambrosius, cuius ea est versio, dederat *ad quam ea q. op. referamus.* Is igitur rectius scriptum ἀνάγομεν legit et vertit. Meibomius, quem sequitur Nürnberger, temere posuit, Gassendum secutus, in oratione graeca κατὰ πᾶσαν ἐνάργειαν, cum in

latina scripturam antiquam et veram reliquisset. Verbum δει idem inseruit cum Gassendo; deest enim in antiquioribus Edd. In vocabulo τέλος merito adhaesit, et in annotatione dubitavit, num βίου αν φύσεως addi debeat. Neutrum censeo equidem ad rem facere; potius ipsum τέλος tollendum, quod in alienum locum migravit. Pertinet totus hic locus ad doctrinam Epicuri de criterio. Docuit is, ut tradit Diogenes sect. 32. και τὸ τὰ ἐπαισθήματα δὲ ὑφέστιαναι, πιστοῦνται τὴν τῶν αἰσθήσεων ἀλήθειαν· ὑφέστηκε δὲ τὸ τε ὁρᾶν ἡμᾶς και ἀκούειν, ὡσπερ τὸ ἀλεγειν· ὅθεν και περὶ τῶν ἀδήλων ἀπὸ τῶν φαινόμενων χρὴ σημειοῦσθαι. Igitur in nostro loco τὸ ὑφέστηκεν est id quod sensibus percepimus, et quod e doctrina Epicuri solum vere est vel subsistit, et manifestam habet naturae veritatem. Hanc ἐνάργειαν dixit Epicurus. Ad hanc notitiarum sensibus acceptarum evidentiam opiniones (τὰ δοξαζόμενα) exigendas esse censuit, ut verum a falso distingueretur. Atque hoc idem fere dicit, cum in Epistola ad Herodotum iubet τὰ δοξαζόμενα referre ad τὰ τοῖς φθόγγοις ὑποτεταγμένα, sive ad τὸ πρῶτον ἐννόημα, hoc est opiniones iudicare e προλήψεσι et e sensuum evidentia. Nam, uti docet Plutarchus c. Colotem p. 175. Epicurus τὸ τῶν λεκτῶν γένος οὐσίαν τῶ λόγῳ παρεχόντων ἄρδην ἀναιρεῖ, τὰς φωνὰς και τὰ τυγχάνοντα (obiecta vocamus) μόνον ἀπολιπών, τὰ δὲ μεταξὺ σημανόμενα (eadem λεκτὰ) πράγματα, δι' ὧν γίνονται μαθήσεις, διδασκαλῖαι, προλήψεις, νοήσεις, ὄραμαί, συγκαταθέσεις, τὸ παράπαν οὐδ' εἶναι λέγον.

5. συνορᾶν ἤδη περὶ. Repete e superioribus δει, quod temere Meibomius post ἤδη interposuit, ut recte monuit Kühn.

προσδεόμενον· και εἰ. Series sententiarum iusta flagitare videbatur Gassendo, ut continue sequerentur haec: και οὐθὲν φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν. At ita sequi debebat deinceps: εἰ γὰρ ἐφθείροτο τὸ ἀφανιζόμενον.

ὃ ἂν εἰσελθὼν εἰς αὐτό. Hanc scripturam librorum Frob. versionis Ambrosii, Stephan. Eudociae et Venetorum temere mutavit Meibomius in εἰς ὃ ἂν εἰσελθὼν αὐτό.

[Ἀλλὰ μὴν — φύσεως.] Seclusi cum Nürnbergero Diogenis additamentum, cuius verba priora usque ad

καὶ ἐν τῇ πρώτῃ π. φ. omisit, et pergit τὸ πᾶν ἐστὶ σώματα μὲν γὰρ ὡς ἐστίν. Froben. et Eudocia. Contra Samb. et Stephan. addidit et habet versio Ambrosii; sed hic postrema ita vertit: *In primo item de natura ipsum omne est. Corpora namque ista ut sese habeant, sensus ipse testatur in omnibus.* Eusebius Praep. evang. I, 3. ex Epicuro refert haec: ἀλλὰ καὶ οὐθὲν, φησὶ, γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· ὅτι τὸ πᾶν ἀεὶ τοιοῦτο ἦν· καὶ ἐστὶ τοιοῦτον· ὅτι οὐθὲν ξένον ἀποτελεῖται ἐν τῷ παντὶ παρὰ τὸν ἤδη γεγενημένον χρόνον ἄπειρον. Ὅτι πᾶν ἐστὶ σῶμα, καὶ οὐ μόνον ἀμετάβλητον, ἀλλὰ καὶ ἄπειρον.

6. σῶμα· τὰ μὲν γὰρ σώματα ὡς ἐστίν, αὐτῇ. Coniunctionem γὰρ inseruit Meibomius; ante αὐτῇ Stephan. prima addidit copulam καὶ, quam cum Froben. et Eudocia omisi. Ceterum hunc locum non satis integrum esse suspicor. Initium maioris operis libris 37. comprehensi περὶ φύσεως ita refert Plutarchus c. Colotem p. 154. Ἡ ἢ τῶν ὄντων φύσις σώματά ἐστι καὶ τόπος. sed p. 159. ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς πραγματείας ὑπειπόν, τὴν τῶν ὄντων φύσιν σώματα εἶναι καὶ κενόν — ὧν θάτερον ὄντως μὲν οὐθὲν ἐστίν, ὀνομάζεται δὲ ὑφ' ὑμῶν ἀναφῆς καὶ κενόν καὶ ἀσώματον.

[ὥσπερ — τὸ πρόσθεν.] Haec sunt verba Diogenis; nihil enim ante hac de re monitum fuit; quare cum Nürnbergero seclusi. Respicit Diogenes verba libri huius sect. 32.

ὅπου ἦν, οὐδὲ δι' οὐ ἐκινεῖτο. Froben. et Eudoc. ὅπου εἶη· οὐθὲν δ' ἐκινεῖτο. Verum e versione Ambrosii restituit Stephan. εἶη etiam Arundel.

ὡς κατὰ ὅλας φύσεις — λεγόμενα. quippe quae per omnes naturas accipiuntur versio Ambrosii. Meibomius reposuit: *ut quae per totas naturas accipiuntur.* Unde apparet, eum articulum ὡς τὰ scriptum voluisse, quod feci.

[Καὶ μὴ καὶ — ἐπιτομῇ.] Haec omnia omisit Eudocia, Contra Froben. et Stephan. ταύτων τούτω — περὶ φύσεως, καὶ τῇ τεττ. — καὶ τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ.

7. τὴν φύσιν ὄντα, καὶ οὐκ ἔχοντα. Froben., Eudocia, Stephan. φύσιν ὅταν οὐκ ἔχοντα. Versio Ambrosii ὅταν non reddidit. ὡσανεὶ οὐκ ἔχοντα malebat Casaubonus. Rectius dedit Wetsteiniana.

8. ὥστε οὐκ ἔχον ἄκρον. Vulgatum ὥστε τὸ οὐκ ἔ. ἄ. ex Eudocia correxi.

τῶ πλήθει — τῶ μεγέθει τοῦ κενοῦ. Sextus Empiricus adv. Mathematicos: ὁ δ' Ἐπίκουρος ἀδιαφόρως τὴν τε τῶν σωμάτων καὶ τὴν τοῦ κενοῦ φύσιν ὅλον τε καὶ πᾶν προσαγορεύειν εἶωθεν· ὅτε μὲν γὰρ φησιν, ὅτι ἡ τῶν ὄλων φύσις σώματά ἐστι καὶ κενόν, ὅτε δὲ, ὅτι τὸ πᾶν κατὰ ἀμφοτέρα ἄπειρόν ἐστι, κατὰ τε σώματα καὶ τὸ κενόν, τούτέστι κατὰ τε τὸ πλήθος τῶν σωμάτων καὶ κατὰ μέγεθος τοῦ κενοῦ, ἀντιπαρηκουσῶν ἀλλήλαις τῶν κατ' ἑκάτερον ἄπειριῶν.

ἀνακοπῆς. Ita Froben., Stephan., Eudocia. ἀντικοπῆς dedit Wetsteiniana. Verbum στέλλοντα Sambucus mutari iussit in συστέλλοντα, quod Ambrosius vertit: quo se figerent atque cohiberent.

τὰ δὲ σώματα ἄπειρα. Seclusa haec omisit Froben. Steph. Eudocia et versio Ambrosii.

ὅπου ἂν ἔσται. Haec est Scaligeri coniectura. ἐνέσται Froben. Steph. Eudoc. ubinam subsisterent versio Ambrosii.

9. μεστά. Sunt quae supra sect. 7. πλήρη τὴν φύσιν ὄντα. Lucretius I. 501. quae solido atque aeterno corpore constant. Ita δόναξ μεστός dicitur solidus, cavo et inani oppositus.

οὐ γὰρ δυνατόν — ἐκ τῶν ἀτόμων. Haec omnia omisit Eudocia. Contra Frob. οὐ γὰρ δ. γενέσθαι τὰς τοσαύτας διαφορὰς ἐκ τῶν σχημάτων περιελημμένων. Stephan. ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων π. dedit cum versione Ambrosii et Codd. Venetis. Meibomius διαφορὰς σχημάτων ἐκ τῶν ἀτόμων scripsit, vertens ex individuis corporibus comprehensis factas esse. Sed antiqua scriptura unice vera est, quam restitui. τὰς τοσαύτας διαφορὰς intellige σωμάτων, et περιελημμένων certo numero comprehensorum.

ἄπειροί εἰσιν ἄτομοι, ταῖς δὲ — ἀπερίληπτοι. Frob. Eudocia ἄπειρία ληπτοί. Stephan. et versio Ambrosii ἄπειροί εἰσιν αἱ ὅμοια — ἀπερίληπται.

οὐδὲ γὰρ ἐνδοτέρω — ἢ τομὴ τυγχάνει. Hunc locum insigniter vitiatum et interpolatum in libris vulgaribus restitui ex Eudocia. Antea erat οὐδὲ γὰρ, φησὶν ἐνδοτέρω. — τὴν τομὴν τυγχάνειν. λέγει δὲ, ἐπειδή· ubi Meibomius scribi voluit λέγει δὲ τοῦτο, ἐπειδή

αἱ πηλικότητες, sententia plane aliena. Eudocia φησὶ et λέγει δὲ omisit. Nürnberger totum hunc locum, quem seclusi ut a Diogene insertum, omisit.

10. παρεχομένου δὲ ἐνδοτέρω καὶ ἰσοταγῶς αὐτὰς κινεῖν — ὁμοίαν καὶ τῇ βαρυτάτῃ τὸν αἰῶνα. Ita scribunt Froben. et Eudocia. Stephan. et Wetstein. dedit φησὶ δὲ ἐνδοτέρω καὶ — κινεῖσθαι, τοῦ κενοῦ — ὁμοίαν παρεχομένου καὶ τῇ κουφοτάτῃ καὶ τῇ βαρυτάτῃ εἰς τὸν αἰῶνα. atque ita plane versio Ambrosii. Et Sambuc. παρεχομένου scribi iusserat. εἶξιν vulgato ἴξιν e Sexto substitui cum Kühnio. Is enim adversus Physicos disputans 10. s. 221. p. 670. Epicuri doctrinam his verbis tradit: ἀχώριστα μὲν οὖν ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκεν, (nempe τὰ συμβεβηκότα) ὥσπερ ἡ ἀντιτυπία μὲν τοῦ σώματος, εἶξιν δὲ τοῦ κενοῦ· οὔτε γὰρ σῶμα δυνατόν ἐστὶ ποτε νοῆσαι χωρὶς τῆς ἀντιτυπίας, οὔτε τὸ κενὸν χωρὶς εἶξεως· ἀλλὰ αἰετὸν ἐκατέρου συμβεβηκός, τοῦ μὲν το ἀντιτυπεῖν, τοῦ δὲ τὸ εἶκειν. — ἡ γὰρ κενῶ πελάζειν ὀφείλει ἢ σώματι· εἴτε δὲ κενῶ, διὰ τὴν εἶξιν φέρεται δι' αὐτοῦ· εἴτε σώματι, διὰ τὴν ἀντιτυπίαν ἀποπαλτικῶς ποιήσει τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν. Ceterum Nürnberger totum locum φησὶ δὲ — τὸν αἰῶνα omisit.

διῶνται — ἐπὶ τὴν περιπλοκὴν — παρὰ τῶν πλ. Froben. Stephan. versio Ambrosii, Eudoc. διῶνται μὲν et omisso ἐπὶ habent περὶ τῶν. Mihi pro αὐτὸν τὸν παλμὸν scribendum videtur τὸν ἀπόπαλμον.

ἐκάστην αἰτομον. Ita Wetstein. cum Froben. Steph. Eudocia habeant ἐκάστην αὐτήν, unde αὐτῶν effeci.

παρὰ τὴν σύγκρουσιν. Froben. et Eudocia κατὰ σύγκρουσιν. Stephan. cum versione Ambrosii κατὰ σύγκρουσιν. Articulum addidit Wetstein.

11. Eudocia habet μηδὲ ποιότης τις — ἐστὶ — ἀλλάττεται — μέγεθος μὴ εἶναι. Deinceps Meibomius male dedit ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν στοιχειώσεων φησὶ. Totum hunc locum Nürnberger omisit tanquam a Diogene insertum; equidem seclusi.

τῆς — ἐπινοίας. Ita rectius Froben. Eudocia, quam Steph. versio Ambrosii et Wetst. ἐπινοίας. De hoc loco disputavit etiam Rossi p. 259. qui cum plura in interpretatione latina Ambrosii, Aldrobandi et Meibomii reprehendisset, praecipue in verbis postremis moratur, quae ipse ab antecedentibus maiore interpunctionis nota

separanda non censet, sed potius coniungenda, atque ita scribenda: αὐτὴ δὲ ἡ φωνή, τούτων πάντων μνημονευομένων, τὸν ἰκανὸν τύπον υποβάλλει τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας. Quae ita interpretatur: *Ipsa tamen vox his omnibus commemoratis satis idoneam istarum rerum naturae cognitioni formam subiicit.* atque aliis verbis: etiamsi atomi in sensus propter earum parvitatem non cadant, nihilominus ob ea, quae de illis explicantur, simul ac appellatae fuerint, ipsarum ideam seu formam cogitando facile percipi. Comparat deinde locum sect. 33. Diogenis: ἔμα γὰρ τῷ ὀηθῆναι ἄνθρωπος, εὐθύς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται, προηγουμένων τῶν αἰσθησέων. Denique addit: Ideam porro naturae istorum individuorum corpusculorum dicit Epicurus ἐπίνοιαν φύσεως τῶν ὄντων, quia rerum, quae vere sint, eam cognitionem esse putat. Ἐπίνοιαν, inquam, quod Basileenses libros sequi malo, in quibus sic legitur ἐπινοίας, quam ceteros omnes exhibentes ἐπινοίας, ut sit τὸν ἰκανὸν τύπον ἐπινοίας τῆς τῶν ὄντων φύσεως. Hucusque Rossi. Nunc quaero, quomodo τύπος ἰκανὸς τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας possit dici *satis idonea istarum rerum naturae cognitionis forma?* Deinde quomodo *idea naturae istorum individuorum corpusculorum* dici possit ἐπίνοια φύσεως τῶν ὄντων, propterea quod *rerum quae vere sint, eam cognitionem esse putat Epicurus?* Primum istarum rerum naturae cognitio non inest graecis τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας, ita ut atomi intelligi vel possint vel debeant. ἡ τῶν ὄντων φύσις simpliciter significat *rerum quae sunt naturam.* Deinde τύπος in altero Diogenis loco formam corpoream significat, quam phantasia vel potius memoria repraesentat menti et cogitationi, simulatque corpus aliquod nominatum fuerit. In atomos vero, quae visu percipi non possunt, forma talis corporea non cadit. Praeterea non dicitur τύπος τῶν ατόμων, sed est τύπος ἐπινοίας potius forma et ratio aliqua cogitatione comprehendendi et percipiendi. Denique verba τούτων μνημονευομένων non est *his omnibus commemoratis.* Paulo propius a vero absunt verba, quae deinceps posuit Rossi: *ob ea quae de illis explicantur.* Neque equidem video, qua ratione sensus ab Italo positus verbis extorqueri possit graecis, nisi τῆς τῶν ατόμων ἐπινοίας scripseris pro istis τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας, quae difficilli-

nam interpretationem, quocunque te vertas, habent. Itaque anceps haereo inter scripturam αὐτῆ et αὐτή, et dubito etiam adhuc de interpungendi ratione; eo quidem magis, si Diogenis sunt haec verba, non ipsius Epicuri, uti cum Nürnbergero existimo. Is tamen verba Αὐτή — ἐπινοίας ipsi Epicuro tributa hinc sublata collocavit infra post sect. 30. et verba αὐτή ἢ φωνή interpretatur haec disputatio, illa vero, τῶν ὄντων, explicat per τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ.

12. ἐξ ὧν ἂν γένοιτο — διάφοροι τούτοις. Ita iam Steph. cum versione Ambrosii dedit. ἐξ ὧν etiam Sambucus. Contra Frob. Eudocia ἐξ οὗ — τούτω. Praeterea Eudocia omisit verba οὐδ' ὅσοι τοιοῦτοι. Nürnberger recte restituit scripturam τούτω. Deinceps vocem τοιούτων, ab Aldrobandino omissam, tanquam ab argumento alienam, seclusi. Verba ἐξ ὧν ἂν γένοιτο — ὑφ' ὧν ἂν ποιηθεῖν recte vertit Ambrosius: *ex quibus fiat mundus, sive a quibus effectus sit.* Contra Meibomius: *ex quibus factus sit hic mundus, aut ex quibus alius effici potuerit.* Is enim scribi voluit ὁ κόσμος οὗτος — ποιηθεῖν ἄλλοι. Ambrosius autem scriptum γίνοιτο legit, quae mihi sola scriptura placet, ne nimis ieiuna sit distinctio inter ἐξ ὧν et ὑφ' ὧν. Denique C. Schwartz in Dissertatione (laudata in Praefatione) p. 34. locum hunc ita vertit: *Neque enim consumpta fuerunt individua haec, ex quibus mundus extiterit, aut a quibus factus sit, vel in unum vel in determinatos, vel in similes vel in dissimiles huic nostro. Ad quae ita annotavit: Et quo magis atomorum naturam perpenderit ex praeceptis Epicuri, hoc minus dubitaveris, quin per ἄτομα, individua, intelligatur vis illa, quae particulas materiae primum coniunxerit et adhuc contineat. Ecce enim clavis verbis dubitationem suam exprimit, utrum ex individuis coortos, an ab atomis factos esse mundos dicat. Alterum materiam, alterum autorem indicat mundorum. Nolim igitur praeproperè assentiri Augustino, qui reprehendit Epicurum, quod Democritum deseruerit, animales atomos confingentem. Epicurus enim aut falso videtur Democritum deseruisse, quippe cum atomos effectrices putet itidem, ut Democritus fecit; aut rectius etiam sensit, propterea quod atomos tales statuit, quae populariter ipsam infiniti vim, in quasdam quasi partes tributam, repraesentent. Nam popularis est sermo Epicuri, etsi vocabulis quibusdam novam potestatem interdum tribuat.*

οὐδὲν τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ. Sambucus varietatem τὸ ἐμποδοστατήσον annotavit e libris scriptis, quae mihi praeplacet, quoniam et alibi verbo ἐμποδοστατεῖν utitur Epicurus.

13. Καὶ μὴν. Totam hanc sectionem Nürnberger hinc sublatam posuit inferius post sect. 30. et sic cum reliquis continuavit. Primum igitur collocavit hanc sectionem: deinceps sect. 17. et 18. usque ad verba ἐγκατάλειμμα τοῦ εἰδώλου.

ἐπιτηδεύητες τὰς καταρτὰς. Ita Froben. Steph. Eudocia. per efficientiam vertit Ambrosius. ἐς insereri voluit Casaubonus, κατὰ ineptius posuit Meibomius. ἀποστάσεις Ambrosius recessiones, Meibomius abcessiones vertit. Lucretius 4, 239. simulacra — quae variis ab rebus cunque recedunt.

14. τὸ κάτω φερόμενον. Ita Meibomius vulgatum κατὰ τὸ φερόμενον correxit. σῶμα e versione Ambrosii addidit Stephan. Deinceps ἐπὶ πλείους verum est, omisso articulo, quem seclusi. Paulo antea βραδύτης dedi pro βραδύτητος e Codice Sambuci.

καὶ τοῦτο) συναφικνούμενον. Versio Ambrosii ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο συναφ. iunxit. Nam cogitari non potest. Et hoc sensibili in tempore simulac convenerit et ex quovis infinito, non ex quo complectimur motum, locus recedens erit.

ὅθεν δῆποτε. Ita recte Eudocia cum Frobeniana et Codice Arund. ὅθεν δῆ ποθεν invexit Stephan. Locum falsa interpunctione ἀφικνεῖται (ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο) συναφικ. obscuravit Wetsteiniana.

ἐξ οὗ [γὰρ] ἂν — τόπου. Primus Stephanus cum Sambuco e versione Ambrosii addidit negationem οὐκ ἐξ οὗ ἂν, atque omnem sensum pervertit. Miror, cur non eodem auctore τόπος — ἀπιστίμενος scripserit. Froben. Eudocia τόπος habent, τόπους dicitur habere Arundel. Codex. Denique ἀντικοπήν Froben. et Eudocia habent; correxit cum Sambuco Stephanus. Pro vulgata μέγχι τοσοῦτου cum Sambuco τούτου scripsi. Ambrosius: si tamdiu celeritatem motus non intersecundam relinquamus.

ἀντικοπτόμενον καταλίπομεν. Froben. Eudocia ἀντικοπτόμενον. Stephanus καταλίπομεν addidit. Versio Ambrosii: non intersecundam relinquamus. Cum graeca haec

non sint, alius nescio quis ἀντικοπτόμενον scripsit. Mihi ἀντικόπτηται minore mutatione scribendum videtur.

15. Χρήσιμον δέ. Vulgatum δὴ correxi praeunte Ambrosio, qui vertit: *Perutile est autem et hoc tenere elementum, vel si nihil aliud quam quod simulacra — utuntur.* Legit igitur scriptum Χρήσιμον δέ — κἄν μηδὲν ἄλλο ἢ ὅτι τὰ εἰδωλα. Miror igitur, unde Stephanus ineptum istud χροστὰ arreptum inseruerit ante εἰδωλα. Pro εἶδ' quid reponendum sit, nondum excogitavi, nisi Ambrosio duce malueris κἄν μηδὲν ἄλλο, ὅτι. Inepte versio Meibomii: *vel eam ob causam, quod in usum venientia simulacra.* Ceterum Nürnberger hanc sectionem totam cum sequente omisit, tanquam a Diogene aliunde intersertam, quia ab Epicuro tam praepostero ordine non potuerint poni verba multa, quorum sensus percipi non possit, nisi absoluta sententia de criterio.

ὃ μηδὲν ἀντιμαρτυρεῖ. Frob., Eudocia, Stephan., versio Ambrosii ὅθεν ἀντιμ. Emendatio cui debeat, ignoro. Statim sequitur in Frob. versione Ambrosii et Eudocia ἢ ὅτι; Stephan. et Codex Arund. ἢ ὅθεν habent, unde in reliquis venit Editiones. Causa in summa tenuitate simulacrorum nulla est summae celeritatis; sed eam statim reddet Epicurus. Itaque vitiosum ὅθεν mutavi et antiquum ὅτι restitui. Pro ἢ malim καί.

πάντα πόρον. Versio Ambrosii: *quae quomvis meatum moderatum habeat in hoc, ne quid illorum infinitatem vel minimum intersecet, plurimas autem et infinitas continuo aliquid refringat.* Legit igitur scriptum πρὸς τὸ τῶ ἀπείρω. Contra Meibomius posuit: *insuper quod illorum infinitum nihil refringat, aut pauca refringant.* Idem scripsit πρὸς τῶ τῶ ἀπείρω αὐτῶν. In Eudocia est αὐτῶ. Ceterum non satis intelligo verba πάντα π. σύμμετρον ἔχοντα. Apponam tamen locum Plutarchi c. Colotem c. 5. p. 144. Η. αἱ δὲ πολυθρόλλητοι σύμμετροίαι καὶ ἀρμονίαι τῶν περὶ τὰ αἰσθητήρια πόρον, αἱ τε πολυμῆστα τῶν σπερμάτων, αἱ δὴ πᾶσι χυμοῖς καὶ ὀσμάϊς καὶ χρομαῖς ἐνδισπαρμένα λέγουσιν ἑτέραν ἑτέρω ποιότητος κινεῖν αἰσθησιν, οὐκ ἀκτικρως — διδάσκουσιν, ὡς ἀναπεφυμένων καὶ συμμεμιγμένων ὁμοῦ τι πάντων, ἄλλου δ' ἄλλω πεφυκότος ἐναρμόττειν, οὐκ ἔστι τῆς αὐτῆς ποιότητος ἐπαφή καὶ ἀντίληψις, οὐδὲ πᾶσι τοῖς μέρεσι κινεῖ πικτίας ὡσαύτως τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' ἐκείνοις ἕκαστοι μόνοις ἐντυγχάνοντες, πρὸς ἃ συμμει

τρον ἔχουσι τὴν αἰσθησίν, οὐκ ὁρθῶς διαμάχονται περὶ τοῦ χρησιῶν ἢ πονηρῶν ἢ λευκὸν ἢ μὴ λευκὸν εἶναι τὸ πρῶγμα, τὰς αὐτῶν οἰόμενοι βεβαιοῦν αἰσθήσεις τῶ τὰς ἄλλων ἀναιρεῖν.

πολλάκις δὲ καὶ ἀπείροις. Vitiosam scripturam Editionum Froben., Steph., Eudociae reliquit Wetsteiniana.

16. φεύσει ἀπὸ τῆς σωματίων ἐπιπολῆς συνοχῆ ἢ μειώσει διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν. Ita Froben. et Eudocia. ἀπὸ τῶν σωματίων τοῦ ἐπὶ πολλῆς συνοχῆς οὐκ ἐπίδηλος σημειώσει, διὰ τὴν ἀντανάπληρωσιν Stephan. et Codex Arundel. nisi quod ἢ μειώσει hic habet. ἀπὸ τῆς τῶν σωματίων συνοχῆς Codices Romani a Rosso comparati. Versio autem Ambrosii: *Nam fluxus a corporibus eius qui sit in multa angustia, notationi perspicuus non est, ob contrariam repletionem.* Reddidit igitur similiter σωματίων τοῦ ἐπιπολῆς, quod cum Rosso praetuli, cum veteres vocabulo ἐπιπολῆς tanquam praepositione usi reperiantur omnes, τὸ ἐπιπολῆς dixit etiam Alexander Aphrodisiensis. τὸ μὲν ἐν ἐπιπολῆ apud Strabonem 12. p. 198. Sieb. sine dubio mutandum in τὸ μὲν ἐπιπολῆς. Ceterum multis verbis Rossi lectori persuadere conatur, verba διὰ τὴν ἀντανάπληρωσιν esse coniungenda cum sequente membro, non cum antecedente, uti feci cum aliis. Sed rem minime conficit comparatio loci plane gemini infra sect. 17. multo minus Lucretii 4, 103. *Sunt igitur tenues formarum consimilesque effigies, singillatim quas cernere nemo quum possit, assiduo crebroque repulsa reiectae, reddunt speculorum ex aequore visum.* Nam si quaerimus, cur singillatim cernere effigies non liceat, aliam causam non reperiemus, nisi quoniam singulae non apparent, sed alia aliam continua serie sequitur.

Quae sequuntur verba καὶ συστάσεις — ὄξειαι — συμπλήρωμα γίνεσθαι, partim bene, plura male interpretatur Rossi. Recte quidem monet, συστάσεις ὄξειαι esse concretiones atomorum, quae puncto temporis fiunt et dissolvuntur; sed male ponit, easdem secerni ab illis, quae serventur ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ τὴν ἀντανάπληρωσιν, cum haec contrariam ob causam, nempe διὰ τὸ μὴ δεῖν κατὰ βῆθος τὸ συμπλ. γίνεσθαι, subito coalescant ac dispergantur. Neque enim hic atomi cum atomis comparantur, sibi que invicem opponuntur, neque verbis istis contraria causa utriusque membri redditur; sed sermo est

primum de spectris a corporum superficie continue recedentibus et situm ordinemque atomorum eundem, quem in corporibus habuerant, obtinentibus. Haec spectrorum effluvia continua concrescunt in aëre subito in formas, quasdam et species similes quidem corporibus, sed sine corpore. Corporis plenitatem et naturam significant verba κατὰ βιάθος τὸ συμπλήρωμα γίνεσθαι. Ut igitur haec effluvia spectrorum continua fiunt ἅμα νοήματι, sic etiam formae ex his concretae in aëre ὀξεῖαι συμβαίνουσι. Id enim verbum repetendum censeo ex initio sectionis.

βλέπη τις τινὰ τρόπον τὰς ἐνεργείας, ἵνα καὶ ἀνοίση· εἰ δεῖ καὶ νομίζειν. Ita Froben., Eudoc. ἐναργείας cum Gassendo Menagius scribunt. Deinde συμπαιθεσίας cum Codice Sambuci Stephan. Convenientiam vertit Ambrosius. Meibomius interpolavit vulgatam insertis verbis τις τινὰ τρόπον τὰς ἐνεργείας τὰ εἶδωλα ποιεῖται, ἵνα et cet.; denique cum Gassendo et Menagio et Aldrobandino dedit: ἀνοίση· δεῖ δὲ καὶ νομίζειν. Supplemento Meibomiano nihil inscitius esse ait Rossi, qui, probata scriptura ἐναργείας, verba εἰ δεῖ καὶ νομίζειν et sequentia copulat cum superioribus ἵνα καὶ τὰς συμπαιθεσίας ἀνοίση. Sed interpretari totum locum omisit, nec docuit rationem, qua posteriora verba cum prioribus connexa haereant. Equidem ἐναργείας hic tolerari posse nego, quae sunt, quae alibi τὰ φαινόμενα vocat, id est res, quae sensibus percipiuntur. Contra malim τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας. Ex ipsa enim ratione agendi et sensuum instrumenta afficiendi demonstrare conatur, esse effluvia atomorum, quae in aëre consistentia in formam aliquam εἶδωλα efficiant. Postea malim Δεῖ γὰρ νομίζειν et cetera.

173 οὐ γὰρ ἂν ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἔξω διὰ τοῦ αἵρος. Nihil ab hac scriptura mutat Froben., Stephan. et Eudocia, nisi quod sola Steph. μορφής διὰ τοῦ αἵρος habet cum Ambrosii versione, ceterae καὶ τοῦ αἵρος. καὶ διὰ τοῦ αἵρος Arundel. Codex, et paulo antea οὐ γὰρ ἂ μὲν. Meibomius locum clarum antea et perspicuum emendando pervertit et obscuravit scribendo: οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἔξωθεν — μορφής, ἢ διὰ τοῦ αἵρος — καὶ διαπύων ακτίνων. Pro ἐπεισιόντος Codex Samb. dat ἐπισιόντος.

ὥστε ὁρᾶν ἡμᾶς. — χροῶν τε καὶ ὄμ. Ita scripsit Meibomius. Frob., Steph., Eudoc. οὕτως ὡς τύπων ἀπὸ χροῶν καί. Equidem non dubitavi scripturam antiquam revocare, mutatis verbis ἀπὸ χροῶν in ὁμοχρόων; et vidi postea, Rossum mecum sentire. Versio Ambrosii: quae a coloribus formaeque similitudine non differant.

ἀποδιδόντος — σώζοντος. Ita recte Frob. Stephan. versio Ambros. et Eudoc. Temere ἀποδιδόντες — σώζοντες reposuit et ineptissime vertit Meibomius, iudice etiam Rosso.

ἀτόμων πλάσεως. Plutarchus c. Colotem p. 166. Η καὶ τὰς ἀτόμους ἀπαθεία καὶ στερόσῃτι πάντα χροῶν ὡσαύτως ἔχειν, τὰ δὲ συγκροίματα πάντα φευσιὰ καὶ μεταβλητὰ, καὶ γιγόμενα καὶ ἀπολλύμενα εἶναι, μυρίων μὲν εἰδῶλων ἀπερογομένων αἰεὶ καὶ φεόντων, μυρίων δὲ, ὡς εἶκος, ἑτέρων ἐκ τοῦ περιέοντος ἐπιφροόντων καὶ ἀναπληροῦντων τὸ ἀδροίωμα, ποικιλλόμενον ὑπὸ τῆς ἐξάλλαγῆς ταύτης καὶ μετακεραυνύμενον, ἅτε δὴ καὶ τῶν ἐν βράθει τοῦ συγκροίματος ἀτόμων οὐδέποτε λήξει κινήσεως οὐδὲ παλμῶν πρὸς ἀλλήλας δυναμένων, ὡς περ αὐτοὶ λέγουσι.

18. Καὶ ἦν ἂν λάβωμεν ἐπιβλητικῶς. Frob. Eudoc. ἀναλάβωμεν. Pessime vulgo ante haec verba comma positum conspicitur: nova tamen incipit sententia, quam Meibomius pervertit, posito puncto post συμβεβηκότων, ubi deinceps cum editione Aldrobandini scripsit Μορφή δ' ἐστὶν αὕτη, uti monuit etiam Rossi, qui vocabulum ἐπιβλητικῶς dictum monet pro κατ' ἐπιβολήν, idque cum Cicerone Acad. Quaest. 4, 18. interpretatur per impressionem. Comparavit etiam locum Themistii libro 3. de anima: ὡς μερὸς γὰρ τῆς αἰσθήσει τὸ μὲν λευκὸν καὶ τὸ φῶς κατ' ἐπιβολήν, τὸ δὲ μέλαν καὶ τὸ σκότος κατὰ στέρησιν. idque ipsum eundem addit ex Platone appellare ἐπέρεσιν. Postea τὰ συμβεβηκότα accidentia interpretatur cum Quinctiliano, qui rerum accidentia dixit 5, 10, 23. Institutionum. Denique τὸ ἐξῆς πύκνωμα interpretatur continentem densitatem, et simul monet, Augustinum in Epistola ad Dioscorum hoc Epicuri πύκνωμα vertisse imaginum constipationem et densitatem.

Redeo ad vocabulum ἐπιβλητικῶς, quod recte quidem Rossi interpretatur dictum eodem sensu ut κατ' ἐπιβολήν, sed hanc ipsam ἐπιβολήν male explicat.

Exempla ab eo apposita ducta sunt e Budaei Commentariis Gr. Linguae, sed is ad locum Themistii duplicem interpretationem adhibuit, *applicationem intellectus ad rem intelligibilem, vel ipsius rei intelligibilis in intellectum incursum.* Verum Italus eam elegit, quae ab usu Epicurei sermonis aliena est, ut deinceps docebo. Vocabulum ἐπιβλητικῶς idem Budaeus posuit ex hoc Philoponi loco: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἡμᾶς ἐπιβλητικῶς τῇ αὐτῆς φύσει πλησιῦσαι. ubi interpretatur Budaeus: *ita ut in eam incumbat intellectus.* In Epistolis Epicuri apud Diogenem plura sunt loca, ubi ἐπιβολὴ applicationem et aversionem animi significat. Ita est sect. 35. τῆς ἀθροῦς ἐπιβολῆς et τῆς κατὰ μέρος. sect. 36. ἡ κυριωτάτη ἐπιβολὴ ἐπὶ τὰ πράγματα et ταῖς ἐπιβολαῖς ὀξέως χρῆσθαι. sect. 38. τὰς παρούσας ἐπιβολὰς εἴτε διανοίας εἴτε — τῶν κοιτηρίων. sect. 50. φανταστικῆ ἐπιβολῆ. sect. 51. κατ' ἄλλας τινὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας ἢ τῶν λοιπῶν κοιτηρίων. sect. 62. κατ' ἐπιβολὴν λαμβανόμενον τῇ διανοίᾳ. sect. 69. ἐπιβολὰς ἔχοντα ἰδίᾳ καὶ διαλήψεις. sect. 83. εἰς τὰς τοιαύτας ἀγαλύοντας ἐπιβολὰς τὰς πλείστας τῶν περιουσιῶν ὑπὲρ τῆς ὅλης φύσεως ποιεῖσθαι. Haec exempla e prima Epistola sufficiant. Ipse Rossi postea τὴν φανταστικὴν ἐπιβολὴν interpretatur cum Aldrobandino *visus notionem*, addens: *sic autem dicitur vel quasi applicatio mentis ad rem, quae cognoscitur, vel quasi incursum aut impressio in animum visi aut notionis.* Posterior ratio plane falsa est, temere e Budaeo translata.

ἐπιμαρτυρηθήσεσθαι. Meibomius cum Sambuco addidit ἢ μὴ ἀντιμαρτυρηθήσεσθαι, quo supplemento facile caremus. Versio Ambrosii obscura est haec: *Porro eo quod opinamur mendacium semper ac falsum asserti sive non refelli potest. Sin vero minus asseratur. Longe ineptissime Meibomius: quando testimonio confirmatur aut testimonio non refellitur. Sin vero minus asseratur. Mihi verba haec ἐπιμαρτυρηθήσεσθαι εἴτ' οὐκ ἐπιμαρτυρουμένου non solum vitiosa sed etiam truncata esse videntur. Primum tempus et modus verbi primi non habent, unde pendeant. Minime enim cum verbo προσδοξαζομένου coniungi debent. Deinde genitivus ἐπιμαρτυρουμένου iterum luxatus pendet. Equidem suspicor fuisse olim scriptum ἐπιμαρτυρηθήσεσθαι προσμένοντι, εἴτα οὐκ ἐπιμαρτυρουμένου. Sed video nunc Rossum recte animad-*

vertisse, verba ea, quae nunc seclusi, spuria et temere huc e sequentibus translata fuisse.

κατὰ τὴν κίνησιν ἐν ἡμῖν. Vulgatum ἀκίνητον facile fuit Meibomio e sequente sectione corrigere; sed indidem discere poterat, sequens ἐχούση, quod Editiones obsidet, esse cum Rossio mutandum in ἐχουσαν, quod vertit Ambrosius, qui tamen συνημμένην φανταστικὴν ἐπιβολὴν διάληψιν ἐχουσαν scriptum legit, διάληψιν est etiam in Froben. Stephan. Eudocia; idemque rescribi iussit Sambucus, atque unice probandum censuit hic et deinceps Italus Rossi. Idem deinceps φαντάσματα τὰ ἐν εἰκόνι λαμβανόμενα interpretatur visa ex imaginibus seu pictis seu fictis accepta. Sed errat, cum ad verba τοῖς οὐσι καὶ ἀληθείαι intelligit nomen φαντάσμασι.

19. τινὲ καὶ τοιαῦτα. Vulgatum ταῦτα cum Gassendo correxi, ut deinceps πρὸς ὃ; ubi tamen verum reddidit versio Ambrosii et Meibomii ad quas iaculamur intuitum. Forte ἐπιβάλλομεν scriptum fuit. Rossi interpretatur vulgatam: quod per ea visa petimus sive attingimus.

Κατὰ δὲ ταύτην — ἐχουσαν. Haec propter similitudinem exciderunt in Froben. et Eudocia; addidit Steph. e versione Ambrosii.

20. Καὶ τὸ ἀκούειν. Articulum omisit Frob. Eudocia. Deinceps κατασκευάζοντος Froben. Eudocia, Codex Arundel.

ὁμοιομερεῖς ὄγκους — πρὸς ὃ ἀποστέλλεται. Vocem ὄγκους e versione Ambr. addidit cum Sambuco Stephan. sed eadem cum Frob. Eudoc. πρὸς τὸ ἀποστεῖλαι, quam scripturam miror a Rossio emendationi Meibomii prae-latam fuisse. Versio Ambrosii: ad id quod emisit atque ad sensum pertinentem, qui in illo ut plurimum facit. Male deinceps ἐπ' ἐκείνου Froben. Eudocia, versio Ambros. Plutarchus Placit. 4, 19. locum maioris operis ita excerpt: Ἐπίκουρος τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων ἢ ἠχούντων ἢ φοφούντων· τοῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύματα. Ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλια τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι. Τούτων δ' ἐμπιπτόντων ταῖς ἀκοαῖς ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς. Φανερόν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, καὶ τῶν ἐμφυσώντων κναφῶν τοῖς ἱματίοις. Exempla duo

apposita quid faciant ad rem, nondum intelligo. Longe doctius Epicuri doctrinam excerpserit Sextus 7. s. 208. ὄνπερ οὖν τρόπον οὔτε ἢ ἐν τῷ κρουομένῳ χαλκώματι φωνὴ ἔξακούεται, οὔτε ἢ ἐν τῷ στόματι τοῦ κεκραγόντος, ἀλλ' ἢ προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρῃ αἰσθήσει· καὶ ὡς οὐδεὶς φησὶ τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρῶς ἀκούοντα φωνῆς ψευδῶς ἀκούειν, ἐπεὶπερ σύνεγγυς ἔλθων ὡς μείζονος ταύτης ἀντιλαμβάνεται· οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὄρα τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετραγώνον.

21. γίνοιτο. Vulgatum γένοιτο correxi. Deinceps ἔξει — πάσχειν vulgabatur. Frob. Steph. Eudoc. ἔξει — πάσχων. *multum enim ei deesset, si hoc ab illa pateretur* versio Ambrosii: *non uno enim defectu laborabit, ut hoc ab illa patiatur* Meibomii multo ineptior. *Mihi ἔχει scriptum fuisse videtur, et dictum ut vulgo πολλοῦ γε δεῖ τοῦτο πάσχειν.*

22. ἐπειδήπερ δεῖ τι ὑπομένειν. Froben. Stephan. Eudocia αἰεὶ τι ὑπομένει. Correctionem suppeditavit versio Ambrosii.

ἐν πολλοῖς. Ita etiam Steph. ἐκ πολλοῦ Froben. Eudocia, Arund. Codex. *ex plurimis* versio Ambrosii. Equidem probabilem Gassendi coniecturam sequor.

ἐπὶ τινῶν δὲ κατὰ. Ita Meibomius. τινῶν δὲ καὶ Froben. Steph. Eudocia, Codex Arund. καὶ πρὸς ὅλους καὶ ἀφ' ὅλου Aldrobandini Editio.

23. Τοῦτο γὰρ καί. Meibomius recte coniecit ταῦτα. Deinceps κατὰ προαιρέσειν Aldrobandinus dedit, *amputatione* vertens; etiam Ambrosius *secundum ablationem* vertit. Vulgatum προαιρέσειν interpretatur Meibomius *quae apud nos e proposito transfigurantur, figura quae inest sumitur.* Verbum λαμβάνεται censet positum pro λείπεται, et apposito exemplo faciei a pictore mutatae, et urcei a figulo in labrum mutati, docere conatur, figuram hominis nativam et formam manere, qualitates mutari; sed argumentatio in urceo male procedit. Hoc vere dici potest μάχεσθαι τοῖς ἐναργήμασι. Nam quid est μετασχηματίζειν nisi τὸ σχῆμα τὸ ἐνυπάρχον μεταβάλλειν? Deinde λαμβάνεται pro λείπεται graece non dicitur; nec κατὰ προαιρέσειν dictum puto, sed potius ἐκ προαιρέσεως, ut latini dicunt *ex arbitrio, pro arbitrio.*

Equidem μεταλαμβάνεται scripsi, ut sententia vera et clara redderetur; deinde restitui antiquum ποιότητες οὐκ ἐνυπάρχουσαι, ubi Meibomius αἰ interposuerat, quam antea legatur τὸ σχῆμα ἐνυπάρχον. Postea μεταβάλλονται, ὡς περ ἐκεῖνο, (nempe τὸ σχῆμα) οὐ καταλείπονται, ἀλλ' — ἀπόλλυνται scripsi, ubi Edd. ceterae μεταβάλλονται, ὡς περ ἐκεῖνο, καταλείπεται — ἀπολλύμεναι. Ita etiam versio Ambrosii. Sed Meibomius dederat μεταβάλλονται, ὅχ ὡς περ ἐκεῖνο καταλείπονται — ἀπόλλυνται. Nempe corporis cuiuscunque propria est figura, tanquam naturalis κατηγορία; haec, quotiescunque corpus transfiguratur, manet tamen semper et haeret in corpore; sed forma mutatur. σχῆμα est figura, μορφή, forma. In transformatione corporis μεταλαμβάνεται τὸ σχῆμα, proprie non καταλείπεται, sed transit in aliam formam. Maximam igitur veri partem vidit Meibomius, sed non satis apte explicavit. Nunc video, λαμβάνεται posse etiam esse pro eo quod dicitur infra sect. 62. τὸ κατ' ἐπιβολὴν λαμβανόμενον.

καὶ οὐκ — [πάντα] φθείρεσθαι. Meibomius καὶ μὴ dederat. Antea erat καὶ εἰς τὸ μὴ ὄν φθείρεσθαι.

24. Ἀλλὰ μὴ δὲ δεῖ νομίζειν. Ita Meibom. sed Frob. Steph. Eudoc. versio Ambr. μηδὲ ἀεὶ νομίζειν. Equidem cum Gassendo dedi scripturam Codd. Pariss.

καὶ τούτου προσόντος τὰ κατὰ. Ita Steph. nisi quod τὸ κατὰ habet. Froben. Eudocia τούτοις προσόντος κατὰ. Sambucus etiam τούτου προσόντος correxit. Verum reddidit Ambrosius. τὰ — ἀποδοθήσεται dictum censet Meibomius pro τῶν — γινομένων λόγος ἀποδ.

μέγεθος ἐνυπάρχον. Vulgatum ὑπάρχον correxit Meibomius. Deinceps vulgatum ἀφῆχθαι τε ἀμέλει — ὁρατὰς ἀτόμους corrigit voluit Meibomius ita: διὰ τε τὸ ἀφῆχθαι μέλλειν. Vertit Ambrosius: nam et ad nos veniunt haud dubie visibiles atomi. Gassendus coniecerat οὔτε ἀφῆχθαι μέλλει. Dedi quod sensus flagitabat. Rossi scribi voluit ἀφῆχθαι τε ἂν μέλλει, quae vertit: et ad nos tunc atomi pervenirent.

ὃ οὐ θεωρεῖται — ἂν γίνοιτο. Negationem e versione Ambr. addidit cum Sambuco Stephan. Vulgatum γένοιτο correxi.

25. ποιῶμεν καὶ ταῖς περιλήψεσι. Meibomius scribi voluit καὶ ὡς ἐν ταῖς περιλήψεσι τῶν ἀθρόων, sed operae

Wetstein. dederunt καὶ ὡς ταῖς περ. Exemplum oppo-
nit arenae vel seminum pugno comprehensorum, quae
continua compressione effluant et semper minora fiant.
Denique ante τοῦλαττον cum Gassendo Meibomius ἐπὶ
inseruit. μηδὲ recte omitti voluit Nürnberger.

οὔτε γὰρ ὅλως — πῶς ἂν — πεπερασμένων — ὡς
οὐκ ἄπειροι. Negationem ante ἄπειροι omissam in Frob.
Steph. Eudocia inseruit Meibomius eo in loco, ubi
Aldrob. οἱ dederat. Sed idem cum Steph. et versione
Ambr. πεπειρασμένων recepit, et vulgatum antea ὅπως
mutavit in σαφῶς. Etiam Aldrob. πεπειρασμένων proba-
vit. ἐν τισι Steph. et Aldrob. in plerisque versio Ambro-
siii, qui cetera vertit: *quales enim quidem sunt constat.*
nam tumores illi infiniti sunt, et ii, ex quibus qualescunque
hi fuerint, infinita profecto esset etiam magnitudo. Io. Conr.
Schwartz in Dissertatione nominata in Praefatione
posuit haec ita: οὔτε γὰρ σαφῶς — ἐν τινι — πεπειρασμέ-
νον — ὡς οὐκ ἄπειροι. quae vertit: *neque enim, si quis*
semel dixerit, in re aliqua infinita corpuscula inesse aut quan-
tacunque, clare perspicui potest, quomodo magnitudo illa sit
adhuc finita. Quae enim certae quantitatis sunt corpuscula,
ea, perspicuum est, non esse infinita. Et haec, ex quibuscun-
que tandem aliquanta extitissent illa, infinitum forent, quam-
vis et magnitudinem, et extremitatem haberent sub finito com-
prehensam. Equidem suspicabar scriptum olim fuisse:
ὑπάρχουσιν ὀπηλικοῖσιν, ἐστὶ νοῆσαι — οὐκ ἄπειροὶ εἰσὶν
οἱ ὄγκοι οὗτοι, ἐξ ἧν [συνέστη,] ὀπηλικοὶ ἂν ποτε ὦσι
[καὶ πῶς] ἄπειρον ἂν [εἴη] τὸ μέγεθος ἄκρον τι ἔχον, τὸ
ἐπὶ πεπειρασμένων διαληπτόν.

καὶ τοῦναντίον — ἂν ἦν καὶ — ὑπὸ πεπειρασμένων.
Ita Meibomius scripsit, ubi antea erat: καὶ οὗτοι — ἂν
καὶ — ὑποπεπειρασμένων. sed Steph. iam inseruit ver-
bum ἦν. Meibomius cum se sequentibus vitiosis mem-
bris emendandis esse imparem confiteretur, hunc etiam
locum tangere non debebat. Schwartz etiam Meibomii
τοῦναντίον damnavit, quoniam nec sententiam, ut ait,
fundat bellam, et nimis discedat a vocabulo οὗτοι.
Versionem Schwartzii qui intelligat, eum certe plus
sapere existimabo, quam memet ipsum. Ambrosius
postrema vertit: *extremitatem perceptibilem.* Meibomius:
eum tamen extremum habeat a finitis distinctam.

θεωρητέον, οὐκ ἔστι μὴ. Versio Ambrosii: nisi et per se ipsum inspiciendum est, ne et quod deinceps sequitur, huiusmodi intelligamus. Scriptum igitur legit θεωρητέον ἔστι, μὴ — νοῶμεν — ὑπάρχει ἀφικνεῖσθαι, omissis verbis κατὰ τοιοῦτον. Schwartz locum ita emendatum posuit: ὃ εἰ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸ θεωρητέον, οὐκ ἔστι μὴ καὶ τὸ ἐξῆς τοῦτο τοιοῦτον νοεῖν, καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἄπειρον ἀφικνεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ. Quae ita vertit: Hoc autem nisi per se considerandum sit, tum tu nec intelligere ea, quae his talibus consequentia sunt, nec deinceps in ulteriora progressus ad id, quod infinitum est, quatenus tale est, cogitando pervenire possis. Ad quae ita annotavit: ὃ interponendum est ad redintegrationem sensus, quem insequens oratio suggerit, nam oratio de infinito instituta continuatur. Sed si expungendum censeas, nostrae causae nihil officietur. Deinceps malim ὡς τοιοῦτον νοεῖν. Sed vetus illud facile ferri potest. Postea ὑπάρχον καθ' ἃ τοιοῦτον scribo, non ὑπάρχειν κατὰ τοιοῦτον. Denique καθ' ἑαυτὸ est, non ex usu vulgari nominis, sed ex meditatione philosophica et ipsius rei vi et potestate. Vide Laertii 10. s. 67. s. 71. Non nego tamen, καθ' ἑαυτὸ etiam τῷ συμβεβηκότι ὀρπονί. Vide Laertii 10. s. 68. et locum Sexti Empirici a Menagio ad libri 10. s. 73. citatum.

βαδίζοντα εἰς τὸ ἄπειρον. Haec omisit Eudocia. β. εἰς τὸ ἔμπροσθεν Frob. e versione Ambr. correxit Steph. Verba κατὰ τοιοῦτον omisit Ambr. ὑπάρχον καθ' ἃ τοιοῦτον scribi voluit Schwartz. In loco luxato et vitioso, ubi defecit Meibomii industria et ingenium, difficile est periclitari coniecturam. Dicam tamen, quid suspicatus sim. Conieci scriptum fuisse εἰ μὴ [ὃ] καθ' ἑαυτὸ θεωρητέον οὐκ ἔστι, κατὰ τὸ ἐξῆς τοῦτο τοιοῦτο νοεῖν [ἔστι.] καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἄπειρον ὑπάρχει ἀφικνεῖσθαι τῇ διανοίᾳ.

Τὸ τε ἔλαχιστον τὸ ἐν τῇ. Schwartz scribi voluit Τὸ δὲ ἔλασσον τοῦ, totumque locum ita vertit atque interpretatur: Infinitum quidem subtilius quam res sensibus percipiendae, reputandum est, propterea quod neque tale est, qualia sunt ea, quae varie immutari possunt et solent, neque omnino omnibus rebus dissimile, sed quandam quidem convenientiam cum rebus varie mutabilibus, intercapedinem autem partium nullam habent. Sed quum propter convenientiam illam, quam importat, putaverimus aliquid eius concepisse

animo, alia quidem in eo aliis, non nulla vero etiam nobis fortasse cognata reperiemus et consimilia. Ad quae ita annotavit: *Verba τὸ τε ἐλάχιστον τὸ ἐν τ. αἰ. repugnant orationē subsequenti.* Nam quae sensibus minima sunt, sunt profecto corpora et res finitae, quae alias atque alias formas induunt. Sensilia enim alias aliter immutari mirifice posse, constanter Epicurus docuit. Vide Diog. 10. s. 55. et 56. Est autem τὸ ἕλασσον τοῦ ἐν τῇ αἰσθησει res multo minor, tenuior et subtilior quam sit ea, qua, ex iudicio sensuum modo, minor et subtilior esse non possit. Sin retineas veterem lectionem, tum per αἰσθησιν necesse est intelligere mentis contemplationem, animi considerationem, a sensuum obtutu hebetiore avocatum, seu intuitum mentis, acie sensuum obtusiore subtiliorem.

Iam verba τὸ δὲ ἴσον ἡμῶν δεῖ προσπίπτειν vix intelligas. Nemo autem non videt, τὸ δὲ ἴσως ἢ δ. π. parva immutatione eximiam sententiam fundere. Nam infinitum quin aliqua etiam in re nobis simile sit, vix addubitationem habet. Cassendus hic haeret.

Ceterum quia ne atomos quidem partes habere nec sensu percipi statuit Epicurus, (Laert. 10, 44. Lucretii 2, 312.) multo minus infinitum sensu percipi putavit et partes habere distantes. Attende ad insequentia. Nam Epicurum hic de ra quae sensibus minima videatur, non loqui, ex eo liquet, quia non video, quomodo minima res sensibilis mutari non queat, quum corpora, quae ex talibus constant, mutantur. 2. non video, cur res minima sensibilis partes distantes non habeat. 3. cur ea non conveniat per omnia cum alia quadam re. 4. quomodo a primo incipientes hanc nosse queant dici? 5. cur ea partibus suis partes alienas contingere non possit? 6. quomodo plura et maiora plus, minora minus emetiatur? 7. quamvis proxima inferiora videantur vulgari lectioni favere, tamen quia atomi nihil cum materia commune habent, ne sic quidem quicquam adversus nos proficitur. 8. ἰσωνομίᾳ mentio seu potius significatio de infinito praecessisse mentionem ostendit. Nam inepte mundus se ipse metiri et sibi aequalis esse dicitur. 9. Ipse Cassendus, — quum aut singula paene verba huius loci mutasset, aut novis significationibus donasset, quaedam etiam rescidisset, tamen de inventa sententiae veritate desperat. Id quod in nostram interpretationem dici commode non potest. Vide Cassendum animadv. ad Epic. Physiologiam T. I. p. 220 seqq. Denique ad verba τὸ τῶς

μεταβάσεις ἔχον annotavit: *Infinitum enim est principium: principium autem nullum mutari potest. Lucretii II, 749.*

In qua interpretatione facile quidem concedo viro docto mutationem particulae τε in δὲ initio sect. 26. de reliquis non item: veluti quum censet Τὸ δὲ esse pro Τοῦτο δὲ, referendum ad antecedens ἄπειρον. Deinde violentior est mutatio vocum ἐλάχιστον τὸ in ἔλασσον τοῦ: quam tamen non aliter falsam convincere possis, nisi totam sententiam a viro docto inde collectam simul conviceris: in qua sequens ὅτι accipitur a Schwartzio tanquam causam continens prioris positionis, cum in vulgari lectione continuet atque explicet positionem. Deinde quaero, quomodo res vel corpus minus quam quod sensu percipi possit, sive id infinitum seu finitum intelligi oporteat, dicatur οὔτε πάντα πάντων ἀνόμοιον, ἀλλ' ἔχον μὲν τινα κοινότητα τῶν μεταβάντων? ubi malim μεταβατῶν scribere. κοινότητα, quam convenientiam Schwartz interpretatur, ipse Epicurus rem et similitudinem, (cuius notio vocabulo potius inesse videtur,) minuendo deinceps κοινότητος προσεμφέρειαν dicit. Vulgatum autem ἐλάχιστον satis mihi quidem defendere videtur, quod sequitur sect. 27. τὸ ἐν τῇ ἀτόμῳ ἐλάχιστον. et paulo post: τοῦ κατὰ τὴν αἴσθησιν θεωρουμένου μικροῦ.

26. διάλειψιν δὲ μερῶν. Frob. πάντα πάντος. Steph. πάντα πάντων. Eudocia πάντα πάντως cum Codd. Paris. quod probavit Gassendus. Deinde διάληψιν Froben., Steph., Eudocia, versio Ambrosii, quod propter sequens ὅτι οἰηθῶμεν διαλήψεσθαι non erat a Meibomio mutandum in διάλειψιν.

ἀλλ' ὅτι — τὸ ἴσον ἡμῖν δεῖ προσπίπτειν. Mutatio Schwartzii τὸ δὲ ἴσως cum eiusdem interpretatione antea posita extat, in qua plane equidem ignoro, qua ratione sensus hic e verbis graecis elici vel extorqueri possit: alia quidem in eo aliis, nonnulla vero etiam nobis fortasse cognata reperiemus et consimilia. Mihi in verbis graecis istis ἐπὶ τὰδε et ἐπ' ἐκεῖνα non similitudinis notio sed potius partium inesse videtur, quae refertur ad praecedentem διάληψιν μερῶν, quae quomodo in re minima omnium, quae quidem sensu possit percipi, locum habeat, docere conatur Epicurus. In ea, inquit, cum propter aliquam communionis (cum rebus sensu percipienu-

dis) similitudinem cogitatione fingimus et distinguere nobis videtur partem aliquam hinc, aliam inde sitam, istud (*tamen*) quod cogitationi occurrit, sive ad mentem nostram accidit, ut par atque aequale sit (*semper*) necesse est. Atque ita apparet, verba *τι αὐτοῦ* non esse separanda a sequentibus *τὸ μὲν — τὸ δέ*. Unde consequitur, sequens membrum *τὸ ἴσον* cum tota sententia priorum connexum haerere, neque interposita particula *δέ* esse cum Schwartzio distinguendum.

Ἐξῆς τε θεωροῦμεν ταῦτα. Schwartz δὲ scripsit, non improbabili coniectura, locum totum ita vertens: *Videmus autem deinceps mundana haec ab eo primo proficisci, neque tamen in eo partibus partes tangere, sed propria quadam ratione magnitudines metiri, maiores magis, minores minus. Ad quae ita annotavit: Neque vero cuiquam mirum videbitur, si causam, cur καταρχόμενοι delerim, καταρχόμενα posuerim, silentio praeteream. Quum enim statim subsequantur ἀπτόμενα et καταμετροῦντα, interveniantque particulae καὶ, ἀλλὰ, quibuscum καταρχόμενοι stare nequaquam possit, rationis, quam inertiae librariorum, potius esse debuit momentum. Neque si καταρχόμενοι retineas, sana unquam sententia illo pacto emergat. Quum autem ex tam levi mutatione sententia elegantissima existat, quam ob rem tandem a nobis repudietur? Etsi autem nomen πρώτου non sollicitavi, tamen praecoptarim ἀπειρον vel ἄπ' αὐτοῦ πρώτου. Quanquam, etiam de Epicuri sententia, τὸ ἀπειρον est πρῶτον et τὸ πρῶτον ἀπειρον. Quod infra ostendetur curiosius.*

Res ipsa, quam Epicurus tractat, subtilis et consideratione dignissima est. Quam est enim divinum atque admirabile, quod res a primo seu infinito profectas suis partibus infiniti partes, hoc est infiniti substantiam, tangere negat! Nam hic quoque populariter loquitur. Negavit enim modo, in infinito partes cogitari posse. Similem autem in modum libri 10. s. 73. partes dierum et noctium memorat. Compara cum hisce, quae Lucretius in deos convenire dicit 5, 147 seqq. Quam porro divinum, quod Epicurus ait, suo quodam modo fieri, ut metiantur res parvae mediocres, maximae infinitum, seu respondeant partibus, ut ita dicam, infiniti. Vix enim in hac imbecillitate ingenii aliter intelligi potest ἰσονομία ista, quam mens nostra confingit, quum et deum infinitum, et mundum indefinitum contemplatur. Mundum indefinitum dici, quod fines eius vix reperiamus, Epicurei vero praecceptoris sui dicto-

rum obliti nullos repererint. Vide Lucretii I, 955 seqq. Repugnat, inquam, Lucretius et condiscipuli magistro suo. Nam singulae huius mundi partes constant corporibus certa quadam figura praeditis. Ex certis autem figuris infinitum fieri non posse, diserte docet Epicurus apud Laertium 10. s. 41. Quanquam magister etiam ipse titubet. Vide Laertii 10. s. 88. Sed alias aliter accipit nomen κόσμον. Quodsi haec universa cum proxime superiore Ciceronis loco conferas, intelliges, vim quandam infiniti creatricem et conservatricem Epicuro probatam esse simplicissimam et unicam.

Scilicet e verbis huic annotationi praescriptis Schwartzius ἰσονομίαν Epicuream elicuit in hac annotatione: Haec est ἰσονομία illa, quam Cicero libro I. de natura deorum c. 19. non satis candide proposuit, et c. 39. pervertit, neque Gassendus satis perspexit. Tomi I. p. 77. col. 2. et Tomi II. p. 43. col. 1. et p. 52. col. 2.

Ciceronis autem verba haec sunt in loco priore, ubi de natura divina disputat, quatenus mentis cogitatione possit capi atque intelligi. Cum infinita, inquit, simillarum imaginum species ex innumerabilibus individuis existat, et ad deos affluat, tum maximis voluptatibus in eas imagines mentem intentam infixamque nostram intelligentiam capere, quae sit et beata natura et aeterna. Summa vero vis infinitatis magna et diligenti contemplatione dignissima est; in qua intelligi necesse est, eam esse naturam, ut omnia omnibus, paria paribus respondeant. Hanc ἰσονομίαν appellat Epicurus, id est aequabilem tributionem. Ex hoc igitur illud efficitur, si mortalium tanta multitudo sit, esse immortalium non minorem; et si quae interimant, innumerabilia sint, etiam ea, quae conservent, infinita esse debere. Hanc Epicuri ἰσονομίαν, a solo Cicerone memoratam, reperisse sibi visus est Schwartzius in verbis iis, quae cum sententia Ciceronis nihil plane habent commune. Quodsi verborum similitudinem sequi in tali disputatione liceret, potius eandem quaerendam censerem in istis Epicuri verbis, ὅτε διὰ τὴν τῆς κοινότητος προσεμφύσειαν — τὸ ἴσον ἡμῶν δεῖ προσπίπτειν sectione media 26. quae falsa emendatione pervertit Schwartzius.

Verum clarius etiam apparebit, quam sit falsa interpretatio totius loci Schwartziana, si verba singula propius inspiciamus. Statim illa: ἐξῆς ἰσοποῦμεν ταῦτα — καταρχήματα interpretatur: videmus autem deinceps nun-

dana haec ab eo primo proficisci. Male. Iam antea enim opponebantur sibi ea, quae κατ' ἐαυτὰ θεωροῦνται, et ea, quae κατὰ τὸ ἕξῃς. seu quae per se et quae e natura continui cogitantur atque intelliguntur. Similiter nunc, postquam docuerat, quae sit natura τοῦ ἐλαχίστου ἐν τῇ αἰσθήσει per se spectata, nunc eo devenit, ut eandem τοῦ ἐλαχίστου notionem e natura continui investiget. Graece autem ἕξῃς, ut latine *deinceps*, usurpatur de rerum copia quadam continua, quae ex ordine aliquo mentis cogitatione vel verborum distinctione aut narratione singillatim tractantur. Denique verbum θεωροῦμεν in hac disputatione usurpatur ab Epicuro non de oculorum aspectu, sed de mentis obtutu et cogitatione. Quo constituto, statim fit manifestum, quam falsa sit interpretatio Schwartziana cum horum verborum, tum ceterorum quae sequuntur: veluti quum ταῦτα vertit *mundana haec*, cum deberet esse τὰ ἐνταῦθα: neque mentio infiniti, sed τοῦ ἐλαχίστου ἐν τῇ αἰσθήσει, per se spectati, antecessit, quo possit vox ταῦτα referri. Praeterea numerus pluralis habet difficultatem; nihil enim antea positum est simile vocabulum, aut sententia, quaecum iungi possit hic numerus, nisi velis ταῦτα referre ad ista, διαλήψεσθαι τ' αὐτοῦ, τὸ μὲν ἐπὶ ταύτῃ, τὸ δ' ἐπ' ἑκείνῃ, quibus partium (μερῶν) notio et significatio inest. Tutius igitur fortasse fuerit ταῦτα iungere cum nomine τὰ μεγέθη. Nam quod Schwartzius existimavit, a verbo καταμετροῦντα pendere ista τὰ μεγέθη, in eo falsum virum doctum demonstrant sequentia, ubi est de hac eadem notione: ἔτι τε τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμυγῆ πέρατα δεῖ νομίζειν τῶν μηκῶν, τὸ καταμέτρομα ἕξ αὐτῶν πρότον τοῖς μείζοσι καὶ ἐλάττοσι παρασκευάζοντα τῇ διὰ λόγου θεωρίᾳ ἐπὶ τῶν ἀοράτων. Ubi licebat etiam addere μεγέθη post ἐλάχιστα καὶ ἀμυγῆ, uti hoc in loco ταῦτα τὰ μεγέθη referendum puto ad praecedens τὸ ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει, quod collective, ut aiunt grammatici, intelligere licet, quasi τὰ ἐλάχιστα positum sit.

Veniamus ad reliqua: καὶ οὐκ ἐν αὐτῷ, οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα. quae Schwartz vertit: *neque tamen in eo partibus partes tangere.* Coniunxit igitur unam in sententiam verba, quae duas diversas continent: alioquin scriptum oportebat: καὶ οὐκ ἐν αὐτῷ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα. Omisit ergo particulam οὐδὲ et articulum τῷ

ante αὐτῶ: quo facto tota sententia mutatur. Duo autem membra orationis ponuntur et distinguuntur haec in contemplatione τοῦ ἐλαγίστου e natura continui; prius: ἀπὸ τοῦ πρώτου καταρχόμενοι, καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῶ: alterum: οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα, ἀλλὰ ἐν τῇ ιδιότητι τῇ ἑαυτῶν καταμετροῦντα τὰ πλείω πλεῖον, καὶ τὰ ἐλάττω ἐλάττω. Voluit, nisi fallor, nos intelligere Epicurus, in contemplationem rei minimae sensu perceptibilis e natura continui, notionem etiam numeri necessario adhiberi et partium, qua primum aliquid et cum altero continuatum et connexum statuatur. Istud vero, quod adiuncti numeri, id est primi et secundi notione contemplamur mente, non per se solum neque in se ipso tantum contemplamur. Quae deinceps sequuntur, videntur significare naturam peculiarem minimi istius, quod sensu percipi possit, et discrimen, quo ab aliis sensilibus et a natura continui discrepat: οὐδὲ μέρεσι — ἐλάττω: itaque ad sententiam explanandam vocem quanquam in versione addendam existimavi. Verbo autem: *Contemplamur autem has et eiusmodi magnitudines a primo aliquo incipientes, non in se ipso et solo (contemplantes:) quanquam ea partibus partes non attingant, (atque invicem cohaereant,) sed natura peculiari aliqua sua mensurae rationem corporibus praebeant, maioribus quidem maiorem, minoribus minorem.*

27. τῇ αὐτῇ κέχρηται. Vulgatum κέχρησθαι cum Gassendo correxi.

μικρόν τι μόνον μακρόν ἐκβάλλοντες. Ambrosius vertit: *pauculum solum excludendo longitudinem.* Is igitur μήκος pro μακρόν scriptum legisse videtur. Meibomius: *parvam solum quandam, excludendo longam.* Gassendo scribendum visum est: *μικρόν τι ὡς μόνον μακρόν ἐκβ.* Nürnberger vertit: *parvam solum quandam longe proiicientes.* Vides, quantopere viri docti annitantur, ut verba nobis pro re venditent. τῶν μηκῶν εἶναι. Ita Meibomius. τῶν μακρῶν τὸ καταμ. Froben. Eudocia. τῶν μηκῶν τὸ κατ. nobiscum Steph. μηκῶν etiam vertit Ambrosius.

τῇ διὰ λόγου θεωρία. Ita Casaubonus vulgatum antea διαλόγου praeunte versione Ambrosii cum Sambuco correxit.

τὸ μέχρι τούτου συντελέσαι. Schwartz p. 28. haec ita vertit: *Porro cum mens contemplatur res in oculos non incur-*

rentes, minimos et mixtioni minime idoneos fines longitudinum oportet existimare primam ex sese mensuram praebere maioribus minoribusque rebus. Nam communitas, quae eis cum rebus immutationis expertibus intercedit, huc nos satis deducit. Gravier lapsus in multis verbis: veluti cum τὰ ἐλάχιστα interpretatur res in oculos non incurrentes, cum potius eadem sint, quae antea dixerat τὸ ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει; deinde vocabulum αἰγιῆ male cum sequenti πέρατα coniunxit, cum pertineat ad τὰ ἐλάχιστα. Aut potius membrum primum orationis latinae de suo addidit Schwartz, et ἐλάχιστα καὶ αἰγιῆ πέρατα pessime in unam sententiam constipavit. Verba sequentia τῆ δια — τῶν ἀοράτων aut omisit, aut perversa ratione ad primum orationis membrum transtulit. Denique ad verba τὸ μέγχι τούτου συντελέσαι haec annotavit: Particulum τὸ velim delere liceat. Nihil enim opus est. Similiter infra sect. 115. συμφιλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι. vel legendum εἰς τὸ μ. τ. συντελέσαι. Coniectura plane vana et inutilis.

Συμφόρησιν — γίνεσθαι. Vulgatum γενέσθαι correxi. Collationem vertit Ambrosius, iunctam lationem ineptissime Meibomius. Concursus autem ex his rebus, quum moveri coeperint, nullus potest fieri Schwartz, rectius.

28. (60.) Καὶ μὴν κατὰ τοῦ — κάτω ἴσμεν τοι τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θῶμεν. Ita Meibomius scripsit, consentiente Sambuco et Codice Paris. vetustiore; at recentior habet: εἰς μὲν ἂν σιῶμεν εἰς ἀπειρον ἄγειν ὄν. Froben. Stephan. Eudocia καὶ μὴν καὶ τοῦ — κάτω μὲν τοι τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς. ὅθεν ἂν τὸ μὲν. Tamen τὸ ὑπὲρ Steph. habet. Versio Ambrosii: nam et infiniti, quod supremum aut infimum sit, praedicandum non est supra vel infra esse. Nam quod supra caput fit, undecunque stemus, ducere in infinitum, nunquam nobis istuc apparere. Legit igitur scriptum: καὶ μὴν καὶ τοῦ ἀπείρου ὡς ἀνωτάτω ἢ κατωτάτω ὄντος οὐ δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω εἶναι. Τὸ γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν σιῶμεν, εἰς ἀπειρον — φαίνεσθαι τοῦτο ἡμῖν. Meibomius ita: Enimvero sciendum, quod intelligitur supra caput esse, si in infinitum procedere ponamus, nunquam id nobis visum iri: nec quod sub eo quod intelligitur est, in infinitum simul supra erit et infra ad idem. Nürnberger: scimus autem, illud quod est supra caput, quum inde in infinitum moveri sumimus, nunquam

nobis visum iri, sive id, quod sub cogitante est, in infinitum simul supra et infra erit ad idem. Schwartz p. 28. ita: *Et de infinito quidem quatenus aut in superiora aut inferiora protendi putatur, nihil oportet aut superius aut inferius cogitare. Novimus enim, nec infinitum id, quod supra caput nostrum ex quocunque termino, nec id quod infra caput semper ultra procedere fingimus, interminatum nobis videri, ita ut simul et supra sit et infra eodem respectu. Nam hoc nullo pacto potest plane intelligi. In annotatione adiecta primum ἄγον ὄν, deinde malebat scribi τὸ νοηθὲν εἰς ἄπειρον, ἅμα ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό. Τοῦτο γάρ, monens post ἄπειρον incidendum esse. Equidem suspicor, locum ita olim scriptum fuisse: Καὶ μὴν κατὰ τοῦ ἀπείρου ὡς οὐ δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω, [ὡς τοῦ] μὲν ἀνωτάτω ἢ κατωτάτω [ὄντος,] ἴσμεν· τὸ γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θώμεν, εἰς ἄπειρον ἀγόμενον, μηδέποτε φανεῖσθαι τοῦτο ἡμῖν, ἢ τὸ ὑποκάτω, οὐ νοηθέντος εἰς ἄπειρον ἅμα ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό [τὴν φορῶν].*

Ὡστ' ἐστὶ λαβεῖν μίαν φορῶν. Schwartz haec ita convertit: *Quocirca una modo eademque excursio (seu extensio infiniti) statuenda est, et eius, quae in superiora loca, et eius, quae in inferiora fit. Quamvis millies excursio aut eius infiniti, quod a nobis in locos capiti nostro impendentes ad pedes eorum, qui in reliquis mundis supra nos sunt, fiat, aut eius, quod a nobis ad capita eorum, qui in mundis infra nos sitis incolunt, procedat: tamen omnis illa progressio altera alteri in infinitum opposita intelligetur. Idem addit annotationem hanc: Refutat Epicurus praeclare illos, qui progressionem in infinitum concipi posse putent, alteram per superiora, alteram in inferiora. Recte quidem censet, neutram esse infinitam, propterea, quod utraque, dum ex certo quodam termino in ulteriora fieri putatur, illo ipso termino fines suos nimium declarat, atque idcirco haudquaquam nomen infiniti sustinere queat. Quocirca mundi Epicuri neque singuli neque universi sunt infiniti. Nam quia singuli sunt pars huius rerum universitatis, unaquaeque autem pars superius quiddam et inferius habet; universa mundorum compages infinita esse non potest. Ex finitis enim infinitum conflare non magis potest, quam ex decem pomis innumerabilia poma. Adde Lucretii I, 997.*

Postquam fundamenta interpretationis Schwartzianae convellimus, superest, ut de ἰσονομίᾳ Epicurea apud

Ciceronem videamus de n. d. I, 19. ad quam Schwartzius retulit etiam I, c. 39. Primum de verbis videamus, quibus inest difficultas: *cum infinita simillarum imaginum species ex innumerabilibus individuis existat et ad deos affluat; ubi P. Manucius et Lambinus scribi voluerunt et ad nos affluat. Davis. contra a deis affluat scribendum statuit, comparato capite 37. et 41. Primo igitur loco Epicuri sententia ita repetitur: Speciem dei percipi cogitatione, non sensu: nec esse in ea ullam soliditatem, neque eandem ad numerum permanere, eamque esse eius visionem, ut similitudine et transitione cernatur, neque deficiat unquam ex infinitis corporibus similium accessio: ex eoque fieri, ut in haec intenta mens nostra beatam illam naturam et sempiternam putet. Quibus equidem verbis nihil inesse video, quod nos cogat alterutri emendationi assentiri: nam hic ipse locus propter omissum vocabulum imaginum post illa duo similitudine et transitione multo etiam obscurior est quam prior. Sed ubi refutatur Epicuri opinio c. 38. haec sunt, quae apertius nos ducunt ad iudicium de scripturae veritate. *Omni enim talem conformationem animi ceteri philosophi motum inanem vocant: vos autem adventum in animos et introitum imaginum dicitis. Ut igitur Ti. Gracchum cum videor concionantem in Capitolio videre, de M. Octavio deferentem sitellam, tum eum motum animi dico esse inanem: tu autem et Gracchi et Octavii imagines remanere, quae in Capitolium cum pervenerint, tum ad animum meum referantur. Hoc idem fieri in deo, cuius crebra facie pellantur animi: ex quo esse beati atque aeterni intelligantur. Fac imagines esse, quibus pulsantur animi. Species duntaxat obli-citur quaedam: num etiam cur ea beata sit? cur aeterna? Quae autem istae imagines vestrae, aut unde? A Democrito omnino haec licentia. — Nam quid est, quod minus probari possit, quam omnium in me incidere imagines, Homeri, Archilochi, Romuli, Numae, Pythagorae, Platonis, nec ex forma, qua illi fuerunt? quomodo ergo illi? et quorum imagines? Sequitur cap. 39. *Vos autem non modo oculis imagines sed etiam animis inculcatis. — Fluentium frequenter transitio fit visionum, ut e multis una videatur. — Quomodo enim probas, continenter imagines ferri, aut, si continenter, quomodo aeternae? Innumerabilitas, inquit, suppeditat atomorum. Num eadem ergo ista (innumerabilitas) faciet, (ita recte Walker vulgatum facient correxit) ut sint omnia sempiterna?***

Confugis ad aequilibratam: sic enim ἰσορρομίαν, si placet, appellemus: et ais, quoniam sit natura mortalis, immortalē etiam esse oportere. Isto modo, quoniam homines mortales sunt, sint aliqui immortales: et quoniam nascuntur in terra, nascuntur et in aqua. Et quia sunt, quae interimant, esse (vulgatum sint correxit Davis. e capite 19.) quae conservent. Sint sane: sed ea, quae conservent, quae sunt? Deos istos esse non sentio. Denique in capite 41. est locus hic, unde iudicium de scripturae cap. 19. veritate pendet: Nec tamen video, quomodo non vereatur iste deus beatus, ne intereat, cum sine ulla intermissione pulsetur agiteturque atomorum incursione sempiterna, cumque ex ipso imagines semper affluant.

Ex his igitur locis inter se comparatis non solum argumentorum Epicuri seriem et nexum manifesta fieri existimo, sed scripturam etiam primi loci capite 19. defini. Scilicet in eo et in sequente desideratur unum alterumve argumentationis membrum, quod cogitatione Velleius vel Cicero supplendum censuit, quodque nos, quodnam et quale fuerit, e tota demum disputationis serie coniectura consequi possumus. In primo igitur loco nihil aliud argumentatio conficit, nisi ut ex infinita simillarum imaginum specie et innumerabilibus individuīs ad nos affluentium notio infinitatis eliciatur et confirmetur. Igitur scriptura *ad deos adfluat* plane est iuepta, et cum Manucio et Lambino scribendum *ad nos adfluat*. Quodsi cum Davisio scripseris *a deis adfluat*, tum vero series argumentationis pluribus verbis interpositis supplenda fuerit; quod quidem facere videntur suadere verba sequentia, ut intelligamus, quomodo ex infinita simillarum imaginum specie ex innumerabilibus individuīs vel *ad deos*, vel *ad nos*, vel *ex deis ad nos* affluentium colligi possit *beata natura et aeterna*; sed vetat sequens argumentatio per *ἰσορρομίαν*, quae Epicuro suppeditavit notionem naturae et immortalis et quae conservet omnia. Argumentatio vero ista ita procedit: *Si mortalium tanta multitudo sit: esse immortalium non minorem; vel: quoniam sit natura mortalis, immortalē etiam esse oportere. Deinde: Si quae interimant, innumerabilia sint, etiam ea, quae conservent, infinita esse debere; vel ita: quia sunt, quae interimant, esse etiam, quae conservent.* Hinc igitur eliciebat Epicurus naturam dei vel deorum

immortalem vel aeternam et conservatricem omnium eorum, quae mortalia mundus continet. De numero deorum nihil hinc definiri potuit. *Ἰσονομίαν* Epicurus dixit genus argumentationis, quo plures olim usi sunt philosophi, statuentes, omni generi aliud esse contrarium genus, veluti Stoici apud Plutarchum et Chrysippus apud A. Gellium 6, 1. Eiusdem formae argumentum Stoicum confutat Cicero Fin. 4, 24. Plura exempla dabit Wyttenbach in Disputatione de Placito immortalit. animae Sect. V. p. xxxvii. praeposita Platonis Phaedoni ab ipso edito, ubi Epicuri *ἰσονομίαν* etiam attigit. Atque hinc fit manifestus error Schwartzii in interpretanda *ἰσονομία* Epicuri, quam melius quam Cicero intelligere sibi visus erat. Supererat, ut Epicurus, post demonstratam suo modo dei vel deorum naturam aeternam et rerum omnium conservatricem, doceret, unde homini notio de diis nata esset. Factum hoc existimavit similitudine et transitione imaginum a diis in animos hominum continenter affluentium. Qua quidem in argumentatione mihi quidem non satis liquet, quomodo in notione infinitatis necessario insit ea natura, ut omnia omnibus paribus paria respondeant, id est *ἰσονομία*, ut ait Cicero c. 19.

παρ' ἡμῶν προσόμενον ἐπί. Praepositionem ἐπί addit Meibomius. Deinceps alterum ἐκάτερον idem inseruit. 29. κενῶ εἰσφέρωνται. Miror, quidni simplex φέρωνται posuerit. Deinceps ὅταν γε δεῖ — ἀπαντῶν Frob. Steph. Eudocia. Verum reddidit Ambrosius.

διὰ τῶν κρούσεων — διὰ τῶν ἰδίων. Posterius διὰ omisit Frob. et Eudocia. συγκρούσεων vertit Ambrosius. ἐκίτερον ἐκάτερον — σχήσει, ἕως ἂν μηδέν. Froben. Stephan. Eudocia omisit ἐκίτερον, deinde ἂν μηδέν. Versio Ambrosii habet utraque continent — habebit motum, quoad aut extrinsecus aut ex pondere proprio reluctetur adversus ferientis vim. Igitur scriptum legit σχήσει, ἕως ἀπικόπη et cet. Inde recepi σχήσει. Meibomius vertit: in quantum enim alteram altera retinet. Sententiam vitiauit et obscuravit, qui primus inseruit ἐκάτερον, cum vulgatum ἐκάτερον deberet in ἐκάτερον, nempe φροσῶν, mutare.

30. Ἀλλὰ μηδὲ κατά. Versio Ambrosii: Sed enim et per concretiones. Scilicet scriptum legit ἀλλὰ μὴν καὶ, ut Codices duo Paris. et Florentinus. ἀλλὰ μὲν καὶ Palatinus.

θάττον — οἰσθήσεται — ἰσοταχῶν. Meibomius vulgatum ῥηθήσεται cōrrexit, vitiosum θάττων reliquit, κατὰ τὸν ἐλάχιστον. Froben. et Eudocia κατὰ ἐλάχιστων, Steph. κατὰ τῶν ἐλαχίστων.

εἰ δὲ μὴ — εἰν πυκνόν. Froben. Stephan. versio Ambrosii, Eudocia habent εἰ μὴ — ἀλλὰ πυκνόν. Versio Meibomii: si vero non ad unum locum ferantur, sed et frequenter repellantur, secundum tempora ratione consideranda ferentur, donec. Voluit igitur verbis transpositis scribi: εἰ δὲ μὴ ἐφ' ἓνα τόπον φέρονται, ἀλλὰ πυκνὸν ἀντικόπτουσι, κατὰ τοὺς λόγους θεωρητοὺς χρόνους, ἕως ἄν. quam rationem probo.

31. περὶ τῆς ψυχῆς. Haec verba omisit Froben. Steph. versio Ambrosii et Eudocia.

πνεύματι, θερμοῦ. Froben. Eudocia, Codex Arundel. σπέρματι, verum e versione Ambrosii dedit Steph. cum Sambuci Codice.

πῆ δὲ ἐκείνω. Froben. Steph. Eudocia τούτω. Verum habet versio Ambrosii.

Ἔστι δὲ τὸ μέρος. Contra librorum omnium et suae ipsius versionis fidem dedit Meibomius ἔστι δὲ κατὰ μέρος, nullo sensu. Rossi interpretationem ponam ad sect. 35.

τούτω μᾶλλον. Consentit autem huic magis ex reliquo coetui versio Ambrosii: contra Meibomius posuit magis etiam reliqua congregatione, multo ineptius. Nürnberger: consentit autem et quod ad hanc attinet, magis cum reliqua congregatione. Haud scio, an τούτω sit pro διὰ τοῦτο.

δηλοῦσι. Ante Gassendum et Meibomium erat δῆλον, etiam in versione Ambrosii.

32. παρασκευάσαν ἐκείνη τὴν αἰτίαν. Pronomen ἐκείνη omittunt Froben. Eudocia, Codex Arundel. et poterat abesse, ut in versione Ambrosii. Codex Sambuci dat παρασκευάσαι ἐκείνην τὴν αἰτίαν.

συγγεγεννημένω αὐτὴν ἢ φύσις παρεσκεύαζεν, ὃ διὰ. Ita scripserat Meibomius, cum Edd. veteres habeant αὐτῷ παρεσκεύαζε διὰ τῆς, praeter Steph. quae recte ὃ διὰ dedit, non consentiente versione Ambrosii: sed ὃ iam antea inseri iusserat Sambucus.

περὶ αὐτὸ δυνάμεως. Ita recte Eudocia pro αὐτῷ cum libris Venetis habet. Deinde δύνησιν Froben. Steph.

Eudoc. δίνῃσιν versio Ambrosii et Codex Arundel. κίνησιν cum Codice Sambuci et Paris. recentiore Meibomius.

ομούροσιν habent Edd. Frob. Steph. Eudocia. ομούροσιν dedit Meibomius, et *communem fluxum* habet versio Ambrosii, quo nihil magis alienum cogitari poterat.

33. ἐνυπαρχούσης τῆς ψυχῆς, οὐδέποτε — παναισθησία. Hanc Meibomii miram coniecturam expressit Wetsteiniana, et versio reddidit ita: *et quando inest anima, nunquam alia aliqua parte remota, omnium sensuum vigor adest; sed et haec una perierit, soluto eo — ubi sensus vigor perstiterit.* Scilicet idem in sequentibus scripsit οὐ ἂν περὶ διαμένη τὸ ὄξυ κατὰ τὴν αἴσθησιν. Nürnberger vertit: *dum inest anima — ubique sensuum vigor invenitur. Sed licet et haec — pereat, tamen eius acies, quod ad sensum attinet, remanet, reliqua autem congregatio et cet.* Antiquam scripturam ἐνυπάρχουσα ἢ ψυχῇ primus immutavit Gassendus, παναισθησία de suo dedit Meibomius, qui εὐαισθησία etiam scribi potuisse censebat. Vulgatum ἀναισθησία Kühn mutabat in ἀναισθητήσει, cetera ita scribebat: κἂν περιὸν διαμένη ὄξυ τὴν αἴσθησιν. quae vertit: *quod reliquum est animae, manserit sensu accito praeditum.* Videamus nunc Edd. veterum scripturam: ἀλλὰ ἂν καὶ ταύτη — τινός, ἐάν περὶ διαμένη τὸ ὄξυ τὴν αἴσθησιν. Ambrosius vertit: *nunquam alia aliqua parte discedente privata sensuum fieret, sed cum illa una pariter periret, soluto eo — parte aliqua, si quidem sensus animae in vigore persisteret.* Porro conventus et cet.

τὸ δὲ λοιπὸν — οὐκ ἔχει τὴν αἴσθησιν. Haec omisit Frob. et Eudocia, e versione Ambrosii supplevit Steph. Deinceps nescio cur Meibomius ἐκείνης ἀπηλλαγμένης dedit, mutata scriptura antiqua ἐκείνου — μένου, ineptissime vertens: *quandoquidem contendit atomorum multitudo quaedam in animae naturam.* Alia ratione non minus inepta vertit Nürnberger: *quantacunque tandem fit contentio atomorum multitudinis ad animae naturam.*

34. αὐτὴν αἰσθανομένην — χρωμένην. Recte Meibomius vulgatum antea αὐτὸ αἰσθανόμενον — χρώμενον correxit. Aldrobandini Editio καὶ ταῖς κινήσει dedit. Deinceps ὅταν στεγάζοντα Froben. Eudocia. τὰ addidit Stephan.

τοιᾶντα ἢ οἷα ἐν οἷς. Temere ita e Meibomii coniectura dedit Wetstein. quamvis ipse Meibomius admonisset, οἷα etiam abesse posse.

35. λέγει ἐν ἄλλοις. Sola Eudocia εἴρηται habet. Deinceps οὐ πολλῶ τινὶ scriptum malebat Menagius, quoniam ex opinione Democriti apud Aristotelem de anima I, 2. τὰ σφαιροειδῆ σχήματα τῶν ἀτόμων πῦρ καὶ ψυχὴ ἐστίν. Ceterum Nürnberger hanc totam sectionem et sequentem usque ad verba Ταῦτα οὖν πάντα τὰ διαλογίσματα, ut a Diogene inserta, omisit.

ἄλογον αὐτῆς ὁ — παρεσαθρεῖ σώματι· τὸ δὲ λογικὸν ἐν τῷ σώματι. Ita Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii, e qua tamen Steph. θώρακι dedit, praeunte Sambuco. Meibomius correxit αὐτῆς ἄλογον εἶναι, ὃ τῷ — παρεσπάρη — λογικόν, ὃ ἐν τῷ θώρακι. vertens tamen: *rationalem autem partem in pectore sedem habere.* Equidem παρεσπάρηαι dedi latens in vitioso παρεσαθρεῖ. Sambucus παρεσαθρεῖ coniecit, quod esse in Codicibus Regiis testatur Menagius, idque unice probavit Rossi, qui, deleto ὁ articulo, locum vertit: *et partem quidem ratione destitutam reliquo corpore distribuit.* At verbum id nusquam extat alibi, et si verum esset, dativus τῷ λοιπῷ σώματι adiungi non poterat. Sequens ὁ mutavi in ἐν. Dativus enim a verbo παρεσπάρηαι non pendet, nisi addita praepositone. Postea male illatum ὁ ante ἐν θώρακι relegavi. Codices Paris. habent παρεσαθρεῖ. Forte voluit παρεναθρεῖ. Plutarchus Placitorum 4, 4. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διεσπαρμένον. Idem cap. 3. haec habet: Ἐπίκουρος κράμα ἐκ τετάρων, ἐκ ποιοῦ πυρώδους, ἐκ ποιοῦ ἀερώδους, ἐκ ποιοῦ πνευματικοῦ, ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν. Quae deinceps adiecit Editio Stephani, ea integriora leguntur in Stobaei Eclogis Physicis p. 798. ὧν τὸ μὲν πνεῦμα κίνησιν, τὸν δ' ἀέρα ἠρομίαν, τὸ δὲ θερμὸν τὴν φάνομένην θερμότητα τοῦ σώματος, τὸ δ' ἀκατονομάστον τὴν ἐν ἡμῖν ἐμποιεῖν αἰσθησιν· ἐν οὐδενὶ γὰρ τῶν ὀνομαζομένων στοιχείων εἶναι αἰσθησιν. Eadem tradit Lucretius 3, 137 seqq. et 204 seqq. et Plutarchus contra Colotem p. 172. Hutten. Rossi

p. 302. verba sect. 31. Ἔστι δὲ τὸ μέρος — τούτων interpretatur ita: *Intelligit eam partem animae diversam ἀπὸ τοῦ πνεύματος καὶ θερμοῦ, multoque iis subtilitate ac tenuitate praestantiolem, qua cognoscimus ac sentimus, quam nominis expertem esse aiebat Epicurus; de quo Plutarchus de Placitis 4, 3. — Verum quid est, quod Epicurus animam triplicem facit, quippe quae ἐκ πνεύματος καὶ θερμοῦ καὶ μέρους πολλήν παραλλαγὴν εἰληφότος τῇ λεπτομερείᾳ καὶ αὐτῶν τούτων ipsius verbis componatur, cum apud Plutarchum, Stobaeum ac Lucretium dicatur quatuor e partibus constare? Nempe Lucretius τὸ ἀερώδες, quod hic ab Epicuro praetermittitur, τῷ θερμῷ comprehendendi significat: quo sane modo hic nodus expediendus est. Sic enim is 3, 232 seqq. Tum recitat versus, e quibus nihil confici potest, quod ad verba loci nostri faciat. Erravit enim Italus, cum e verbis Ἔστι τὸ μέρος tertiam aliquam partem efficere conaretur. Debebat enim esse Ἔστι δὲ καὶ τι μέρος, i. e. est etiam alia pars. Sed verba τῇ λεπτομερείᾳ αὐτῶν τούτων manifeste referuntur ad πνεῦμα θερμοῦ τινα καὶ οὖσιν ἔχον. Est igitur τὸ μέρος non tertia aliqua pars diversa a spiritu cum calore permisto, sed potius ipsa anima, quae et corporis pars, et σῶμα dicitur, quia est corporeae naturae ex opinione Epicuri. Dicendum igitur potius, Epicurum sibi non constitisse in opinione de natura animae, sed variasse sententiam in libris diversis perscriptam. Cuius diversitatis exempla plura praebet haec cum sequente Epistola. Quid? quod ipse Diogenes sect. 35. addit, alibi pronunciasse Epicurum, animam constare ἐξ ἀτόμων λειοτάτων καὶ στρογγυλοτάτων, πολλῶν τινι διαφερουσῶν τῶν τοῦ πυρός.*

ὑπνον τε γίνεσθαι ποιοιμένων — σὺν τοῖς ἐσπαρμένοις. Ita Meibomius dedit, vertens cum laborantibus animae partibus, quae per omnem concretionem disseminatae sunt, aut continentur aut vagantur, deinde cum dispersis concidunt. Contra Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii γίνεσθαι (γενέσθαι Eudocia) τῶν — παρἑσπαρμένων ἐγκατεχομένων ἢ — συμπιπτότων σὺν τοῖς ἐσπαρμένοις. Steph. tamen τῶν τοῖς ἐσπαρμένοις habet. Versio Ambrosii aut evacuantur, deinde poris incidunt. Igitur ἐμπιπτότων τοῖς πόροις scriptum legisse videtur. Lucretius 4, 917. principio somnus fit, ubi est distracta per artus vis animae, partimque foras eiecta recessit, et partim contrusa

magis concessit in altum. Qui locus non solum Meibomii emendationem falsam convincit, sed Ambrosii etiam scripturam probabilem reddit. Certe vulgata in verbis *συμπιπτόντων τοῖς ἐσπαρμένοις* vitiosa est. Idem Lucretius 4, 960. de somno post cibum altiore: *Fit ratione eadem coniectus porro animai arctior, atque foras eiectus largior eius, et divisior inter se ac distractior intus.*

τό τε σπέρμα — φέρεσθαι· ὁ γε δεῖ προσκατανοεῖν ὅτι οὐκ ἀσώματον· λέγει γὰρ κατὰ — ὀνόματος, καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ — νοηθέντος πρώτον. Ita Meibomius scripsit. Froben. Eudocia: φέρεσθαι γε δεῖ προσκατανοεῖν. λέγει γὰρ κατὰ. Stephan. praeunte Sambuco addidit verba ὅτι τὸ ἀσώματον. *Semen praeterea ex omnibus corporis partibus ferri intelligendum est. Dicit enim per — versio Ambrosii.* Plutarchus Placit. 5, 3. de semine: Ἐπίκουρος ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα. Δημόκριτος ἀφ' ὅλων τῶν σωματίων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος, ὡς τῶν σαρκικῶν ἰνῶν. Lucretius 4, 1039. *per membra atque artus decedit corpore toto.*

Mihi de loco hoc omnium vitiosissimo ita videtur. Ad verba usque φέρεσθαι inde a sectione 37. Ἀλλὰ μὴν verba leguntur Diogenis aliunde Epicuri epistolae inserentis Philosophi doctrinam de elementis et partibus animae, item de semine. Deinceps autem sunt verba Epicuri pergentis de anima et de natura incorporea docere. Igitur seclusi etiam haec postrema verba *σωμάτων φέρεσθαι.* Postea excidit initium novae orationis: Καὶ μὴν καὶ τόδε γε δεῖ προσκατανοεῖν, ὅτι τὸ ἀσώματον λέγω κατὰ τὴν πλείστην ὁμιλίαν. Casaubonus Galesii coniecturam apposuit: Δεῖ δὲ προσκατανοεῖν, ὅτι ἀσώματον λέγει κατὰ τὴν — ὀνόματος νοηθέντος ἄν· καθ' ἑαυτὸ δέ. Opinionem meam magnopere confirmat scriptura a sola Eudocia servata λέγω δὲ pro vulgari λέγει γὰρ. Perversam Meibomii versionem nemo intelliget.

36. πλὴν ἐπὶ τοῦ κενοῦ. Meibomius ἐπὶ inseruit.

διαλαμβάνομεν. Froben. Stephan. Eudocia διαλαμβάνει. Versio Ambrosii: *At nunc evidenter haec utraque in anima esse casus manifestant.* Legit igitur δηλοῦ vel δηλοῦσι scriptum.

διαλογίσματα περὶ ψυχῆς. Verba duo postrema e versione Ambrosii addidit Steph. quae omisit etiam Eudocia cum Codice Arund. Deinceps εἴ τις ἀνάγων — μνημονεύου scriptum legit et vertit Ambrosius: recte!

τύποις — τὸ τὰ κατὰ μέρος. Froben. versio Ambrosii, Eudocia habent τύποις; deinceps τὰ inseruit Meibomius.

37. καὶ ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται κατὰ τοῦ σώματος, — ὡς ἂν εἰς αὐτὸ βεβηκότα. Frob. Steph. Eudocia ἢ καὶ ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται τοῦ σώματος, ὡς ἂν εἰς αὐτὸ βεβηκότα. Versio deinceps Ambrosii: *ut quae per se ipsa tendant sive ad omnia sive ad visibilia et ea quae per sensum cognita*. Galesius apud Casaubonum coniecit ὡσαυτεῖ συμβεβηκότα, quam rationem unice probandam censui.

ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁρατοῖς — αὐτὴν γνωστοῖς. Meibomius dederat καὶ πᾶσιν ἐνόητα ἢ τοῖς ὁρατοῖς. Froben. Steph. Eudocia ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁρατοῖς — αὐτοῖς γνωστοῖς. Versio Ambr. αὐτοῖς omisit. Veneti libri dicuntur habere πᾶσιν ἐνόητα καὶ τοῖς.

ἕτερα ἢ τινὰ — τούτω ἁσώματα — μόρια τούτου. Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii ὡς οὐδ' ἕτερα τὰ — μόρια τούτοις, nisi quod Steph. μόρια τούτου cum versione Ambrosii.

καθόλου μὲν ἐκ τούτων. Praepositionem inseruit Meibomius, sed male scriptum καθ' ὅλου reliquit.

οὐχ οἷον τ' εἶναι συμπεφορημένον. Versio Ambrosii: *possibile non est esse, si simul feratur*. Meibomius: *nec absque illis simul ferri possit*. Recte solus Nürnberger: *non autem ita, ut ex ipsis compositum sit*. Verum ita scribendum fuit οὐχ οἷον δὲ εἶναι σ. quod feci.

μεγεθῶν, τοῦ δὲ τινος ἐλαττόνων. Haec nec per se nec in versione Ambrosii et Meibomii possunt intelligi. Nürnberger fecit: *seu primis seu iam totum constituentibus, ex paucioribus autem minor*. Quae ipse sane intellexerit. Equidem suspicor haec fere scripta fuisse: ὅλου μερῶν, τοῦ μὲν μεζονος, τοῦ δὲ ἐλάττονος.

ἀλλὰ μόνον ὡς λέγω. Versio Ambrosii ἀλλ' ὡς ἔλεγον reddidit, quam scripturam probo. ἐλάττον ὃν est in Aldroband. Edit.

ἔστι νοεῖν καὶ διαλείπειν. Ita Meibomius scripsit, ineptissime, et tota sententia plane pessumdata. Antiquam scripturam restitui.

38. αἰδίον τι — κατὰ τὴν πλείστην — φανερόν. Frob. Steph. Eudoc. omittunt τι et τὴν. Eaedem φανερόν habent. Stephan. τὴν addidit. Ambrosius vertit: *sequatur et quod sempiternum non est, neque in invisibilibus neque in corporeis*. Legit igitur scriptum: κατὰ τὸ οὐκ αἰδίον παρακολουθεῖν οὐτ' ἐν τοῖς ἀοράτοις οὔτε ἐν τοῖς ἀσωμάτοις. Kühn coniecit: οὔτε κατ' ἀσώματα. Sed interpretationem non adiecit. Suspisor scribendum: οὔτε ἐν τοῖς ἀοράτοις οὔτε ἐν τοῖς ἀσωμάτοις ὄν.

ἔχειν, ἣν συλλαβόντες — τῶν αἰδίων. Ita Meibomius scripsit. ἔχει, ὁ συλλ. — τῶν αἰδίων Frob. Steph. Eudoc. nisi quod ἔχειν habet Steph. Deinde οὐκ αἰδίων τῶν σ. παρ. eadem Edd. habent.

39. τὴν ἐνάργειαν. Versio Ambrosii ἐνεργείαν reddidit *actionem*. Deinceps ἢ συμβαίνει ante Meibomium erat, qui ἢ τι dedit. Equidem cum Kühnio ὁ scripsi. Supra dixerat sect. 38. τὰ συμπτώματα οὔτε τὴν τοῦ ὅλου φύσιν ἔχειν — οὔτε τὴν τῶν αἰδίων παρακολουθούτων. Sequens membrum ὁ δὴ καὶ σῶμα π. refertur ad verba τοῦ ὅλου. Meibomius sequens ὑφιστάται addidit, sed male ὑφιστάται editum est. τὴν τῶν αἰδίων Edd. ante Meibomium, qui αἰδίον scripsit.

σώματα νομιστέον καὶ οὐκ αἰδίον παρακολουθοῦντα. Ambrosius scriptum vertit εἰ καὶ οὐκ αἰδίον π. Equidem non dubito scriptum fuisse πάντα ἀσώματα νομιστέον, καὶ τὰ οὐκ αἰδία παρακολουθοῦντα.

40. τό γε δεῖ. Edd. antiquae τό γε δὴ. Nobiscum Gassendus. τόδε γε δεῖ Meibomius dedit. Deinceps ἐνάργημα Edd. ante Meibomium.

κατ' αὐτοῦ κατηγορητέον. Ita scripsi pro κατ' ἑαυτοῦ. de ipso versio Meibomii: *per se ipsum* Ambrosii, qui κατ' ἑαυτοῦ scriptum legisse videtur. Deinceps vero negatione addita scribendum suspisor ὡς οὐ τὴν αὐτήν. Postea vulgatum ὡς συμπλέκομεν τὸ ἴδιον τούτων cum Sambuco correxi. Ambrosius etiam vertit: *sed solum quo proprietatem connectimus, hoc etiam submetimur animadvertendum*. Meibomius dedit: *sed quomodo quod proprium huic connectimus et metimur, animadvertendum*.

41. συμπλέκομεν χρόνον. Posterius vocabulum addidit Meibomius. Sequens ἀπαθείαις in ἀληθείαις mutavit Eudocia. Postea καθὸ χρόνον vulgo scribitur. Notionem temporis e doctrina Epicuri Sextus 10, 219. p. 670. accuratius ita enarravit: Ἐπίκουρος δὲ, ὡς αὐτὸν Δημήτριος ὁ Λάκων ἐξηγεῖται, τὸν χρόνον σύμπτωμα συμπτωμάτων εἶναι λέγει, παρεπόμενον ἡμέραις τε καὶ νύξιν καὶ ὥραις καὶ πάθει καὶ ἀπαθείαις καὶ κινήσει καὶ μοναῖς. Πάντα γὰρ ταῦτα συμπτώματά ἐστί τισι συμβεβηκότα. Καὶ ὁ χρόνος πᾶσι τούτοις συμπαρεπόμενος εἰκότως ἂν λεχθεῖν σύμπτωμα συμπτωμάτων. Καθόλου γὰρ, ἵνα μικρὸν ἄνωθεν προλαμβάνωμεν εἰς τὴν τοῦ λεγομένου παρακολούθησιν, τῶν ὄντων τὰ μὲν τινα καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκε, τὰ δὲ περὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται. Καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὑφέστηκε πράγματα, οἷον αἱ οὐσίαι, ὡς τὸ σῶμα καὶ κενόν. Περὶ δὲ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται τὰ καλούμενα παρ' αὐτοῖς συμβεβηκότα. Τούτων δὲ τῶν συμβεβηκότων τὰ μὲν ἐστὶν ἀχώριστα τῶν οἷς συμβέβηκε, τὰ δὲ χωρίζεσθαι τούτων πέφυκεν. Ἀχώριστα μὲν οὖν ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὡς περὶ ἢ ἀντιτυπία μὲν τοῦ σώματος, εἰς δὲ κενοῦ. — οὐκ ἀχώριστα δὲ ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκε, καθάπερ ἢ κίνησις καὶ ἢ μονή. Τὰ γὰρ συγκροτικὰ τῶν σωμάτων οὔτε κινεῖται διὰ παντὸς ἀνηρεμήτως, οὔτ' ἀκινήτῃ διὰ παντὸς, ἀλλὰ ποτὲ μὲν συμβεβηκυῖαν ἔχει τὴν κίνησιν, ποτὲ δὲ τὴν μονήν· καθάπερ τῆς ἀτόμου, ὅτε καθ' ἑαυτὴν ἐστὶν, ἀκινήτου καθεστῶσης· ἢ γὰρ κενῷ πελάζει — συμπτώματα οὖν ταῦτ' ἐστὶν, οἷς χρόνος παρεπεται, φημί δὲ τὴν τε ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀπαθείαις, κινήσεις τε καὶ μονάς. Ἡ τε γὰρ ἡμέρα καὶ νύξ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἐστὶ συμπτώματα· ὡς ἢ μὲν ἡμέρα κατὰ τὸν ἐξ ἡλίου φωτισμὸν συμβαίνει, ἢ δὲ νύξ κατὰ φωτισμοῦ στέρησιν τοῦ ἐξ ἡλίου ἐπιγίνεται. Ἡ δὲ ὥρα, ἢτοι τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς μέρος καθεστηκυῖα, πάλιν σύμπτωμα γίνεται τοῦ ἀέρος, ὡς περὶ καὶ ἢ ἡμέρα καὶ ἢ νύξ. Ἀντιπαρεκτείνεται δὲ πάση ἡμέρα καὶ πάση νυκτὶ καὶ ὥρα ὁ χρόνος· παρ' ἣν αἰτίαν μακρὰ τις ἢ βραχεῖα λέγεται ἡμέρα καὶ νύξ, φερομένων ἡμῶν ἐπὶ τὸν ταύτη συμβεβηκότα χρόνον. Τὰ τε πάθη καὶ αἱ ἀπάθεια, ἢτοι ἀληθόνες ἢ ἡδοναὶ ἐτύγχανον· διὰ δὲ τοῦτο οὐκ οὐσίαι τινὲς καθεστήκεισαν, ἀλλὰ συμπτώματα τῶν πασχόντων ἢτοι ἥστικῶς ἢ ἀλγεινῶς· καὶ συμπτώματα οὐκ ἄχρονα. Πρὸς τούτοις καὶ ἢ κίνησις, ἔτι δὲ ἢ μονή, ὡς ἤδη παρε-

ατήσαμεν, τῶν σωμάτων ἐστὶ συμπτώματα, καὶ οὐ χωρὶς χρόνου. Τὴν γοῦν ὀξύτητα καὶ βραδύτητα τῆς κινήσεως, ἐτι δὲ τὴν πλείονα καὶ ἐλάττωα μόνην χρόνον καταμετροῦμεν. Ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων φανερόν, ὅτι ὁ Ἐπίκουρος ἀσώματον οἶεται τὸν χρόνον ὑπάρχειν, οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς Στωϊκοῖς· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀσώματόν τι καὶ αὐτὸ νοούμενον ὑπεστήσαντο τὸν χρόνον, Ἐπίκουρος δὲ συμβεβηκός τιςιν. Lucretius I, 460. *Tempus item per se non est, sed rebus ab ipsis consequitur sensus, transactum quid sit in aevo, tum quae res instet, quid porro deinde sequatur: nec per se quemquam tempus sentire fatendum est, semotum a rerum motu placidaque quiete.* — *Perspicere ut possis, res gestas funditus omnes non ita, uti corpus, per se constare neque esse, nec ratione cluere eadem, qua constat inane; sed magis ut merito possis eventa vocare corporis atque loci, res in quo quaeque gerantur.*

Φησὶ δὲ τοῦτο καί. Hoc ordine scripsi ducibus libris Paris. ubi erat φ. δὲ καὶ ἐν τῇ β. τοῦτο περὶ φ. Ceterum haec verba cum sectione 42. et 43. tanquam Diogenis supplementum omisit Nürnberger.

42. δεῖ καὶ πᾶσαν. Temere Meibomius scripsit δεῖν κατὰ πᾶσαν, sententia pessumdata. Paulo antea τοῦ κόσμου Codex Sambuci habet. Postea ὑπὸ τῶνδε τοῦτο πᾶσχοινα Froben. Eudocia. Sambucus coniecit ὑπὸ τῶν τοιῶνδε τοῦτο π.

Δῆλον οὖν. Frob. Eudoc. ἀδῆλον habent; deinceps Edd. omnes dabant φθαγτούς φησι τοὺς κόσμους — τῶν μερῶν· καὶ ἐν ἄλλοις τὴν γῆν — ἐποχεῖσθαι. Scripturam nostram debemus Eudociae, quae tamen vitiosum ἡμερῶν pro μερῶν commune habet cum Frob. δῆλον et μερῶν scribi iusserat Samb. Ceterum vereor, ut haec sint integra: tamen quemadmodum postremum hoc membrum, καὶ ἡ γῆ — ἐποχεῖται, cum reliquis connexum haereat, docere posse mihi videor e loco Diogenis 9, 31. ubi Leucippi, quem Epicurus sequitur, doctrina exponitur: Καὶ στοιχεῖά φησι, κόσμους τε ἐκ τούτων ἀπείρους εἶναι καὶ διαλύεσθαι εἰς ταῦτα. Γίνεσθαι δὲ τοὺς κόσμους οὕτω φέρεσθαι καὶ ἀποτομῆν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα, παντοῖα τοῖς σχήμασι, εἰς μέγα κενόν· ἄπερ ἀθροισθέντα δίνην ἀπεργάζεσθαι μίαν, καὶ ἣν προσκροῦντα καὶ παντοδαπῶς κινλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ

ὁμοια· ἰσορροπῶν δὲ διὰ τὸ πλῆθος μηκέτι δυναμένων πως περιφέρεσθαι, τὰ μὲν λοιπὰ χωρεῖν εἰς τὸ ἔξω κενόν, ὡς περ διαττόμενα, τὰ δὲ λοιπὰ συμμένειν καὶ περιπλεκόμενα συγκατατρέχειν ἄλληλα, καὶ ποιεῖν τε πρῶτον σύστημα σφαιροειδές. Τοῦτο δὲ οἶον ὑμένα ἀφίστασθαι, περιέχοντα ἐν ἑαυτῷ παντοῖα σώματα· ὧν κατὰ τὴν τοῦ μέσου ἀντέρρῃσιν περιδινουμένων, λεπτὸν γίνεσθαι τὸν περίξ ὑμένα, συρρόοντων ἀεὶ τῶν συνεχῶν κατ' ἐπίφανσιν τῆς δίνης· καὶ οὕτω γενέσθαι τὴν γῆν, συμμενόντων τῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸ μέσον. Αὐτὸν τε πάλιν τὸν περιέχοντα οἶον ὑμένα αὐξέσθαι κατὰ τὴν ἐπέκρυσιν (ἐπίκρισιν?) τῶν ἔξωθεν σωμάτων, δίνη τε φερόμενον αὐτὸν, ὧν ἂν ἐπιπαύση, ταῦτα ἐπικτῶσθαι. Τοῦτων δὲ τινα συμπλεκόμενα ποιεῖν σύστημα, τὸ μὲν πρῶτον κάθυρον καὶ πηλώδες, ξηρανθέντα δὲ καὶ περιφερόμενα σὺν τῇ τοῦ ὄλου δίνῃ, εἴτ' ἐκπυρωθέντα τὴν τῶν ἀστέρων ἀποτελέσαι φύσιν. Εἶναι δὲ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ἐξώτατον, τὸν δὲ τῆς σελήνης προσγεώτατον. Videtur igitur Epicurus συστροφᾶς dicere, quas Leucippus δίνας. Vortex ille τοῦ ὄλου continuus in causa fuit, ut terra in medium subsideret, ibique aëre circum undique δινομένῳ vehi, ἐποχεῖσθαι, videtur. Ceterum verbum διαττόμενα mutandum est in διαττώμενα, cribo discreta. Idem vitium scripturae in Platonis Cratylo correxit Ruhnken. ad Timaei Gloss. p. 80. Ambrosius vertit *dissultantia*.

43. δεῖ νομίζειν. Male Meibomius δεῖν dedit. Reliquam loci emendationem debes Eudociae. Vulgo enim est: ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ διαφόρους αὐτούς, ἐν τῇ β' περὶ τούτου φησὶν, οὓς μὲν γὰρ σφαιροειδεῖς [εἶναι addidit Meibomius] καὶ ὠοειδεῖς ἄλλους καὶ ἄλλοιοσχήμονας ἑτέρους. In nostra tamen scriptura εἶναι deesse videtur adhuc.

ἀποκρίθέντα. Schwartz in Diss. p. 27. §. XI. haec ita vertit: *neque animalia ab infinito segregata esse. Neque enim quisquam ostenderit, qua ratione talis mundus conceperit talia semina, ex quibus animalia et plantae et reliquae res in oculos incurrentes constiterint, in tali autem infinito non potuerint inesse, neque magis in eo nutriri. Addit haec: ἀποκρίνεσθαι est h. l. ab efficientia et subsidio infiniti seiungere et distrahere.*

ἐν τῷ τοιούτῳ κόσμῳ. Froben. Steph. Eudocia μὲν τῷ τοιούτῳ καὶ οὐκ ἂν. Versio Ambrosii reddidit scri-

ptum τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐμπεριελήφθη. Deinceps τὰ addidi ante θεωρούμενα.

συνίσταται. Ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη ὤσαύτως δὲ καὶ ἐντραφήναι. Τὸν αὐτὸν δέ. Meibomius vertit: *in alio vero id fieri non potuisset. Et eadem ratione quomodo innutrirī potuerint? Eodem autem modo de terra existimandum.* Equidem scribendum censeo: ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη καὶ ἐντραφήναι. Ὡσαύτως δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῆς γῆς νομιστέον. Eamque emendationem non dubitavi in textu ponere.

44. τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν. Meibomius addidit τῶν ἀνθρ. et deinceps scripsit αὐτὴν περιεστῶτων πραγμάτων, ubi antea erat ὑπὸ τῶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων.

τισὶ κατὰ περιόδους καὶ χρόνους μείζους — κατ' ἐλάττους. Ita scripturam antiquam τισὶ περιόδοις καὶ χρόνοις ἀπὸ τῶν emendavit et supplevit Meibomius. Sed nondum locum persanatum esse puto. Praecipue debebant res nominari paulatim inventae et excultae. Igitur fuisse suspicor: τὰ μὲν θάττον, τὰ δὲ βραδύτερον καὶ ἐν τισὶ περιόδοις καὶ χρόνοις μείζουσιν ἀπὸ τῶν τοῦ ἀπείρου ἢ καὶ ἐλάττοσιν.

ἰδίως τὸν αἴρα ἐκπέμπειν. i. e. suo quemque modo vocem formasse et emisisse. Lucretius 5, 1027. *at varios linguae sonitus natura subegit mittere, et utilitas expressit nomina rerum* — Proinde putare aliquem tum nomina distribuisse rebus, et inde homines didicisse vocabula prima, desipere est — Si genus humanum — pro vario sensu varias res voce notaret. Quanto mortales magis aequum est tum potuisse dissimiles alia atque alia res voce notare?

45. γενέσθαι ἀλλήλοις. Ante Meibomium erat ἀλλήλαις.

τοὺς συνειδότας. — λογισμῶ ἐλομένους. Ambrosius haec ita vertit: *Quasdam insuper res etiam, quae non conspiciantur, inferendo, ut eos, qui essent conscii, monerent, in sonos quosdam erumpere coactos, istos vero ratione duce plurimis ex causis ita interpretatos esse.* Contra Meibomius posuit: *quarum alias pronunciasse coactos, alias ratiocinatione acceptas plurima ex causa ita interpretatos esse.* Scilicet is verba ὧν τοὺς μὲν addidit ante ἀναγκασθέντας; sed non vidit, verbum ἐλομένους mutandum esse in ἐπομένους praecedente Ambrosio.

46. δεῖ γίνεσθαι. Vulgatum γενέσθαι correxit Meibomius, qui verba ἢ διατάξαντος aliena et delenda esse censuit.

Μήτε αὖ πυρώδη τινὰ συνεστραμμένα. Froben. et Eudocia habent πῦρ ἅμα ὄντα συνεστρατευμένην. Steph. πῦρ ἅμα ὄντα συνεστραμμένα. neque rursus quum ignis simul sit conversus in se versio Ambrosii. Aldrob. dedit μήτε αὖ λυπηρὰ ἅμα ὄντα συνεστραμμένην τὴν μ. cum Codice Sambuci, ubi tamen αὖ non est. Mericus Casaubonus coniecit μήτε αὖ πυρὸς ἅμματα ὄντα συνεστραμμένα τὴν. Meibomius dedit praescriptam lectionem. Vulgatae propior videtur Casauboni scriptura esse. Sidera primis hominibus deorum loco fuisse, constat. πῦρ ἅμα ὄντα συνεστραμμένον Codex Arundel.

μηδὲν ὑπεραντίον — δόξη. Froben. Steph. Eudocia μηδὲ ὑπεραντίαι — δόξαι, consentiente versione Ambrosii. Meibomius correxit, sed ineptissime vertit: si ex iis nihil venerabili illi motui contrarium videatur. Nürnberger totum locum vertit ita: verum omni veneratione prosequenda ista nomina, quae talibus his cogitationibus addita sunt, nisi habeant aliquid contrarium naturis veneratione dignis. Non minus falso. σέμνωμα κατὰ πάντα τὰ ὀνόματα φ. ἐπὶ τ. τ. ἐννοίας est illa σεμνότης, auctoritas, gravitas et maiestas, quam adiungimus cogitando nominibus variis, quibus natura divina significatur, seu deos sive πυρώδη τινὰ συνεστραμμένα, sive alio quocunque vocabulo nominare placuerit. Hos igitur ait observare et tueri philosophando recte gravitatem illam, quam cogitando addimus variis nominibus, quibus natura divina significetur, qui nihil gravitati illi contrarium opinionibus suis de deorum natura et opera inferant. αἱ τοιαῦται ἐννοιαὶ sunt notiones naturae divinae.

47. Ὅθεν δὴ κατὰ τὰς. Edd. ante Meibomium δὴ καὶ τὰς habent, deinceps συστρόφων. Eudocia etiam δὲ pro δὴ. conversionum perceptiones vertit Ambrosius, eas conversionum harum leges, quas ab initio acceperunt Meibomius. Uterque male! Deinceps συστάσει dedi, ubi Steph. cum versione Ambrosii prima γενέσει posuit.

καὶ τὸ μακρόιον — πεπτωκέναι. huc cecidisse Ambrosius vertit, quem sequuntur Meibomius et Nürnberger. Deinceps τὸ δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπτωκὸς τῆς δύσεως —

μηθὲν ἔτι πρὸς τὸ μακάριον τῆς γνώσεως συντείνειν. Postea ἀκρίβειαν μὴ ἀπειληφέναι, ὅση πρὸς τὸ ἀτάραχον καὶ μακάριον ἡμῶν συντείνει. Quid sit igitur τὸ μακάριον τῆς γνώσεως sive ἐν τῇ γνώσει, facile apparet.

ἔτι τε καὶ τὸ πλεοναχῶς — ἐνδεχομένως. Ante Meibomium erat ἔτι τε οὐ τό. Stephan. ἐνδεχομένως prima dedit, praeunte Sambuco. Mihi tamen ἐνδεχομένας mutandum potius in ἐνδεχόμενον fuisse videtur.

τῶν διάκρισιν ὑποβαλλόντων. Meibomius vertit: *verum simpliciter non esse in incorruptibili ac beata natura quidquam eorum, quae pugnas suggerunt aut perturbationem.*

ἀπλῶς οὕτως εἶναι. Meibomius οὕτως addidit. Locum adhuc perturbatum aut vitiosum esse suspicor.

48. αἰτίαι· καὶ εἰ μὲν προσήδεισαν ταῦτα, τάχα δὲ καὶ πλείους. Ita Meibomius scripsit. Antea erat καὶ εἰ μὴ προσήδεισαν ταῦτα τὰ χαλεπὰ καὶ πλεῖα. Steph. tamen προσήδεισαν ταῦτα — καὶ πλείους. Ambrosius vertit: *et nisi ista difficilia novissent, fortasse plurimi.* Primus τάχα δὲ καὶ dedit Aldrobandinus, utrumque et χαλεπὰ et τάχα scriptum legit et vertit Ambrosius. Sed male fecit Meibomius, cum μὴ in μὲν, et προσήδεισαν in προήδεισαν mutaret. ὁμοίως καὶ εἰ est similiter ac si. προσήδεισαν Attice negant dici, et προσήδεσαν dicendum affirmant Grammatici.

προσκατανοήσεως — δύνηται — καὶ τὴν περὶ τῶν. Froben. Eudocia δυνήσεται. Meibomius cum προσήδεισαν scripsisset, hic etiam προσκατανοήσεως, deinde κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν scripsit, τὰ κυριώτατα interpretatus animam et corpus. Reliquit tamen in versione: *nec dispositionem in iis quae sunt maxime propria.*

49. τοιοντοτρόπων. Ante Meibomium erat τοιούτων τρόπων, et deinceps ἢ οὐ δεῖ νομίζειν τὴν ὑπὲρ τούτων χρείαν ἀκρίβειαν μὴ ἀπ. Ambrosius τὴν τούτων χρείαν scriptum vertit *horum usum.* Meibomius scripsit χρείας πραγματείας. Sed χρεία vel sic aliena ab hoc loco, et aliud verbum quaerendum erat. χρείαν καὶ ἀκρίβειαν habet Codex Arundel.

Ὡστε παραθεωροῦντας — τῶν οὔτε τὸ μοναχῶς — οὔτε τὸ πλεοναχῶς. Meibomius temerarie et inepte inserit negationem μὴ παραθ. Deinceps οὐδὲ μοναχῶς — οὔτε τὸ ante Meibomium erat, qui scripsit τῶν τότε μοναχῶς.

Sequens οὔτε flagitare item in priore membro οὔτε bene vidit Gassendus. Articulum τὸ addidi. Sequens κατὰ ἀντίτην ἐκ τῶν inseruit Meibomius, qui παραθεωρεῖν interpretabatur negligere. Denique ἐπὶ ποίοις malim.

Ἄν οὖν — ἐνδεχόμενον. Vertit Ambrosius: *si tamen arbitramur eo modo susceptum id fieri posse. Ante ἀταρακτηῆσαι Meibomius ἐστὶν inseruit.*

50. τούτοις ὅλως ἄπασιν. Additum a Stephan. ὅλως e versione Ambrosii omisi cum Eudocia et Codice Arundel.

καὶ αἰτίας. Gassendi coniecturam καὶ πάθη impro-
bavit Meibomius; mihi tamen vitium latere videtur.

εἴτε κατὰ ταύτην τὴν ἀναισθησίαν τὴν ἐν τῷ. Hunc locum intactum praeteriit Meibomius, ne sententiam impiam, ut ait, adiuvaret. Casaubonus coniecit τοὺς καὶ αὐτὴν — κατ' αὐτούς. Sed Meibomius dedit: *τί ἐν τῷ — οὔσαν τὴν ψυχὴν κατ' αὐτούς, εἴτε καὶ — δοξάσαι ταῦτα, πάσχειν δ' ἄλλα.* et vertit: *sive quod ex hac sensuum privatione eam, quae in morte est, metuant, quasi post mortem aliquid sit, sive etiam quod illa non opinentur, sed alia patiantur, verum ex irrationabili quadam mentis attentione.* Ambrosius: *metuant, quasi post mortem aliquid sit, et ipsi in eo, quod non opinionibus ista patiantur, verum ratione et commendatione quadam.* Legit igitur scriptum ἄλλα λόγῳ γέ τι καὶ παραστάσει. Equidem scripturam antiquam restitui, ubi recte Kühn interpretatur verba ὡςπερ οὔσαν κατ' αὐτούς, tanquam ad ipsos pertineat. Idem ἀλόγῳ γε παραστάσει saltem cogitatione vel imaginatione ratione destituta. Malim tamen δόξαις ταῦτα πάσχειν. Antiquae Edd. omnes οὔσαν καὶ αὐτούς.

ὅθεν τοὺς μὴ — ἐπιτεταμένην — τῷ εἰ καὶ ἐδόξαζον. Frob. Steph. Eudoc. omittunt articulum τοὺς, Steph. ἐπιτεταμένην Frobenianae et Eudociae correxit. Meibomius recte τοὺς addidit, sed inepte τοῖς εἰκαίοις οὐ ἐδόξαζον dedit. Saltem scripsisset τοῖς οὐ καὶ ἐδόξαζον ταῦτα.

51. καὶ ταῖς αἰσθήσεσι. Haec verba omittunt Frob. Eudocia et versio Ambrosii, addidit autem Stephan. e Codicibus Sambuci.

τὸ ὅθεν ὁ τάραχος καὶ ὁ φόβος ἐγένετο. Ita cum Froben. Aldrob. Eudocia et versione Ambrosii Meibo-

mius. τὸ ὄθεν ὃ τ. γίνεται καὶ ὁ φόβος ἐγένετο solae Stephan. habent.

λοιποὺς ἀνθρώπους. Posteriolem vocem addidit Meibomius.

52. κεφαλαιωδέστερα Froben. et Eudocia habent. Codex Florentinus: ἐπὶ κεφαλαιωδέστατα — ἐπιτεταγμένα. Posteriolem hanc scripturam reponi hic iussit Sambucus. Deinceps δυνατὸς καὶ κατασχεθῆναι dedit Meibomius, ubi erat δυνατὸς κατεσχέθη. Ambrosius vertit: Quae tu si diligenter pro viribus tenere studueris, arbitror te, etsi non ad omnia semper per partes diligenter explicata sufficient, incomparabilem tamen ex eis firmitatem atque constantiam adversus homines ceteros percepturum. Meibomius posuit: Quodsi haec explicatio vires obtineat et accurate retineatur, existimo, etiamsi quis ad singula quaeque plene percipienda nullum studium contulerit, incomparabili eum mentis firmitate reliquos homines superaturum. Sed ita debebat scribi ἂν γένηται — κατασχεθῆναι. Kühn scribi voluit ὡς τε — οἶμαι, ἐὰν κατασχεθῆναι μετὰ ἀκριβείας, καὶ ἂν μὴ. hac sententia: puto itaque, hunc sermonem efficacem fore, si accurate memoria retineatur, et quamvis non exquisitè singula pervestigarit aliquis, tamen incomparabilem animi magnitudinem cum reliquis comparatus hominibus adipiscetur. Quae ratio mihi omnium simplicissima videtur. Interim scripturam antiquam restitui. ἐὰν μὴ πρὸς Frob. Eudocia. ἀσύγκριτον cum Froben. Eudocia et Aldrob. dedi pro ἀσύμβλητον Stephan. Palatini et Florentini Codicis.

καθαράν — τῶν κατὰ — ἐξηκριβωμένων. Ante Meibomium erat editum καθαρά τοῖς κατὰ — ἐξηκριβωμένοις. qui vertit: nam cum ex se ipso multa ab se explicata dabit, quae singulatim in universa hac tractatione diligenter a nobis tradita sunt. Contra Ambrosius: Nam te ex te ipso promovebis plurimum ad ea etiam, quae in toto de natura opere sunt dicta, per partes exponenda. Meibomius comparavit locum ex epistola sequente, ubi est: τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλημάτων κάθαρσιν.

ἐν μνήμῃ τιθέμενα συνεχῶς βοηθήσει. Frob. Steph. Eudocia ἐν μνήματι θέμενος. Florent. Codex ἐν μνήμῃ τιθέμενος. Meibomius Gassendum secutus συνεχῶς ἑαυτῶν βοηθήσει. Atqui ita scriptum oportuit ὃ ἐν μνήμῃ τιθέ-

μενος vel θήμερος. Equidem Casaubonum sequor, qui τιθέμενος vel τιθέμενα scribi voluit. Posterius reddidit Ambrosius: atque haec ipsa mandata memoriae perpetuo emolumento erunt.

ἐξακριβοῦντας — ἀναλύοντας. Nescio, quid moverit Meibomium, ut scriberet ἐξακριβώσαντας — ἀναλύσαντας contra librorum fidem. Idem verba ἢ καὶ τελείως — ἐπιβολὰς male distincta ita ineptissime vertit: aut plane se eiusmodi considerationibus dederint, plurimas tractationes de universa natura facere possint. Ineptias has minuit quidem Nürnbergger, sed non plane delevit.

τῶν περιοδεῶν. Ita recte Steph. cum Codice Sambuci et Ambrosio, Codex Palatinus et duo Paris. Antea erat περιόδων.

τῶν ἀποτελουμένων ἐκ τούτων εἰσίν. Versio Ambrosii: Quae autem non penitus cadunt in ea quae conficiuntur, ex his sunt, aut secundum eum morem, qui caret invidia, simulatque intelligitur ambitus eorum, quae sunt inprimis rata, ad tranquillitatem animi faciunt. Froben. Steph. Eudocia ὅσα — κατὰ τῶν ἀνευ — νοήμασι — περίοδον — ποιῶνται. Sola Steph. κατὰ τὸν, et νοήματι habet. Ambrosius ἀνευ φθόγου scriptum vertit. Meibomius scribi voluit ὅσοι δ' αὐτῶν μὴ — περιοδείαν — ποιήσονται, interpretatus τὸν ἀνευ φθόγων τρόπον discendi absque viva voce rationem. Itaque vertit: Quicumque vero eorum ex his ad perfectionem non pervenerint aut sine viva instructione haec sint aggressi, sed alia cogitatione maxime principalium rerum tractationem, ad vitae tranquillitatem obtinendam, facient. Quae quomodo in verbis inesse viderit vir doctus, equidem ignoro, nisi fuit admodum Lynceis oculis. Primum enim oportuit scriptum τῶν ἀποτετελειωμένων. Supra sect. 2. de iisdem est: τοῦ τετελεσιουργημένου καὶ πάντως ἠκριβωμένου. Deinde suspicor scribendum καὶ κατὰ τὸν ἀνευ φθόγων τρόπον τὴν ἅμα νοήματι περιοδείαν — ποιήσονται. id est: hi vel nulla viva voce magistri eruditi, simul haec intellexerint, statim summa et maxima capita scientiae rerum naturae contemplati convertent ad tranquillitatem animi consequendam.

ANNOTATIONES

AD EPISTOLAM AD PYTHOCLEM.

Κλέων ὁ καλός. Ita Eudocia hunc locum scriptum dedit, ubi vulgabatur *Ἦνεγκέ μοι Κλέων ἐπιστολὴν παρὰ σου, ἐν ἣ* et cet. Multo elegantiore scripturam atque ingenio Epicuri digniorem illam censui vel propterea, quod Diogenes sect. 5. ait: *πρὸς δὲ Πυθοκλέα ὠραῖον ὄντα, Καθεδοῦμαι, φησὶ, προσδοκῶν τὴν ἡμερτὴν καὶ ἰσόθεόν σου εἴσοδον.* Fuit enim Epicurus acerrimo pulcritudinis sensu in sexu utroque praeditus et ad scribendum instigatus. Ad hunc autem Pythoclem plures fuerunt Epicuri epistolae. Diogenes enim sect. 6. ex una earum posuit sententiam Epicuri multifariam reprehensam his verbis: *Παιδείαν δὲ πᾶσαν μακάριοι φεύγετε.* Pythoclem nominavit etiam Plutarchus contra Epicurum p. 101. ed. Hutten., sed verbis paulo diversis sententiam eandem Epicureis universis adscripsit. Pueri vix annorum octodecim ingenium Epicurus miris laudibus extulerat, teste Plutarcho c. Colot. p. 188. *Ἡ οὐκ εἶναι φύσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἀμείνω, καὶ τερατικῶς αὐτὸν εὖ ἀπαγγέλλειν* scribens. Deinde quod ait Diogenes sect. 14. *καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀντὶ τοῦ χαίρειν εὖ πράττειν καὶ σπουδαίως ζῆν ἄριστον,* de formulis salutandi epistolice intelligendum esse apparet; sed Epicurum formula *εὖ διάγειν*, Platonem *εὖ πράττειν*, Cleonem *χαίρειν* usum fuisse ipse testatur Diogenes 3, 61. Ad utrumque locum Menagius plura scriptorum testimonia posuit. Igitur vitium a librariis commissum in formula salutis recte iam olim suspicatus est Gassendus, sed correctionem ineptam proposuit. Speciosior est coniectura Menagii, scriptum fuisse a Diogene in loco priore *ἀντὶ τοῦ χαίρειν καὶ εὖ πράττειν εὖ διάγειν καὶ σπουδαίως ζῆν ἔγραφεν* aut *προὔτιθη.* Consentit etiam Ioach. Kühn, vocem *ἄριστον* e glossemate adiectam tolli debere. Qui-

busdam Epicurum epistolis etiam *ὕγαινειν* praescripsisse, ut Pythagoras fecit, testatur Lucianus. Igitur in tribus Epistolis a Diogene positis formulam mutarunt insolentiosem librarii vulgata, quam in quarta ad Hermachum a Cicerone conversa de Finibus bon. 2. c. 30. ex more romano reddiderunt. In Epistola tamen ad Herodotum Eudocia servavit formulam *εὐ πράττειν*, ubi libri ceteri omnes *χαίρειν* dant.

κἄν τις — *βαστάζεις*. Vulgatum *καὶ τοι* — *βαστάζειν* Casaubonus in *καὶ τοι* — *βαστάζεις*, Gassendus in *καὶ τοι* — *βαστάζουτο* mutatum voluit. Ambrosius vertit: *quamvis, ut ais, quis continue circumferat*. Scriptum igitur legit *κἄν εἴ τις* — *βαστάζει*, ut putat Casaub. vel, quod equidem posui, *κἄν τις* — *βαστάζει*. Usus particulae *κἄν* indicativo iunctae vindicavit nuper doctissimus Schäfer in Auctario Epistolae Criticae Bastii.

2. *συνεσχέθημεν, γράψαντες ἂν* — *συντελώμεν*. Vulgatam distinctionem et scripturam *συνεσχέθημεν, γράψαντες οὖν* — *συντελώμεν* correxi. Wetsteiniana prius *συντετελοῦμεν* dedit. Ambrosius vertit: *magnaque de te et iucunda spe fruimur. Quum igitur cetera iam absolverimus omnia, agimus quae postulasti, plurimis et aliis emolumento futura inventa haec*. De suo igitur supplevit verba *de te*, inepte. Causa enim iucundae spei ita nulla apparet; sed statim emergit, si sequentia adiungas, uti feci. Ut sensum aliquo modo concinnaret, Meibomius in Wetsteiniana verba *τὰ διαλογίσματα ταῦτα* transposuit et post verbum *ἡξίωσας* inseruit temere.

ἐγκυκλίων τινός. muneribus humanae societati necessariis fungentes, iudices, aliosque magistratus, medicos et artifices omnes, in functionibus suis occupatos, interpretatur Meibomius. Ita *διακονήματα ἐγκύκλια* dixit Aristoteles in Politicis. Ceterum verba *καὶ τοῖς* — *ἐμπεπλεγμένοις* omisit Frobeniana et Eudocia.

διάλαβε — *περιώδευε*. Ambrosius vertit: *rite percipe* — *acriter tecum volue*.

3. *κατὰ συναφήν* — *αὐτοτελῶς*. Kühn interpretatur illa: quae per se non subsistunt, sed cum alio coniuncta sunt corpore. haec vero: quae per se absolvunt suum corpus. Haec ait ab aliis dici *μετέωρα καθ' ὑπόστασιν*, illa *κατ' ἔμφασιν*.

νομίζεν δεῖ. Verbum posterius cum Gassendo adiecit Meibom, idque saepius in hac epistola factum.

μήτε — παραβιάζεσθαι. Repete δεῖ. *Id quod fieri non potest, non est per vim in medium protrudendum, interpretatur Kühn.*

μήτε ὁμοίαν — ἔχειν. Kühn interpretatur: nec contemplatio per omnia similis esto illi philosophiae, quae agit de vitae humanae rebus, aut quae subruit alias quaestiones physicas, id est, quae fundamenti instar est aliis superstructis ἀπτιολογίαις, et uno tantum modo se habet semper, et cum sensibus conspirat μοναχῶς. Quod attinet ad κάθαρσιν, rectius Ambrosius vertit: *aut iis, quos de aliis naturalium quaestionum explicationibus scripsimus.* Ita statim sequitur μετεώρων κατὰ πλεοναχὸν τρόπον ἐκκαθαιρομένων.

οὐχ ὑπάργχει. Vulgatum ὑπάργχειν praeceunte Ambrosio correxit Gassendus et Meibomius. Paulo antea particulam ἢ seclusi tanquam supervacua, quam omisit etiam versio in Editione Wetsteiniana. Fortasse etiam ἄτομα τὰ στοιχεῖα scriptum fuit.

4. καινὰ. *proloquiorum vanitatem* Ambrosius vertit. κενὰ cum Gassendo et Codd. Paris. probavit Menagius propter sequens κενῆς δόξης.

ἰδιολογίας. Versio Ambrosii *stultitia* habet, quod Meibomius mutavit in *novis sectis, aut gloriae vanitate.* Scilicet Editio princeps ἤδη ἀλογίας habet cum Eudocia, ἔδη ἀλογίας Codd. Veneti, quod in ἰδιολογίας mutatum dedit etiam Stephaniana. Quae si vera est scriptura, deinceps καινῆς δόξης malim.

ἄσειστος ἐπὶ πάντων μετεώρων. Ita vulgatam antea πάντα μὲν οὐ — κατὰ πάντων, κατὰ πλ. correxit Meibomius, qui ἄσειστος interpretatur uti sequens ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γενέσθαι, coelestia omnia eodem modo semper se habent. Versio Ambrosii: *Omnia quidem immobili ac stabili ratione sunt per omnia, ex iis duntaxat, quae multiplici modo iis, quae apparent, concorditer incidunt.* Verbum ἐκκαθαιρομένων est de explicatione et explanatione, ut supra annotavi, et recte Meibomius versionem correxit. Male Wetsteiniana incisum post μετεώρων sustulit, et cum ceteris Edd. post τρόπον reliquit, ubi tollendum erat. Kühn mirabilem

Ioci interpretationem dedit hanc: *In omnibus, qui per varium philosophandi modum repurgati sunt convenienter iis, quae videntur. Epicurus dicit omnia meteora fieri ἀσείστως, nec ullum incutere terrorem omnibus illis, qui per varium philosophandi modum repurgati sunt et cet.*

καταλίπη — ἀπολίπη. Ambrosii versio prius omiserit, alterum omittit reddidit; verum Meibomius reposuit utrobique reliquerit. Deinceps καταρρέπει malebat Meibom.

5. φέρον δεῖ. Posterius verbum cum Gassendo inseruit Meibom. Codex Sambuci ἐστὶ dabat pro τινά. Contra Kühn φέροι scribens interpretatur: *Signa vero quaedam eorum, quae in sublimi constantur, geruntur a quibusdam, quae apud nos videntur, et ea mente comprehenduntur aut revera sunt: non vero sunt, quae in meteoris apparent. Illa enim, quae revera sunt, non possunt per naturam pluribus modis fieri.*

ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται. Negationem omissam cum Aldrobandino inseruit Meibomius, qui coniecturam secutum esse putabat Aldrobandinum. Verum Eudocia cum Frobeniana οὐ δέχεται habet, Stephaniana γὰρ ἐνδέχεται. Nihilo tamen minus de emendatione dubito. Sensus enim hic esse mihi videtur: Ad explicanda phaenomena in meteoris argumenta non sunt ducenda ex iis, quae in singulis meteoris apparent; possunt enim singula variis modis existere et fieri, nec omnia simul eodem modo existunt.

διαρετέον. ἢ οὐκ. Ita distincta haec vulgo leguntur. Versio Ambrosii; *dividendum, quando quidem illis non reclamatur, quin saepe numero absolvantur, ab iis rebus, quae apud nos sunt, plurimis modis perfici, ut ea quae sunt apud nos. Meibomius dedit: quandoquidem illis, quod multipliciter perficiantur, nihil eorum quae apud nos fiunt, reclamitat. Distinctione mutata sensus facile apparet. Ratio et causa phaenomeni facile explicatur, si in singulis meteoris phaenomeni observatio coniungatur et comparetur cum iis quae connexa sunt cum ipso phantasmate, ita, ut comparatio phaenomenorum similium, quae apud nos in terra videntur, doceat, eodem plane modo fieri coelestia posse et debere, quoniam terrestria pluribus modis fieri non possunt.*

6. ἄστρά τε καὶ πάντα. Editiones primae omnes καὶ γῆν interserunt cum versione Ambrosii, Eudocia et Codd. Venetis. Aldrobandinus videtur primus verba aliena eiecisse.

ἢ πυκνῶ. Deinceps vulgo sequitur: καὶ οὐ λυομένου — λήψεται, καὶ λήγουσαν ἢ ἐμπεριγομένῳ, ἢ ἐνστάσιν ἔχοντι καὶ στο. Wetsteiniana dedit ex emendatione Meibomii: ἢ καταλήγουσα ἢ ἐν περιγομένῳ ἢ ἐν στάσιν ἔχοντι, κατὰ στρογγύλην. Sed iam antea Gassendus ἐν περιγομένῳ ἢ ἐν στάσιν scribi iusserat. Male Meibomius κατὰ posuit pro καὶ στρογγύλην. Equidem verba transposui et in postremum locum collocavi καὶ οὐ — λήψεται, quo facto verba καὶ λήγουσαν ante ἢ ἐν περιγομένῳ, tanquam temere repetita, resecuri; sequentia vero πανταχῶς — καταλαβεῖν parenthesi inclusi. Ita verba et sensum planiora reddidisse mihi videor. Denique verba illa, ἐν ᾧ λῆγον — καταλαβεῖν, tanquam temere assuta eiicienda censuit Meibomius. Contra Gassendus scribi voluit ὁ δὲ κόσμος, ἐν ᾧ λῆγει, sensu vel nullo vel alieno. Sane si coelum est περιοχὴ οὐρανοῦ καταλήγουσα ἐν πέρατι, oportet etiam in eo coelo liceat καταλαβεῖν λῆγον, quod vertit Ambrosius *terminum comprehendere*. Quid si scribamus, sublata negatione, ἐν ᾧ τὸ λῆγόν ἐστι καταλαβεῖν? Ceterum miror Meibomium, qui statim postea verba τῇ διανοίᾳ addidit ante ἐστι καταλαβεῖν, hic vero supplementum istud contempsit.

7. καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος. Vulgo intersertum καὶ post ὅτι omisi cum Eudocia.

καὶ ἀκένῳ. Vulgatum κενῶ e vi oppositi πολυκένῳ correxit Meibomius.

τινὲς φασιν — τινῶν. Vulgatum τινά cum Casaubono correxi. τινὰ φύσιν Florentinus Codex habet, quod idem reponi voluerat Sambucus. Sequens τινῶν cum Froben. omisit Eudocia et Codd. Veneti, sed habet iam secunda Stephaniana.

ἢ μετακοσμίων. Froben. Eudocia, Codd. Veneti καὶ μετακ. quod corrigi iussit Sambucus. Deinde verba καὶ μεταστάσεις cum Froben. omisit Eudocia et versio Ambrosii, addidit Sambucus. Pro τόπον Eudoc. τρόπον habet.

ἐκ τινων ἐχόντων. Froh. Eudocia, Codd. Arund. et Veneti ἐπαρδεύσεις, ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιτηδείως καὶ τελειώσεως — τὴν προσοχὴν. Steph. secunda dedit ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιτηδείως ἕως τελειώσεως. Ambrosii versio: *ex iis quae orrportune eas suggerunt, quoad consummantur accipiantque constantiam.* τινῶν et ἐπιτηδείους dedit Meibomius, προσδοχὴν etiam sec. Stephaniana. *subiectionem* vertit Ambrosius. ἕως τελειώσεως — προσδοχὴν scripsit etiam Sambucus.

β. οὐδὲ δίνον. Vulgatum antea οὐδὲ δεινὸν prae-eunte Ambrosio correxit ita Casaubonus; et verum habent Codd. Paris. καὶ δίνησιν invexit coniectura Meibomii vana.

αὔξεσθαι τε — προσκρούση. Haec statim post verba γίνεσθαι κενῶ inserenda suspicatus est Meibomius. Menagius monuit, respici Leucippi opinionem traditam a Diogene his verbis 9, 31. γίνεσθαι δὲ τοὺς κόσμους οὕτω. φέρεσθαι κατ' ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπίρου πολλά σώματα, παντοῖα τοῖς σχήμασιν, ἐς μέγα κενόν· ἄπερ ἀθροισθέντα δίνην ἀπεργάζεσθαι μίαν, καθ' ἣν προσκρούοντα καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια.

οὐ, καθ' αὐτὰ γινόμενα. Negationem in Codd. et Edd. omissam prae-eunte Gassendo inseruit Meibomius.

ὁμοίως δὲ — θάλαττα. Haec ante Meibomium transposita legebantur post verba αὔξησιν ἐλάμβανεν. Praeiverat Gassendus.

ὅσα γε δὴ ζώων ἄλλα εὐθύς δ. Ita dedit Meibomius, vertens *et quotquot animalium alia statim effingebantur: inepta sententia.* Antea erat ὅσα γε δεῖ σώζει. ἄλλ' εὐθύς. Ambrosii versio: *et quae praeterea servantur, continuo efficta sunt.* Igitur scriptum legit δεῖ σώζεσθαι ἄλλα, εὐθύς. quod restitui.

κατὰ προσκρίσεις. Froh. et Steph. καὶ τὰ πρὸς κρίσεις. *et per comparationes* Ambrosii versio. Rectum cum Codd. Paris. dedit Meibomius et Menagius.

πνευματικῶν — ἦτοι συναμφοτέρων. Meibomius πνευματωδῶν hic et in sequentibus temere scripsit. Reliqua est emendatio Gassendi pro vulgatis ἢ τὸ συναμφότερον.

9. κατὰ μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς. Vulgatum μέντοι correxi. Ambrosius vertit: *quantum ipsi iudicamus, ea est quae videtur*. Deinceps ἡλίκον ὅποιον φαίνεται Froben. Steph. ἡλίκον καὶ ὅποιον malebat Kühn. ὅποιον Gassendus eiici iussit, et omisit Codex Florent. quem sequor. ἡλίκον ὅποτε ineptissima coniectura dedit Meibomius. Plutarchus Placit. 2, 21. Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν ἐνδέχασθαι τὰ προειρημένα πάντα, ἢ τηλικούτον ἡλίκος φαίνεται, μικρῶν μείζων ἢ ἐλάττω. Cicero de Finibus I, 6. sol Epicuro bipedalis fortasse (videtur): *tantum enim esse censet, quantus videtur, vel paulo aut maiorem aut minorem*.

τοῦτο καὶ — οὐθέν ἐστι. Seclusi quae Diogenes aliunde adiecit, quo facilior nexus sententiarum esset. Sequens φησὶ omisit Eudocia. Deinde τηλικούτον οὐχ ἄμα editi et scripti libri omnes cum Eudocia habent; οὐχ ὑπάρχει malebat Gassendus. ὡς γ' ὁράται dedit Meibomius vertens sive tantus quantus videtur. Cicero Academic. 4, 26. de sole: *quantulus nobis videtur? mihi quidem quasi pedalis. Epicurus autem posse putat etiam minorem esse eum, quam videatur, sed non multo; ne maiorem quidem multo putat esse; vel tantum esse, quantus videatur; ut oculi aut nihil mentiantur aut non multum mentiantur*. Igitur ἡλίκον ὁράται aut φαίνεται scriptum fuisse videtur.

In verbis ἄλλο γὰρ τούτῳ συμμ. δ. οὐθέν ἐστι adhuc haereo. Versio Ambrosii, a Meibomio relicta, plane inepta est haec: *Alia namque huic rationabilior distantia nulla*. Dubito, τούτῳ ad solem an ad μέγεθος referatur: nec ipsam rationem intelligo. Lucretius eandem doctrinam ita exposuit 5, versu 565 seqq. *Nec nimio solis maior rota nec minor ardor esse potest, nostris quam sensibus esse videtur. Nam quibus e spatiis cunque ignes lumina possunt adiacere et calidum membris afflare vaporem, illa ipsa intervalla nihil de corpore libant flammaram, nihil ad speciem est contractior ignis. Proinde calor quoniam solis lumenque profusum perveniunt nostros ad sensus, et loca fulgent, (tingunt Lambinus) forma quoque hinc solis debet filumque videri, nil adeo ut possis plus aut minus addere, vera*.

Sed inde nullum loco nostro auxilium sperare equidem ausim. In luna Lucretius paululum diversam rationem posuit versu 579.: *nam prius omnia, quae longe semota tuemur aera per multum, specie confusa videntur, quam*

minimum (minui dedit cum Wakefieldo Eichstaedt) *filum*. et in reliquis sideribus versu 586.: *quandoquidem quoscunque in terris cernimus ignes, dum tremor est clarus, dum cernitur ardor eorum, perparvum quiddam interdum mutare videtur alteramutram in partem filum, quo longius absit.* Hanc eandem rationem significare voluisse videtur Epicurus verbis: οὕτω γὰρ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν θεωρούμενα κατὰ τὴν αἰσθησιν θεωρεῖται. Redeo ad verba mihi obscura. Cum vidissem Sambuci e Codice annotatum ἄλλω, veni statim in eam opinionem, in ea scriptura veram latere. Scribendum igitur censebam: ἄλλω γὰρ τοῦτο συμμετρώτερον τὸ διάστημα οὐθενί ἐστι. Sed video nunc vulgatam recte habere, modo τούτω referas ad μέγεθος, hoc sensu: *nulla enim alia magnitudinis mensura comparata cum distantia solis his sensibus nostris congruit.*

Ceterum hic locus manifeste docet opinionem veram Epicuri de solis magnitudine, quam Cicero et Cleomedes non satis accurate excerptam prodiderunt, tanquam omnium ineptissimam, ut Epicuri inscitiam astronomiae irridere possent. Distinguit Epicurus τὸ μέγεθος τὸ πρὸς ἡμᾶς et τὸ κατ' αὐτὸ, idque facere et res et doctrina eius de criterio cogebat. Quam, etsi iam supra ad priorem Epistolam forte rectius apposuissem excerptam e Sexto, tamen hic subiungere lubuit, quia exemplum de visione explicat ad hunc locum accommodatissimum. Sextus 8, 203. — Ἐπικούρου δὲ δυοῖν ὄντων τῶν συζυγούντων ἀλλήλοις πραγμάτων, φαντασίας καὶ τῆς δόξης, τούτων τὴν φαντασίαν, ἣν καὶ ἐνάργειαν καλεῖ, διὰ παντὸς ἀληθῆ φησιν ὑπάρχειν. Ὡς γὰρ τὰ πρῶτα πάθη, τουτέστιν ἡδονὴ καὶ πόνος ἀπὸ ποιητικῶν τιμῶν καὶ κατὰ ταῦτα ποιητικὰ συνέσταιται, οἷον ἡ μὲν ἡδονὴ ἀπὸ τῶν ἡδέων, ἡ δὲ ἀλγηδὼν ἀπὸ τῶν ἀλγεινῶν, καὶ οὔτε τὸ τῆς ἡδονῆς ποιητικὸν ἐνδέχεται ποτε μὴ εἶναι ἡδὴ, οὔτε τὸ τῆς ἀλγηδόνος παρεκτικὸν μὴ ὑπάρχειν ἀλγεινόν· ἀλλ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἡδονὴ ἡδὴ, καὶ τὸ ἀλγοῦν ἀλγεινὸν τὴν φύσιν ὑποκεισθαι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν φαντασιῶν παθῶν περὶ ἡμᾶς οὐσῶν τὸ ποιητικὸν ἐκάστου αὐτῶν πάντη τε καὶ πάντως φανταστὸν ἐστίν· ὃ οὐκ ἐνδέχεται, ὃν φανταστὸν μὴ ὑπάρχειν κατὰ ἀλήθειαν τοιοῦτον, οἷον φαίνεται ποιητικὸν φαντασίας καθεστάναι. Καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος τὸ παραπλήσιον χρὴ λογίζεσθαι· τὸ γὰρ ὄρατὸν οὐ μόνον φαίνεται ὄρα-

τὸν, ἀλλὰ καὶ ἐστὶ τοιοῦτον οἶον φαίνεται· καὶ τὸ ἀκουστὸν οὐ μόνον φαίνεται ἀκουστὸν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον ὑπάρχει. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Γίνονται οὖν πᾶσαι αἱ φαντασίαι ἀληθεῖς καὶ κατὰ λόγον· εἰ γὰρ ἀληθῆς φαίνεται φαντασία, φασὶν οἱ Ἐπικούρειοι, ὅτι ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντός γε καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον γίνεται, πᾶσα δὲ φαντασία ἀπὸ ὑπάρχοντος τοῦ φανταστοῦ, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ φανταστὸν συνίσταται, πᾶσα κατὰ ἀνάγκην φαντασία ἐστὶν ἀληθῆς. Ἐξαπατᾷ δ' ἐνίους ἢ διαφορὰ τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθητοῦ οἶον ὄρατοῦ δοκουσῶν προσπίπτειν φαντασιῶν, καθ' ἣν ἢ ἀλλοιόχρονον ἢ ἀλλοιόσχημον ἢ ἄλλως πως ἐξηλλαγμένον φαίνεται τὸ ὑποκείμενον. Ἐπενόησαν γὰρ, ὅτι τῶν οὕτω διαφερουσῶν καὶ μαχομένων φαντασιῶν δεῖ τὴν μὲν τινα ἀληθῆ ἢ εἶναι, τὴν δ' ἐκ τῶν ἐναντίων ψευδῆ τυγχάνειν· ὅπερ ἐστὶν εὐηθες, καὶ ἀνδρῶν μὴ συνορώντων τὴν ἐν τοῖς οὐσι φύσιν. Οὐ γὰρ ὅλον ὄραται τὸ στερεμνιον, ἵνα ἐπὶ τῶν ὄρατῶν ποιῶμεθα τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦ στερεμνίου. Τοῦ δὲ χρώματος τὸ μὲν ἐστὶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στερεμνίου, καθάπερ ἐπὶ τῶν σύνεγγυς καὶ ἐκ τοῦ μετρίου διαστήματος βλεπομένων· τὸ δ' ἐκτὸς τοῦ στερεμνίου καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς τόποις ὑποκείμενον, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐκ μακροῦ διαστήματος θεωρουμένων. Τοῦτο δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξαλλαττόμενον καὶ ἴδιον ἀναδεχόμενον σχῆμα, τοιαύτην ἀναδίδωσι φαντασίαν, ὅποιον καὶ αὐτὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπόκειται. Ὅνπερ οὖν τρόπον οὔτε ἢ ἐν τῷ κρουμένῳ χαλκῷ φωνῆ ἐξακούεται, οὔτε ἢ ἐν τῷ στόματι τοῦ κεκραγότης, ἀλλ' ἢ προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρῃ αἰσθήσει· καὶ ὡς οὐθεὶς φησι τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρῶς ἀκουοντα φωνῆς ψευδῶς ἀκούειν, ἐπεὶπερ σύνεγγυς ἐλθὼν ὡς μείζονος ταύτης ἀντιλαμβάνεται· οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὄρα τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετραγωνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν, ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιουτόσχημον, ὄντως ἐστὶ μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον, τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθρονομένων τῶν κατὰ τὰ εἰδῶλα περάτων· καὶ ὅτε μέγα πάλιν καὶ ἀλλοιόσχημον, πάλιν ἐμοίως μέγα καὶ ἀλλοιόσχημον, ἤδη μέντοι οὐ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρω καθεστώς. Ταῦτο γὰρ τῆς διαστρόφου λοιπὸν ἐστὶ δόξης οἶεσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ ἦν τό, τε ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὸ πόρρωθεν θεωρούμενον φανταστὸν· αἰσθήσεως δὲ ἴδιον ὑπῆρχε, τοῦ παρόντος μόνον καὶ κινουντος ἀντιλαμβάνεσθαι, οἶον χρώματος, οὐχὶ δὲ τὸ διακρίνειν,

ὅτι ἄλλο μὲν ἐστὶ τὸ ἐνθάδε, ἄλλο δὲ τὸ ἐνθάδε ὑποκείμενον. Διόπερ αἱ μὲν φαντασίαι διὰ ταῦτα πᾶσαι εἰσιν ἀληθεῖς, ἀλλ' αἱ δόξαι εἶχόν τινα διαφορὰν. Τούτων γὰρ αἱ μὲν ἦσαν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς· ἐπεὶπερ κρίσεις καθεστῶσιν ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φαντασίαις. Κρίνομεν δὲ τὰ μὲν ὀρθῶς, τὰ δὲ μοχθηρῶς, ἢτοι παρὰ τὸ προστιθέναι τι καὶ προσνέμειν ταῖς φαντασίαις, ἢ παρὰ τὸ ἀφαιρεῖν τι τούτων, καὶ κοινῶς καταψεύδεσθαι τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως. Οὐκοῦν τῶν δοξῶν κατὰ τὸν Ἐπίκουρον αἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, αἱ δὲ ψευδεῖς· ἀληθεῖς μὲν αἱ τε ἐπιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ ἀντιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας· ψευδεῖς δὲ αἱ τε ἀντιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ ἐπιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας. Ἔστι δὲ ἐπιμαρτύρησις μὲν κατάληψις δι' ἐναργείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον τοιοῦτον εἶναι, ὅποιόν ποτε ἐδοξάζετο· οἷον Πλάτωνος μακρόθεν προσιόντος εἰκάζω μὲν καὶ δοξάζω παρὰ τὸ διάστημα, ὅτι Πλάτων ἐστὶ, προσπελάσαντος δὲ αὐτοῦ, προσεμαρτυρήθη, ὅτι Πλάτων ἐστὶ, συναιρεθέντος τοῦ διαστήματος, καὶ ἐπεμαρτυρήθη δι' αὐτῆς τῆς ἐναργείας. Οὐκ ἀντιμαρτύρησις δ' ἐστὶν ἀκολουθία τοῦ ὑποσταθέντος καὶ δοξασθέντος ἀδήλου τῷ φαινόμενῳ· οἷον ὁ Ἐπίκουρος λέγων εἶναι κενόν, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον, πιστοῦται δι' ἐναργεῶς πράγματος τοῦτο, τῆς κινήσεως. Μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, οὐδὲ κινήσεως ὀφείλει εἶναι, τόπον μὴ ἔχοντος τοῦ κινουμένου σώματος, εἰς ὃν περιστήσεται, διὰ τὸ πάντα πλήρη εἶναι καὶ γαστρία. Ὡστε τῷ δοξασθέντι ἀδύνατον μὴ ἀντιμαρτυρεῖν τὸ φαινόμενον, κινήσεως οὔσης. Ἡ μὲντοι ἀντιμαρτύρησις μαχόμενόν τι ἐστὶ τῇ οὐκ ἀντιμαρτυρήσει· ἢν γὰρ ἀνασκευὴ τοῦ φαινομένου τῷ ὑποσταθέντι ἀδύνατον· οἷον ὁ Στωϊκὸς λέγει, μὴ εἶναι κενόν, ἀδύνατον τι ἀξιῶν· τούτῳ δὲ οὕτως ὑποσταθέντι ὀφείλει τὸ φαινόμενον συνανασκευάζεσθαι, φημί δὲ ἢ κινήσεως. Μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, κατὰ ἀνάγκην οὐδὲ κινήσεως γίνεται, κατὰ τὸν ἤδη προδηλωμένον ἡμῖν τρόπον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἢ οὐκ ἐπιμαρτύρησις ἀντίξους ἐστὶ τῇ ἐπιμαρτυρήσει· ἢν γὰρ ὑπόπτωσις δι' ἐναργείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον μὴ εἶναι τοιοῦτον, ὅποιόν περ ἐδοξάζετο· οἷον πόρρωθέν τις προσιόντος, ἐδοξάζομεν παρὰ τὸ διάστημα Πλάτωνα εἶναι, ἀλλὰ συναιρεθέντος τοῦ διαστήματος, ἔγνωμεν δι' ἐναργείας, ὅτι οὐκ ἐστὶ Πλάτων· καὶ γέγονε τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐπιμαρτύρησις· οὐ γὰρ ἐπεμαρτυρήθη τῷ φαινόμενῳ τὸ δοξαζόμενον. Ὄθεν ἢ μὲν ἐπιμαρτύρησις καὶ οὐκ ἀντιμαρτύρησις τοῦ ἀληθές εἶναι τι, ἐστὶ κριτήριον, ἢ δὲ οὐκ ἐπιμαρτύ-

ρησις καὶ ἀντιμαρτύρησις τοῦ ψεῦδος εἶναι. Πάντων δὲ κρηπίς καὶ θεμέλιον ἢ ἐνάργεια. Τοιοῦτο μὲν κατὰ τὸν Ἐπίκουρον ἐστὶ τὸ κριτήριον. Ad quae pauca haec annotabo. Primum illud mihi non plane vere videtur affirmare Sextus, Epicurum τὴν φαντασίαν alio vocabulo ἐνάργειαν vocare. Potius τὸ φαινόμενον, et ἢ ἐνάργεια ubique synonymice dicuntur, quibus opponitur τὸ ἄδηλον. Alioquin πράγματα ἐναργῆ eadem essent cum φανταστοῖς, quod equidem Epicurum existimasse non puto. Ita verbi causa Epicurus τὴν κίνησιν dixit πράγμα ἐναργές; sed idem non posse dici videtur omnino φανταστόν. Sed φανταστά dici videntur res singulares, quae quandam impressionem faciunt in sensus instrumenta et animam, quas deinde opinio et iudicium per ipsam ἐνάργειαν et τὰ φαινόμενα explorare debent, verae an falsae sint.

Deinde in verbis graecis pauca mutavi; velut in loco illo non longe ab initio, ubi Editio habet Fabriciana τὸ ἀλγεινὸν ἀλγοῦν ὃν τὴν φύσιν ὑποκείσθαι, inutile ὃν resecuri, et verba transposui. Deinde ubi erat ἐπὶ τῶν φαντασιῶν παθῶν, quae male vertuntur: in phantasia de affectionibus quae sunt in nobis: scripsi ex veritate φαντασιῶν, quae opponuntur τοῖς πρώτοις πάθεσι. Denique ubi erat ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον ὑπῆρχε, tempus mutavi, ut priori membro alterum congrueret.

τοῖς ἐναργήμασι. Eudoc. ἐνεργήμασι. rebus certis vertit Ambrosius.

10. γίνεσθαι δύναται. Vulgatum Ἀνατολὰς — γενέσθαι δύνασθαι Meibomius mutavit in γενέσθαι δύναται. Equidem coniecturam Gassendi posui. Lucretius 5, 650. aut ubi de longo cursu sol ultima coeli impulit atque suos efflavit languidus ignes, concussos itere et labefactos aëre multo. Eandem causam in defectu solis repetiit versu 757 seqq. Hanc Epicuri doctrinam de sole extincto atque in ortu iterum accenso, uti alteram de solis magnitudine, graviter insectatur Cleomedes Meteor. 2. p. 65 seqq. Opinionem falsam de sole in occasu extincto repetit a fabula his verbis p. 89. Ἀλλὰ γὰρ μυθολογία γραῶδει πιστεύσας, ὡς τῶν Ἰβήρων ἱστοροῦντων, ἐμπύπτοντα τὸν ἥλιον τῷ ὠκεανῷ ψόφον ἐμποιεῖν (ποιεῖν

Codex meus) σβεννύμενον, ὡς διάπυρον σίδηρον ἐν ὕδατι, ἐπὶ ταύτην ἦλθε τὴν δόξαν. Fabulam de Iberico sole narrat Posidonius apud Strabonem 3. p. 368. Sieb. quam dubito an cognitam habuerit Epicurus. Anaxagoras solem cum μύδρω διαπύρω comparaverat; poetae autem ab Homero inde solem aquis Oceani immersum occidere iterumque inde emergere orientem finxerunt. Hinc potuit Epicurus doctrinam absurdam componere. Sequebatur vulgo περιστάσεως κατ' ἑτέρους τοὺς τόπους, ὥστε τὰ Cod. Paris. κατ' ἑκατέρους. Meibomius dedit καὶ κατ' ἑτέρους τινὰς τρόπους, ὡς τὰ πρ. in qua coniectura τινὰς τρόπους probō, cetera improbo. In ὥστε videtur οἶόν τε latere, idque ipsum video nunc Meibomium repositum voluisse. Praeterea δὲ ex more inserui post ἑτέρους. In Venet. Codd. est ἑτέρους τε τόπους, et Sambucus scribi voluit καὶ κατ' ἑκατέρους.

ἐμφάνειαν — δύνατ' ἂν — οὐδὲ γάρ. Froben. et Eudoc. οὐδὲν γάρ; praeterea δύνατ' ἂν Eudoc. Ambrosius verba ἐμφ. et ἐπιπροσθήτησιν male reddit *evidentiam et adiectionem*, Meibomius non rectius *superappositionem*.

11. ἢ τοῦτου — δὲ δίνην. Haec Froben. et Eudocia omisit, sed habet Stephan. secunda et versio Ambrosii. Deinde vulgatum ordinem ἐν τῇ γενέσει τοῦ κόσμου ex Eudocia mutavi. Audiamus Lucretium 5. versu 510 seqq. *Motibus astrorum nunc quae sit causa canamus. Principio magnus coeli si vertitur orbis, ex utraque polum parte premere aëra, nobis dicendum est, extraque tenere et cludere utrimque: inde alium supra fluere, atque intendere eodem, qua volvenda micant externi sidera mundi, ast alium subter, contra qui subvehat orbem; ut fluxios versare rotas atque haustra videmus. Haec est illa ἀέρος ἀντέξωσις, quam epistola Epicuri inter causas conversionis commemoravit. Sed idem versu 636 seqq. peculiariter de solis lunaeque conversione: Fit quoque, ut e mundi transversis partibus aër alternis certo fluere alter tempore possit, qui queat aestivis solem detrudere signis brumales usque ad flexus gelidumque rigorem; et qui reiiciat gelidis ab frigoris umbris aestiferas usque in partes et fervida signa. — Nonne vides etiam diversis nubila ventis diversas ire in partes, inferna supernis? Sequitur in Lucretio versu 518. altera causa seu potius plures: Est etiam quoque uti possit*

coelum omne manere in statione, tamen quum lucida signa ferantur, sive quod inclusi rapidi sunt aetheris aestus, quae-
rentesque viam circumversantur, et ignes passim per coeli vol-
vunt immania templa; sive aliunde fluens abicunde extrinsecus
aër vorsat agens ignes; sive ipsi serpere possunt, quo cuiusque
cibus vocat atque invitat euntes, flammea per coelum pascentes
corpora passim. Hanc postremam rationem epistola ex-
posuit verbis: *κατά τινα ἐπινέμησιν τοῦ πυρὸς αἰεὶ ἐπὶ τοὺς*
ἑξῆς τόπους ἰόντος.

ἐπ' ἀνατολῆς. εἶτα — κατά τινα ἐπινέμησιν. Postrema
tria verba cum Froben. omisit Eudocia, reddidit Am-
brosius per quandam ignis distributionem. Meibomius de-
pactionem dedit haud multo melius. Idem pro Ambro-
siano in ortu posuit haud aptius ab ortu. Debebat ad
ortum. Cogitabat Epicurus ignem ex lege necessitatis
quadam accensum, cum oritur sidus; reliquus motus
eius pendet a calore ignis latius ad proxima loca eva-
gantis. Itaque scribendum censeo, *εἶτα κατά τινα ἐπι-
νέμησιν τοῦ πυρὸς τῇ θερμοσίᾳ αἰεὶ ἐπὶ — ἰόντος.* Hanc
ignis ἐπινέμησιν pulcris versibus Lucretius descripsit,
quos supra posui.

αἰέρος ἀντέξωσιν. Hanc Lucretius explicavit in loco
supra posito.

αἰεὶ ἐπιτηδεῖως ἐχομένης ἐμπιπραμένης. Ita Froben.
αἰεὶ — καὶ ἐμπιπραμένης, τῆς δέ. Ambrosii versio: *sive*
etiam materiae aptae, quae semper adiaceat atque inflammetur,
partim vero deserentis. Meibomius dedit: *semper adsequa-*
tur atque partim inflammetur, partim vero relinquatur. quasi
καταλιμπανομένης vel *καταλειπομένης* scriptum esset.
Graeca autem ita scripsit: *ύλης ἐπιτηδεῖας αἰεὶ ἐχομένης,*
καὶ τῆς μὲν, ἐμπιπραμένης; τῆς δέ, καταλιπούσης. Par-
tem meliorem emendationis praeceperat Gassendus. In
Codice Paris. est *ἐπιτηδεῖας ἐμπιπραμένης,* in Floren-
tino *ἐπιτηδεῖας ἐχομένης καὶ ἐμπιπραμένης.* Equidem
dedi, quod potest intelligi, et cum sententiarum nexu
convenit; sed malim praeterea *ἐπιλιπούσης,* cum defe-
cit. Causam fere eandem supra motus siderum posuit.

κατελιθηθῆναι τοῖς ἄστροις. Primum verbum omis-
sum in Frob. Eudocia et Codd. Venetis adiecit Steph.
sec. praeunte Sambuco, et versio Ambrosii habet: *sive*
etiam ab initio vertigo huiusmodi istis sit distributa sideribus,
ut in gyrum moveantur. Verbum *κατελιθηθῆναι* is scriptum

non legit, sed aliud aptius, *κατανεμηθῆναι* vel simile; accusativus cum infinitivo pendere videtur ab omisso τῷ. Sequens οἶόν τε vitiosum videtur. Frobeniana cum Eudocia habet οἶον τὲ ἐν σοι κατακινεῖσθαι. Vulgata nunc scriptura est etiam in sec. Stephan. eamque dedit Sambucus. εὔσοικα habet Codex Arundel. pro ἔλικα, Veneti ἐν σικα. Mihi ἐν ἔλικι vel καθ' ἔλικα scribendum videbatur.

[*γίνεσθαι ἐνδέχεται, καί*]. Haec inseruit Meibomius, ut redintegraret sententiam. Sequens αἰεὶ restitui e Froben. et Stephan. αἰεὶ dedit Wetsteiniana. Postea *τεχνείας* habet margo Sambuci.

12. *κατὰ στροφήν — τούτου*. Vulgatum *καταστροφήν* correxit Gassendus, *σώματος*. τούτο — *δύναται ἂν* Meibomius. *στροφήν σώματος* explicabit Lucretius 5, versu 719 seqq. *versarique potest, globus ut, si forte pilai dimidia ex parte candenti lumine tinctus, versandoque globum variantes edere formas, donecum eam partem, quaecunque est ignibus aucta, ad speciem vertit nobis oculosque patentes; inde minutatim retro contorquet et aufert luciferam partem glomeraminis atque pilai; ut Babylonica Chaldaeorum doctrina, refutans astrologorum artem, contra convincere tendit. Chaldaeorum doctrinam tradidit Vitruvius libri 9. c. 2. Berossus, qui a Chaldaeorum civitate seu natione progressus in Asiam etiam disciplinam Chaldaicam patefecit, ita est professus, pilam esse ex dimidia parte candentem, reliqua habere coeruleo colore. Cum autem cursum itineris sui peragens subiret sub orbem solis, tunc eam radiis et impetu caloris corripere convertique candentem, propter eius proprietatem luminis, ad lumen; cum autem evocata ad solis orbem superiora spectent, tunc inferiorem partem eius, quod candens non sit, propter aeris similitudinem obscuram videri: cum ad perpendicularum esset ad eius radios, totum lumen ad superiorem speciem retineri, et tunc eam vocari primam et reliqua. Coniecturae de aetate Berosi positae, in annotatione ad Vitruvium et ductae e loco Theophrasti apud Proclum accedit nunc auctoritas Epicuri.*

κατ' ἐπιπροσθετήσεις. Vulgatum *κατὰ προσθετήσεις*, quod Ambrosius *appositiones* interpretatur, correxi.

ὑποδόσεις. Ita Frob. Eudoc. Veneti Codd. *ὑποδόσεις* Steph. et Wetsteiniana.

θεωρητικός, τί. Ita Meibomius pro θεωρητικῶς τί.

13. ἐνδέχεται δὲ καὶ ἀπό. Copulam καὶ cum Gassendo inserui.

ἀκολούθους αὐτῶ. Vulgatum αὐτοῖς cum Gassendo correxi.

καὶ μὴ — ταῦτα, καταρρέπη. Vulgatum μὴ ἀναβλέπων — ταῦτα, καὶ καταρρέπη e Froben. et Stephan. repetiit Meibomius, annotans Aldrobandinum dedisse ταῦτα ὀγκοῖ ματαιῶς, e coniectura, uti suspicatur. At ita ait deinceps scriptum oportuisse καὶ καταρρέπειν ποιεῖ. Sed ita habent Codices Sambuci, uti scripsit Aldrob. In Codd. Venetis est συνθεωρεῖ, καὶ μὴ ἀναβ. — ταῦτόν καὶ καταρρέπη. Etiam Arund. ταῦτόν habet. Vestigiis scripturae Venetae insistens, transposita copula καὶ, locum sanasse mihi videor scribendo καταρρέπη, quod voluit etiam fieri Kühn. Sequens ἄλλως omisit Eudocia.

14. καὶ κατὰ πάντας τρόπους ὅσοι ἂν θ. Ita Meibomius correxit vulgatam antea καὶ ὅσοι πάντα ἂν τρόπον θεωροῖντο. Ambrosius breviter: *modisque omnibus meteoris huiusmodi vestigare nequaquam adnitendum est.*

ἐπὶ πάντων γὰρ — προσθετέον. Particulam γὰρ addidit Stephaniana. Loci vitium annotavit Meibomius, sensum ita divinavit: *in omnibus enim meteoris huiusmodi causam vestigare adnitendum est: quoniam quidem si modus sequatur, qui cum evidentibus rebus pugnet, nunquam veram tranquillitatem consequetur.* Contra Ambrosius: *Si enim aliquibus repugnare evidentiis contingat, nunquam vera tranquillitate poterimus frui.* Igitur scriptum videtur legisse μάχεσθαι τοῖς ἐναργήμασι συντύχη, οὐδέποτε δυνησόμεθα. Frobeniana, Eudocia et Codd. Veneti cum Arundel. βαλλομένοις habent pro μαχομένοις. Sambuci margo προστέον varietatem annotavit. Gassendus coniecit ἰχνεύειν ὁδὸν προσθετέον. ἦν γὰρ τις μαχόμενος ἢ. Equidem suspicabar scribendum: ἰχνεύειν δεῖ ὁδόν, ἦν γὰρ τις προσθῆται τοῖς μαχομένοις ταῖς ἐναργήμασι, et cet. ἦν προσθῆται est si quis assensum praeberit.

15. καὶ ἔτι — συνθεωρητέον. Frob. Steph. Eudoc. Codd. Veneti et Ambrosius ἤδη habent; deinceps θεωρητέον Frob. et Eudoc.: verum dedit margo Sambuci. Postea

vulgatum συγκρίσεις e Codice Florentino correxi, admonente quod additur ἄμα.

[Ἐν δὲ τῇ — ἐπιλέκτων]. Haec seclusi, quae Diogenes addidit Epistolae Epicuri; omisit totum locum Eudocia. Codices Veneti τὸν πρὸς ἥλιον habent. Post σκιάματος Meibomius inseruit ἐπίπτοντος, quod non necesse erat, cum praecedens ἐπισκοτοῦντος satis comode cum Kühnio repeti possit. *terrae umbra se opponente* versio Ambrosii. Postea καὶ post ἄλλα e versione Meibomii inserui. Plura addit Gassendus.

16. ἅπαντα ἢ περὶ τῶν. Froben. ἅπαντα περὶ τῶν — ἀντιλογία. Stephan. et Wetsteiniana ἅπαντα ἢ τῶν dedit. αἰτιολογία cum Gassendo dedit Meibomius, idque habet Eudocia. Codd. Regii ἅπαντα ἢ περὶ τῶν, ut Veneti, habent.

ἤδη ἐγένετο. Vulgatum ἐγένετο correxi. Deinde ordirem Froben. τρόπον οἶεσθαι γίνεσθαι μόνον, quem servant Eudocia et Codd. Veneti, mutavit prima Stephania in τρόπον μόνον οἶεσθαι γίνεσθαι.

φερομένοις — ἃ δεῖ — δυναμένοις συνθεωρεῖν. In Froben. Stephan. Codd. Venetis, Eudoc. φερομένους — δὴ — δυναμένους σὺν θεῷ χαιρεῖν. Aldrobandinus ἃ δεῖ dedit. Reliqua emendavit Meibomius, praeter φερομένους — δυναμένοις, quae debentur Gassendo. Ambrosius vertit: *quae vero signa suspicere oportet, quum non possimus pronuntiare, valere sinamus.*

17. παραλλάττοντα [ἐνδέχεται γίνεσθαι]. Gassendi supplementum ἐνδέχεται, addito γίνεσθαι, recipi voluerat Meibomius, sed operae non paruerunt. Equidem tutius existimavi vulgatum παραλλάττοντα mutare in παραλλάττει, praecipue cum versio Ambrosii habeat quae *immutant*. Idem Gassendus deinceps coniecerat βραδείας ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς, παρὰ τὸ τὰ μήκη τόπων παραλλάττειν, καὶ παρὰ τὸ τόπους — περαιούσθαι. Editiones primae habent γῆς παρὰ τὸ μήκη — παρ' ἡμῖν, ἢ καὶ βραδύτερον. Versio Ambrosii: *super terram pro locorum longitudine immutant, et loca quaedam celerius peragunt et tardius, sicuti et apud nos quaedam conspiciuntur.* Meibomius dederat ἢ παρὰ τὸ μήκη — παρ' ἡμῖν τάχιον ἢ καὶ βραδύτερον. Vulgatum περαιούντα τάχιον, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τάχιον ἢ καὶ βρ. τινὰ θεωρεῖται correxi cum Gassendo. Locum

satis obscurum illustrabit locus comparatus Lucretii 5. versu 681 seqq.: *aut quia sol idem sub terras atque superne imparibus currens anfractibus, aetheris oras partit, et in partes non aequas dividit orbem, et quod ab alterutra detraxit parte, reponit eius in adversa tanto plus parte relatus, donec ad id signum coeli pervenit, ubi anni nodus nocturnas exaequat lucibus umbras. — Aut quia crassior est certis in partibus aër, sub terris ideo tremulum iubar haesitat igni, nec penetrare potest facile atque emergere ad ortus. Propterea noctes hiberno tempore longae cessant, dum veniat radiatum insigne diei. Aut etiam quia sic alternis partibus anni tardius et citius consuerunt confluere ignes, qui faciant solem certa desurgere parte.*

καὶ τοῦ τί δυνατόν. Vulgatum εἰ δυνατόν correxit Meibomius. ὃ δυνατόν coniecerat Gassendus.

18. Ἐπισημασίαι — συγκυρήσεις. Froben. ἐπισημασίαι. Stephan. et Eudoc. ἐπεὶ σημασίαι. Deinceps συγκυρήσεις Froben. Steph. Eudocia. Quod est in Codice Sambuci, Palatino et Florentino, praetulit cum Menagio Meibomius. Ita sect. 115. est de eadem re: αἱ δ' ἐπισημασίαι αἱ γινόμεναι ἐπὶ τισὶ ζώοις κατὰ συγκύρημα γίνονται τοῦ καιροῦ. Hic vero dicit ἐπισημασίας τὰς ἐπὶ τοῖς ἀστροῖς. Praeterea vulgare γενέσθαι correxi.

καὶ παρ' ἐτέροις, ὡσεὶ ἀέρος καὶ μεταβολῆς. Hanc vulgarem scripturam praeunte Casaubono correxi. Sequebatur ἔτι δὲ ποίοις, quod cum Gassendo mutavi. Editiones aliquae ἤδη pro ἔτι habent.

19. Νέφη. Froben. Steph. Eudoc. Veneti Codd. et Arundel. συνιδεῖν ἐφ' ἣ γίνεσθαι — ἀέρος πνευμάτων συνώσεως. nisi quod Eudocia συνώσεις habet. Quibuscum facit versio Ambrosii, qui συνώσεις reddidit. Deinceps εἰς τοῦτο τελέσαι Froben. Eudocia, Codd. Veneti, τελέσας Arundel. εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι dedit Stephan. Cetera correxit Meibomius, qui tamen male dedisse videtur ἢ πνευμάτων συνώσεις. Equidem sublato ἢ dedi cum Gassendo συνώσει. Lucretius 6, 451 sqq. ἀλληλόλογος ἀτόμους ita interpretatur: *Nubila concrescunt, ubi corpora multa volando hoc super in coeli spatio coiere repente asperiora; modis quae possint indupedita exiguis tamen inter se comprehensa teneri. Haec faciunt primum parvas consistere nubes.*

ἐπ' αὐτῶν — ἡ μὲν — ἡ δέ. Frob. Steph. ἡ μὲν — ἡ δέ. Copulam καὶ ante δι' αἰέρος omisit Froben. Eudoc. et versio Ambrosii. Pro βιαιότερας Froben. τοτέρας, Eudocia προτέρας habet; illud reddidit Ambrosius, et rescripsit Sambucus. δύναται dedit Meibomius, et θεύματα pro vulgato πνεύματα dare voluit, sed operae non paruerunt. Praeterea ἐξ αὐτῶν esse in Edd. quibusdam, conicio ex annotatione Menagii: equidem vulgato ἐπὶ ἀπὸ praetuli. Verbum μεταβαλλόντων interpretatur locus Lucretii 6, 513 seqq. *Praeterea cum rarescunt quoque nubila ventis, aut dissolvuntur solis super icta calore, mittunt humorem pluvium stillando, quasi igni cera super calido tabescens multa liquescat.* Dubius aliquamdiu haesi, πνεύματα an θεύματα verum censerem; sed cum sequentia δι' αἰέρος κινουμένων et τὰς τοιαύτας ἐπιπέμψεις considero, θεύματα probandum video. Itaque voluit Epicurus explicare verba in priore oratione posita κατὰ θευμάτων συλλογήν. Verumtamen ita verba haec statim post membrum illud δύναται συντελεῖσθαι collocanda fuisse videntur. Dum inspicio Lucretium 6, 619. *at retinere diu pluviae longum morari consuerunt* et cetera, video θεύματα significari longas et diuturnas pluvias.

20. καὶ κατὰ πνεύματος. Froben. Eudocia omisit κατὰ, et deinde καὶ ante κατὰ παρατρέψεις. Sambucus κατὰ adici voluit.

καὶ κατάξεις. Stephaniana καὶ τάξεις. *atque ordines* Ambrosii versio. Gassendi κατάξεις probavit Menagius, qui Codicis Palatini et Florentini scripturam λόξεις annotavit.

πλεοναχῶς deest in Frob. Eudocia, Codd. Venetis: adiecit Sambucus. *multis modis* habet versio Ambrosii. Ceterum Lucretius tonitruum causas easdem tradit libri 6: initio, unde repetam eam, quam Epicurus hic primo loco tradit. Ille igitur versu 124. *Cum subito validi venti collecta procella nubibus intorsit sese conclusaque ibidem, turbine versante magis ac magis undique nubem, cogit, uti fiat spisso caua corpore circum. Post, ubi commovit vis eius et impetus acer, tum perterricreπο sonitu dat missa fragorem: nec mirum; quum plena animae vesicula parva saepe ita dat magnum sonitum displasa repente.* Ad quem locum Lambinus locum Epicuri posuit, sed verba nescio ex qua

Editione aliter scripta attulit: ἀγγείους παρὰ πυρὸς πεπνευματωμένους βόμβον ἐν αὐτοῖς. Ceterum Menagius τὰ ἡμέτερα ἀγγεῖα interpretabatur vasa illa theatralia, βροντεῖα vocata, quibus fragorem tonitruum imitabantur in theatris: verum locus Lucretii non favet isti conjecturae.

Postremam causam Lucretius docet versu 156 seqq. Denique saepe geli multus fragor atque ruina grandinis in magnis sonitum dat nubibus alte: ventus enim cum confereat, franguntur, in artum concreti, montes nimborum et grandine misti. Denique ὀήξεις καὶ διαστάσεις νεφῶν posuit versu 157 seqq. Fit quoque, ut interdum validi vis incita venti percindat nubem perstringens impete recto.

21. ἐκπιασμόν — ὑπὸ πνευμάτων, ἄ. Ita Froben. Eudoc. Codd. Veneti. ὑπὸ πνευμάτων τοιούτων σωμάτων, ἢ Stephaniana. Versio Ambrosii: statumque ex nubibus talium corporum, quae hunc splendorem efficiant. Legitur scriptum ἐκ τῶν νεφῶν τοιούτων σωμάτων, omissis ὑπὸ πνευμάτων. Meibomius scripsit ὑπὸ πνευματωδῶν σωμάτων. Saltem ὑπὸ omisum oportebat; quam praepositionem equidem seclusi, restituta lectione antiqua.

ἐκπιασμόν restitui e Frob. Steph. et Codd. Venetis, ἐκπιασμόν cum Gassendo dederat Meibomius.

ἐμπερίληψιν. Sola Stephan. cum Codice Palatino κατὰ περίληψιν. per complexionem versio Ambrosii: et deinceps ea quae a sideribus manat se inferente luce. Comparavit Menagius locum Aristotelis Meteorol. 2, 9. καίτοι τινὲς λέγουσιν, ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ. τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μὲν φησὶν εἶναι τὸ ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλέου ἀκτίνων — ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς ἐμπερίληψις. In verbo κατεσπαιόμενον vitium esse suspicor, et scribendum κατεσπαριόμενον, disseminatae lucis. Lucretius fulguris eandem causam reddit. 6, 206 seqq. semina quod nubes ipsas permulta necesse est ignis habere: etenim cum sunt humore sine ullo, flammæus est plerumque color et splendidus illis. Quippe etenim solis de lumine multa necesse est concipere, ut merito rubeant ignesque profundant. Hasce igitur cum ventus agens contrusit in unum, compressitque locum cogens, expressa profundunt semina, quas faciunt flammæ fulgere colores. De iisdem iterum in tonitru versu 271 seqq.

διήθησιν τῶν νεφῶν. Malim διὰ τῶν νεφῶν. Democritus Stobaei Ecl. p. 594. ita: ἀστραπὴν δὲ σύγκρισιν νεφῶν, ὑφ' ἧς τὰ γεννητικὰ τοῦ πυρός διὰ τῶν πολυκένων ἀραιωμάτων ταῖς παρατοίσεις εἰς τὸ αὐτὸ συναλιζόμενον διηθεῖται. Ita locus ille scribendus fuerat. Lucretius 6, 214 seqq. *Fulgit item cum rarescunt quoque nubila coeli. Nam cum ventus eas leviter diducit euntes dissolvitur, cadant ingratis illa necesse est semina, quae faciunt fulgorem: tum sine tetro terrore ac sonitu fulgit nulloque tumultu.* Deinceps Froben. Stephan. Eudoc. Codd. Veneti ἢ ἀπὸ τοῦ πυρός. Hoc membrum equidem sanum esse non existimo, saltem non intelligo, quomodo nubes ab igne colligi et tonitru efficere dicantur.

τὴν τούτου κίνησιν. Suspicio haec coniungenda esse cum membro isto superiore: ἢ κατὰ διήθησιν — λεπτομεροστάτου φωτός.

τοῦ πνεύματος ἐκπύρωσιν. Articulum omisit Froben. Eudocia.

καὶ ἐπτώσιν. Copulam omisit Froben. Stephan. Eudoc. Codd. Veneti. Hanc postremam causam solam posuit Lucretius 6, 160 seqq. *fulgit item, nubes ignis cum semina multa excussere suo concursu, ceu lapidem si percutiat lapis aut ferrum: nam tum quoque lumen exsilit, et claras scintillas dissipat ignis.*

Καὶ ἄλλους δὲ — καθορᾶν ἐχόμενον. Frob. Steph. Eudoc. Codd. Veneti καὶ κατ' ἄλλους δέ. Male deinceps τὸν ἐχόμενον dedit auctore Meibomio Wetsteiniana.

22. διὰ τὸ ἅμα — ἐπίπτειν. Froben. Eudoc. Veneti libri διὰ τόλμα habent, quod vitium e versione Ambrosii correxit Stephaniana praeunte Sambuco.

Καὶ κατ' ἐκπύρωσιν δι' ἀμφοτέρων, ἅμα τῷ τάχει. Ita correxit Meibomius vulgatum κατ' ἐπτώσιν δὲ ἀμφοτέρων, interpretatus ἀμφοτέρων per συντόνου φορᾶς et σφοδρᾶς κατειλήσεως. Froben. et Codex Arundel. κατ' ἐμπροσιν δὲ habet, κατ' ἐπτώσιν δὲ Stephan. praeunte Sambuco et versione Ambrosii: *et per utrorumque incidentiam coruscatio maiore ad nos celeritate utatur.* Omisit igitur ἅμα. Eudocia κατέμπρωσιν, Veneti libri κατ' ἐμπρωσιν habent. Verum vidit Sambucus. Post ἅμα suspicor

scriptum fuisse διὰ τὸ τάχει. Ceterum posteriorem rationem solam posuit Lucretius 6. versu 167 seqq. *caedere si quem ancipiti videas ferro procul arboris auctum, ante fit ut cernas ictum, quam plaga per auras det sonitum.*

23. καὶ κατὰ πλείονας — καὶ κατ' αὐτῶν ἀνείλησιν. Ita scripserat Meibomius, ubi erat κατὰ πλείονας — καὶ κατείλησιν. Sed Steph. cum Sambuco iam addiderat καί. In voce κατείλησιν consentit versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti et Arundel. κατέλησιν Florentinus habet. καὶ κατ' αἰγλήσιν vitium est Editionis Londinensis. Est hic unus tantum modus; sequitur alter, καὶ κατὰ ῥήξιν. ubi ante Meibomium erat κατὰ ῥήξιν.

τῆς ῥήξεως — κατὰ ταύτην δὲ τὴν τοῦ πυρός ἐκπιπῶσιν ἀπειλουμένων. Ita vulgabatur. Sed ἀνειλουμένου Froben. Stephan. Eudoc. Veneti libri. Transpositis vocibus τοῦ πυρός sensum declarasse mihi videor.

γίνεσθαι, πλείονος γενομένου πυρός. Froben. Stephan. Eudocia πλείονος γίνεσθαι γενομένου καὶ πνευμ. omissa πυρός, quod tamen Ambrosii versio reddidit. Hinc restituit Meibomius, et verba transposuit.

διὰ τὸ μὴ δύνασθαι. Negationem in Froben. et Eudoc. omissam e versione Ambrosii restituit Stephan. cum Sambuco.

γίνεσθαι τὸ μὲν πολὺν — αἰεὶ δὲ πρὸς ἄλληλα. Verba τὸ μὲν πολὺν — πίπτουσιν Meibomius temere transposuit supra collocata post illa ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους, et scripsit in fine: πίπτουσιν ἢ τῆς ῥήξεως. quo factō duobus in locis sententiarum nexum abruptit et turbavit: nec vidit verba τὸ μὲν πολὺν flagitare ἀπόδοσιν aliquam particula δὲ signandam, quam nostro in loco habes in verbis αἰεὶ πρὸς ἄλληλα, ubi δὲ inserui. Lucretius de fulgure antecedente tonitrum ita canit 6, 175 seqq. *Ventus ubi invasit nubem et versatus ibidem fecit, ut ante cavam docui spissescere nubem; mobilitate sua fervescit, ut omnia motu percalefacta vides ardescere: — ergo fervidus hic nubem cum percussit atram, dissipat ardoris quasi per vim expressa repente semina, quae faciunt nictantia fulgura flammae. Inde sonus sequitur.* Quae videntur causam illam reddere, quam

habent verba Epicuri postrema: καθὰ καὶ βροντὴν — ὑποχωρεῖν εἰς τὰ ἑξῆς.

24. Θέσιν νέφους εἰς τοὺς κάτω τόπους, ἀλλοειδῶς — ὡσθέντος. Pessima distinctione et scripturae vitio laborabat locus. Θέσιν Ambrosius positionem, peius cursum vertit Meibomius. ἑλικοειδῶς scripsi. Intelligit enim quos alii τυφῶνας vocant. ὡσθέντος est in Froben. et Eudocia. Sambucus e Codice καθέσιν et ὡσθέντος annotavit. Lucretius 6, 424 seqq. nam fit ut interdum tanquam demissa columna in mare de coelo descendat; quam freta circum fervescunt, graviter spirantibus incita flabris, et quaecunque in eo tum sunt deprensa tumultu navigia, in summum veniunt vexata periculum. Hoc fit, ubi interdum non quit vis incita venti rumpere quam cepit nubem, sed deprimit; ut sit in mare de coelo tanquam demissa columna paulatim. — Quam cum discidit, hinc prorumpitur in mare venti vis, et fervorem mirum concinnat in undis. Versabundus enim turbo descendit, et illam deducit pariter lento cum corpore nubem: quam simul ac gravidam detrusit ad aequora ponti, ille in aquam subito totum se immittit, et omne excitat ingenti sonitu mare, fervere cogens. Fit quoque ut involvat venti se nubibus ipse vortex, corradens ex aëre semina nubis, et quasi demissum coelo pretera imitetur. Hic ubi se in terras demisit dissolvitque, turbinis immanem vim provomit atque procellae. Sed quia fit raro omnino, montesque necesse est officere in terris, apparet crebrius idem prospectu maris in magno coeloque patenti.

καὶ ὕσεως. Male Stephan. ὀξέσεως dedit. ventorum collisio est in versione Ambrosii. ὕσεως dederat Meibomius.

ὡς ἂν καὶ — γίνηται. ut generatio — fiat versio Ambrosii. male. Rectum γένηται dedit Eudocia.

25. καὶ κατὰ πνεύματος — κράδασιν. Froben. et Eudoc. copula omissa habent κράδασιόν. Hoc etiam Stephan. Codd. Veneti habent; κράδασιν e Florentino dedi. κράδασμόν cum Casaubono dedit Meibomius.

τοῦτο ἔξωθεν — ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν. Frob. Stephan. Eudocia, libri Veneti τοῦτο ἢ ἔξωθεν — ἐκ τοῦ, transposita particula ἢ.

ἀνταπόδοσιν. Froben. Steph. ἀνταποδίδωσιν. Versio Ambrosii verum reddit *redditionem*.

τρόπους πλείους. Froben. Stephan. Eudoc. Veneti libri πλείονας.

Τὰ δὲ πνεύματα — κατὰ χρόνον. Verba postrema omisit Froben. Eudocia, Veneti libri: e versione Ambrosii *in tempore* addidit Stephan. cum Sambuco. Meibomius *ρέυματα* scribi voluit, intelligens procellas nubibus ruptis; quae quomodo ad causas terrae motuum pertineant, non intelligo. Idem sequens *λοιπὰ* in *ὀλίγα* mutatum voluit, idque fecit Wetsteiniana. Ad *ὀλίγων* intellige *ὑδάτων*. Pro *διαδόσεως* *divisio* habet versio Ambrosii, Sambuci margo *διαλώσεως* annotavit; voluit *διαλύσεως* scribere.

Videamus nunc de re. Plutarchus Placitor. 2, 15, 9. de terrae motu: Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ πάχους τοῦ αἵρος τοῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρουομένην αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην κινεῖσθαι· ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σφραγγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπαιρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητάς· ἐμπύπτοντος σαλεύεσθαι. Seneca Q. Nat. 6, 21. *Omnes istas esse posse causas Epicurus ait, pluresque alias tentat: et alios, qui aliquid unum ex istis esse affirmarant, corripit; cum sit arduum de iis, quae coniectura sequenda sunt, aliquid certi promittere. Ergo, ut ait, potest terram movere aqua, si partes aliquas eluit et abrasit, quibus desit posse extenuatis sustineri, quod integris ferebatur. Potest terram movere impressio spiritus. Fortasse enim aër extrinsecus alio intrante aëre agitatur. Fortasse aliqua parte subito decidente percutitur, et inde motum capit. Fortasse aliqua parte terrae velut columnis quibusdam ac pilis sustinetur: quibus vitiatas ac recedentibus, tremat pondus impositum. Fortasse calida vis spiritus in ignem versa et fulmini similis, cum magna strage obstantium fertur. Fortasse palustres et iacentes aquas aliquis flatus impellit, et inde aut ictus terram quatit, aut spiritus agitatio, ipso motu crescens et se incitans, ab imo in summa usque perfertur. Nullam tamen illi placet causam motus esse maiorem quam spiritum. Lucretius 6, 535 — 600. easdem fere causas exposuit. Primam quidem: Terra superne tremat magnis concussa ruinis subter, ubi ingentes speluncas subruit aetas. Quippe cadunt toti mon-*

tes, magnoque repente concussu late dissepant inde tremores. Alteram his docet: Fit quoque, ubi magnas in aquae vastasque lacunas gleba vetustate e terra provolvitur ingens, ut iactetur aquae fluctu quoque terra vacillans. Tertiam versu 557. ventus cum per loca subcava terrae collectus parte ex una procumbit, et urget obnixus magnis speluncas viribus altas: incumbit tellus, quo venti prona premit vis. Quartam versu 578. ventus ubi atque animae subito vis maxima quaedam aut extrinsecus aut ipsa tellure coorta, in loca se cava terrae coniecit, ibique speluncas inter magnus fremit ante tumultu, versabundaque portatur: post incita cum vis exagitata foras erumpitur, et simul altam diffidens terram, magnum concinnat hiatus. — Quod nisi prorumpit, tamen impetus ipse animae et fera vis venti per crebra foramina terrae dispertitur, ut horror, et incutit inde tremorem. Quae loca si quis accurate cum graecis Epitomae comparaverit, facile animadvertet loca quaedam hiulca orationis, alia etiam vitiosa. Statim igitur verba ista, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔξωθεν ἐμπερικλαμβάνη ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν εἰς ἐδάφη, partim prave distincta, partim vitiosa esse sentiet. Nam facile nunc apparet, post παρασκευάζη punctum fuisse ponendum, non, ut in vulgatis libris, comma; deinde ἐμπερικλαμβάνει scribendum est, quod verbum ad praecedens vocabulum γῆ refertur. Cum enim causam motus maxime ab incluso spiritu repetat Epicurus, nunc incipit docere, unde spiritus iste pervenerit in terrae secreta loca. Postea verba πίπτειν εἰς ἐδάφη quid significant, difficile est ad coniiciendum. Versio Ambrosii reddidit in fundamenta ruit: sed cum sequatur κατὰ ταύτην δὲ τὴν διάδοσιν τῆς κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων ἐδαφῶν πολλῶν, quae Ambrosius vertit: propter hanc autem distributionem motus ex lapsibus fundamentorum plurimorum: facile colligitur, priorem orationem esse vitiosam. Saltem praepositio εἰς abesse debebat, et scribendum erat: ἐκ τοῦ πίπτειν τὰ ἐδάφη. Ita vero ad sequens membrum, ἢ εἰς ἀντροειδεῖς — τὸν πεπλημένον ἀέρα, desiderantur verba quaedam, veluti διὰ τὸ εἰσῆχθαι, vel similia. Interim praepositionem εἰς seclusi.

Sed etiam in reliquis insunt difficultates. Velut in verbis Καὶ κατ' ἄλλους δὲ — γίνεσθαι deesse videtur verbum ἐνδέχεται, nisi id verbum ex antecedente membro repetere malueris. Sequuntur πνεύματα, quorum origo

latius explicatur, et in quibus haesit etiam Meibomius, cum Epicurus iam antea vim et naturam spiritus ad terram movendam satis explicasse videri possit. Sed sermo fuit hucusque de spiritu externo intus suscepto et incluso. Nunc videtur loqui velle de spiritu intra terram ipsam nato, et partim ex aliena materia paulatim introducto, partim ex aquarum maiore minoreve copia influentium collecto et compresso.

26. *συντελεῖται μὲν κατὰ.* Ita Meibomius scripsit. Froben. Steph. Eudoc. recte *συντελεῖται καὶ κατὰ* habent. Deinceps verba *καὶ κατὰ μέρουσιν καὶ πῆξιν μετριοτέρων, ὕδατοειδῶν τινῶν* desunt in Froben. et Eudocia; e versione Ambrosii addidisse videtur Steph. cum Sambuco. Postea *ὁμοῦ ῥῆξιν ἅμα τὴν τε σύνωσιν* habent Frob. Steph. Eudocia et libri Veneti; sed *ἅμα* omisit Wetsteiniana.

καὶ κατὰ πῆξιν. Meibomius *κατὰ* addidit. Deinde *ποιουμένην καὶ διάρρηξιν* — *πηγνύμενα καὶ κατὰ ἀθρότητα* Froben. Steph. versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti. *ποιουμένων ἢ καὶ διὰ ῥῆξιν* — *συνίστασθαι πηγνύμενα δὲ κατὰ ἀθρ.* dedit Wetsteiniana. Gassendus coniecit *καὶ κατὰ μέρουσιν καὶ τῆξιν μετριοτέρων* — *καὶ τὴν διάρρηξιν.* Codex Florentinus *τῆξιν* habet, teste Menagio.

ἀποξηρομένων, καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὡς. Verbum primum omisit Froben. Eudocia, libri Veneti. *ἀποξηρομένων, καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὡς λέγεται, καὶ τὰ μέρη* Stephan. Codex Florent. et Palatinus. *ἀποξηρομένων* Codex Paris. *extremis undique convenientibus et in constantia omni ex parte, ut dictum est, partes et plane* — *circumstantibus* versio Ambrosii, qui Casaubono *ἀπτομένων* scriptum legisse videbatur. Codicis Sambuci et Aldrobandini scripturam recepit Wetsteiniana. Ecce vero Plutarchus Placitor. 2, 4. de grandine: *Ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἀπὸ τῶν ἀμῶν στρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρῆς καταφορᾶς ἀποπεπληγμένον.* ubi Galenus habet *στρογγυλίζεσθαι δὲ τ. χ. καὶ τὸν ὑετὸν γίνεσθαι ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορᾶς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπληγτομένην.* In Plutarcho erat vulgo *ὑποπεπληγμένον*, Mosquensis Codex dat *ὑποπεπλασμένον.* Verum vidit Reiske. In nostro loco Casaubonus Stephanianum *ἀποξηρομένων* mutatum voluit in *ἀποκεκομημένων* vel *ἀποκοπιόμενων.* Apparet e Plutarcho, locum epistolae Epicuri non esse integrum, sed scriptum olim fuisse ita

fere: πάντοθεν τῶν ἄκρων ἀποκοπτομένων (vel ἀποτημομένων) ἐν τῇ καταφορᾷ, ἢ καὶ ἐν τῇ συστάσει, πάντοθεν ὡς λέγεται τὰ μέρη ὁμαλῶς περιῶσταμένων εἴτε — τινῶν εἴτε πνευματῶν. Gassendus ὡς λέλεκται. κατὰ μέρη maluit.

Priorem doctrinae Epicureae partem multo difficilius est in tam lacera et disiecta oratione indagare et perspicere. Hoc statim apparet, ad grandinis generationem opus esse primum collectione aliqua vaporum aut nubium aquosarum. Verum hoc veluti corpus nusquam nominavit Epicurus. Deinde opus est congelatione ad cogendos vapores vel stillicidia. Haec congelatio effici videtur aquas undique circumstante spiritu frigido. Itaque scriptum fuisse suspicor: ἰσχυρωτέραν, πάντοθεν πνευματῶν περιῶσταμένων τινῶν· καὶ κατὰ μέρουσιν, καὶ τῆξιν μετρωτέραν, ὕδατοειδῶν τινῶν περιῶσταμένων. Alteram scilicet causam repetit a divisione vaporum congelatorum et levi liquefactione ab humore circumstante. Tertiam causam a ruptione, ὀήξει, nubis in glaciem solidatae repetere videtur. Tentavi etiam aliam viam hac ratione scribens: κατὰ πῆξιν ἰσχυρωτέραν νεφῶν, πάντοθεν πνευματῶν ἢ ὕδατοειδῶν τινῶν περιῶσταμένων, καὶ κατακρίσιν καὶ τῆξιν μετρωτέραν, τὴν τε σύνωσιν αὐτῶν ὁμοῦ καὶ διάλῃξιν ποιουμένων, πρὸς τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι, πηγνύμενα κατὰ ἀδρότητα. Postremum hoc praeferam vulgato ἀδρότητα, quod sensum commodum non habet. Versio habet magna copia, sed Ambrosius dederat secundum soliditatem. Videant doctiores, an propius a vero abierim coniectando!

27. διὰ πόρων συμμετρῶν. Ita Meibomius vulgatum antea διαφορῶν συμμετρίως correxit. Versio Ambrosii: nubibus variis commensionis. συμμετρίας Codex Paris. Gassendus coniecerat δι' ἀφορῶν συμμετρίας.

ὑπὸ πνεύματος φορᾶς. Ita Meibomius pro ὑπομνήματος σπορᾶς, qui σπορᾶς dispersionis vertit; rectius Casaubonus φορᾶς coniecit.

κατώτερον τόποις. Ita Wetstein. et Stephan. cum Codd. Sambuci, cum κατωτάτοις sit in Froben. Eudocia et libro Arundel. κάτω ταύτοις libri Veneti.

ὁμαλήν ἁραιότητα ἔχουσι τοιαύτη πρόεσις. Primum ὁραιότητα Eudocia habet cum Froben. Deinde ἔχουσα omnes; correxit Meibomius. Postea τοιαύτην Stephan. et Codex Palatin. cum Ambrosii versione. Denique

προαίρεσις ante Aldrobandinum omnes, qui πρόεσις dedit, idemque sine dubio voluit Sambucus, sed operae dederunt προέρεσις. emissio est in versione Ambrosii. Et sic etiam in Codice Florentino.

θλιβομένων και ύδατοειδών συμπαρακειμένων. Ita habet Wetsteiniana contra fidem librorum transposita copula. Equidem vocabulum ύδατοειδών statim post νεφών collocatum malim. Deinde Codex Florent. ἂ λέγον εἰς σύνωσιν habet: eamque scripturam annotaverat iam Sambucus.

πήξιν εἰληφότων. Haec desunt in Froben. Eudocia. Sambucus πήξιν εἰληφότα addi iussit. Deinceps ἀπόπασιν ἀναλαμβάνει Froben. Steph. Eudoc. versio Ambrosii, Codex Arundel. et Veneti. ἀπόπασιν vitium operarum esse videtur in Editione Aldrobandini. ἀποτελέσιν dedit Meibomius, ἂν λαμβάνοι ego posui. Denique τοῦτο τὸ ἄθροισμα libri Veneti habent.

28. ἢ ἀπὸ νοτερόων. Froben. Stephan. Eudocia, Codex Arundel. Veneti ἀπογοιέρων habent, sed versio Ambrosii ex humentibus locis. Deinceps ἐν τοῖς τόποις Froben. Steph. Eudocia.

εἰς τὸ αὐτὸ λαβόντων, και ἀποτελέσιν ὑγρασίας. Haec Ambrosius vertit: deinde quum haec inter se convenere, humiditatemque peregerunt. Ineptissime contra Meibomius posuit: deinde cum haec ad unum locum convenere humiditatisque perfectionem. Ita vero causa rotunditatis nulla apparet, quam in grandine et roris guttis diligenter physici antiqui quaesiverunt. Humiditatis causam quaerere ineptum erat post illa superiora, κατὰ φορὰν ἀπὸ νοτερόων τόπων et cet. Aut igitur ὑγρασίας in μορφῆς mutandum, aut ἀποτελέσιν vitiosum est. Denique πλεόνων habet Froben. et Eudocia.

Πάχνη δὲ συντελεῖται. Haec verba in libris omnibus omissa restituit coniectura Gassendi.

πήξιν τινα ποιὰν λαβόντων. Cum δρόσων antecesserit, λαβουσῶν exspectabam. Quae sit ποιὰ τις πήξις illa, non addidit Epicurus. Aristoteles Meteorol. I, 10. πάχνη μὲν, ὅταν ἢ αἰτῆς παγῆ, πρὶν εἰς ὕδωρ συγκριθῆ πάλιν. Contra liber de Mundo: πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγῆς δρόσος. unde Stobaeus Eclog. Physic. p. 664. duxit haec: πάχνη δ' ἐστὶν ἡμιπαγῆς δρόσος.

29. ὄξυγωνίων — καὶ κατὰ τὰ ἔξωθεν. Ita pessime Wetst. dedit, cum antea καὶ κατὰ ἔξωθεν legeretur. Debebat scribi καὶ κατὰ τὴν ἔξωθεν δέ. Sambucus ὄξυγωνίων annotavit.

30. κατὰ πρόσλαμψιν — ἢ κατὰ τινα. Froben. Eudoc. ita *Τοις γίνεται ἀέρος φύσιν ἰδίαν*, intermediis omissis. Stephaniana dedit cum Sambuco omissa, sed in postremis habet ἢ κατ' ἀέρος φύσιν ἰδίαν. quam scripturam reddidit Ambrosius, qui paulo antea: *dum sol aquosum aëra sua luce perstringit*. Vocem ἀέρος deletam voluit Gassendus, cui τινὰ substituit Wetsteiniana. Praeterea ὑπὸ abesse malim.

ἢ τὰ — μονοειδῆς. Froben. Steph. Eudocia ἢ τὰ — μονοειδῶς. Verum ἢ reddidit Ambrosius. Correxerit Gassendus.

χρῶσιν ταύτην λήψεται, οἶαν. Froben. χρῆσιν ταῦτα λήψεται. Steph. χρῶσιν ταύτην λ. cum versione Ambrosii et Sambuco. χρῆσιν λήψεται ταῦτα Eudocia. Deinceps οἶον Froben. Steph. Eudocia.

πρὸς τὰ μέρη τὰ τῆς περιφερείας. Τοιοῦτο δὲ φάντασμα γίνεται. Ita scriptum hunc locum reddidit Ambrosius: *quo partes has circumferentiae fulgere conspiciamus. Fit autem huiusmodi visum*. Froben. Stephan. Eudocia, libri Veneti habent τὰ μέρη. τὰ δὲ τῆς περιφερείας τοῦτο φάντασμα. ubi τὸ δὲ cum Gassendo scripsit Wetsteinianae auctor. τὰ μέρη aquosi aëris partes interpretatur Meibomius, qui coniecturam nescio cuius πρὸς τὸν ἀέρα memorat et improbat.

ἀτόμων ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπό. Ante Meibomium τομῶν vulgabatur. Debetur emendatio Gassendo. Versio Ambrosii reddidit talem scripturam: τομῶν ἢ ἐν τοῖς νέφεσι, καὶ ἀπό.

ἀποσφερομένων ἀτόμων περιφερείαν τινα — προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην. Haec omnia Froben. Eudocia et libri Veneti omittunt. Omissa dedit Stephaniana, sed ibi est ἄλλως pro ἄλλως, deinde κατὰ πάντοθεν ἀέρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, ἢ τὰ ἀπ' αὐτῆς. ubi Meibomius correxit καὶ παρὰ πρὸς πάντοθεν προσφερομένου πρὸς τ. σελ., καὶ τὰ. Aldrobandinus dedit ἄλλως κατὰ τὴν σελήνην cum Sambuco, in cuius margine scriptum reperio καθεῖσθαι τὴν σύγκρισιν ταύτην. *Alias circa lunam fit, dum ex omni parte aër ad lunam refertur, deinde qui ex ipsa manant fluxus versio Ambrosii*. Confusam et turbatam a

librariis coronae et iridis descriptionem testantur libri scripti. Igitur non mirum, quaedam verba fuisse transposita. Ita mentio lunae in notitia iridis plane aliena est. Locum ita fere scribendum censeo: ἢ σύνωσιν ταύτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ ἀέρι ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν αἰόμων ἀπὸ τοῦ ἀέρος προσφερομένου πρὸς τὴν νεφέλην, ὥστε περιφέρειν τινα καθίσθαι εἰς τὴν σύγκρισιν ταύτην.

θεύματα ἀποφερόμενα — ἀναστέλλοντα. Ita Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti. Correxerit et mutavit Wetsteiniana Editio.

κύκλω περιστήσῃ. Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti κύκλω περὶ τῆς-εἰς. quoad in gyro circa ipsam nubes consistat et non omnino dividat versio Ambrosii veram scripturam secuta, ubi tamen ἐφ' ὅσον ἂν scriptum malim. Aldrobandinus κύκλω εἰς dedit.

τὸν περίξ ἀέρα. Male Wetsteiniana τὸ περίξ. Deinceps εἰς τὸ περιφερές τὸ περὶ αὐτὴν Froben. Steph. Eudocia. Versio Ambrosii: ipsa undique cogente aequabiliter ad circumferentiam suam crassioremque constituyente. unde equidem malim scriptum: ὥστε τὸ περὶ αὐτὴν παχυμερές εἰς τὸ περιφερές περιστῆσαι. Sensus certe ita clarior erit. Sed Meibomius vertit: ut rotundam hanc et crassiorem figuram circa eam constituat.

ἐπιτηδείων πόρων. Meibomius scripsit πυκνωμάτων, vertens densitates. Idem putabat etiam πάχυμερῶν scribi potuisse. Neutrum verum puto, nec causam mutationis intelligo.

32. συντροφεμένου ἢ περιστάσεως. Frob. Steph. Eudocia, libri Veneti συντροφεμένου, περιστάσεως. Versio Ambrosii ἢ insertum legit et reddidit post γινομένης, quam distinctionem sequitur Gassendus.

ἢ αὐτὰ — γενέσθαι. Deest διὰ τό. Versio Ambrosii: sive ipsae — moveantur — atque — declinent et manifesta omnibus fiant. Gassendus ἐνδέχεται supplebat.

33. Τινὰ [τῶν ἄστρον] — αὐτοῦ. Wetsteiniana miro Meibomii, ut videtur, errore dedit ταύταις αἰτίας, ὅτε τινὰ ἀναστρέφεται αὐτῶν. ὃ συμβαίνει. Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti habent αἰτίας τινὰ ἀναστρέφεται αὐτοῦ. ὃ συμβαίνει. Versio Ambrosii omisit haec: τινὰ — αὐτοῦ. quae ad discrimen stellarum errantium et fixarum pertinent. αὐτοῦ est ibi in uno eodemque loco.

τὰ λοιπὰ ἀναστρέφεται. Frob. Eudocia, Codex Arund. τὸ λοιπὸν ἀναγράφεται. Steph. τὸ λοιπὸν ἀναστρέφεται cum libris Venetis, ἀναφέρεται Palatinus. περιστρέφεται dedit Meibomius. λοιπὰ vertit Ambrosius: *circum quam versentur reliqua*. Ceterum malim ὄν, referendum ad οὐρανοῦ, et τὰ λοιπὰ sunt stellae errantes.

αὐτοῖς προσεστάναι. Hoc effeci cum Gassendo e scriptura Aldrobandini προσεστάναι. Froben. Stephan. Wetstein. αὐτῶ περιεστάναι.

ἐξῆς αὐτοῖς. Ita recte Aldrobandinus cum versione Ambrosii; reliquae αὐτῆς.

ἄλλους δὲ πλείονας. E libris Venetis δὲ inserui. Post συλλογίζεσθαι vulgo positum punctum sustuli; sequentia enim pendent ab his.

μὴ κινεῖσθαι. Gassendus μὴ πλανᾶσθαι maluit.

34. παρὰ τὰ κύκλω. Ita Wetsteiniana. παρὰ τῶ κύκλω Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti. καὶ παρὰ τῶν Palatin. καὶ παρὰ τὸ κύκλω Florentinus. Equidem καὶ παρὰ τὸ τὰ dedi.

κατὰ τὴν ἅμα. Ita Froben. Steph. versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti. κατ' αὐτὴν ἅμα dedit Wetsteiniana.

καθ' οὓς τόπους — οὐ μὲν — ὁμαλῶς τε ἐκκαούσας. Froben. Steph. Eudoc. τρόπους, verum habet versio Ambrosii, Deinceps οὐ παρεκτάσας Frob. Steph. versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti et Arundel. Correxerit Aldrobandinus. Postea ὁμαλῶς τὰς ἐκκαούσας Froben. Eudocia, libri Veneti et Arundel. ὁμαλῶς τε Stephan. cum versione Ambrosii.

οὐ δὲ ἀνωμαλεῖς. Froben. Steph. versio Ambrosii, Eudocia habent οὐδὲ ἀνωμαλεῖς. Wetsteiniana οὐ δὲ ἀνωμάλους dedit.

ἀπολύωσι. Froben. Eudoc. libri Veneti et Arundel. ἀπολύωσι. Steph. ἀπολύουσι. *absolvunt* versio Ambrosii. Verum dedit Aldrobandinus cum Sambuco.

36. οὐ ἂν — γίνηται. Vulgatum γίνεται correxi. Ita sequitur οὐ ἂν ἡ ὁρμὴ γένηται.

συμφιλίας γενομένης. Kühn maluit συμφυλίας, *naturarum cognatarum conspirationem* interpretatus, ut supra fuit ἄλλοφυλία. Consensu incidente Ambrosius vertit, ubi Sambucus adscripsit in margine συμβουλείας.

τισὶν ὀμιχλοειδέσι — κατείλησιν. Frob. Steph. Eudocia κατάλυσιν. *involutionem* versio Ambrosii. Verum

habet margo Sambuci et Codex Arundel. κατ' εὐλησιν Paris. κατεύλησιν Florent. Deinceps versio Ambrosii habet: *sive eruptionem continentium*. ubi Sambucus in margine adscripsit εἴτ' ἐπὶ ἔκραξιν.

37. ταύτας ἀποτελεῖ. Codex Arundel. ἐπιτελεῖ.

οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ τυχόν — ἦ, ἢ τοιαύτη μορῖα — μὴ ὅτι εἰς παντελεῖ. Hanc constantem scripturam Froben. Steph. versionis Ambrosii, Eudociae, librorum Venetorum temere mutavit Wetsteiniana in οὐδὲ γὰρ τὸ τυχόν — ἦ, εἰς τοιαύτην μορῖαν — μὴ ὅτι τὸ παντελεῖ. Gassendus maluit ἐμπέση — μὴ ὅτι εἰς τὸ π. neque enim in animal ac quodlibet, modo id sit gratiosius paulo, eiusmodē stultitia cadet versio Ambrosii. Cum forma verbi tum tempus et modus vitiosa mihi videntur. Debat esse πίπτου ἄν.

38. ὦ Πυθόκλεις. Ita Wetstein. ὦ deest in Froben. Steph. Eudoc. libris Venetis.

μᾶλλον δὲ σεαυτῷ ἀποδώσεις τήν. Ita Froben. Steph. (nisi quod haec μάλιστα habet) Eudocia, libri Veneti. μᾶλλον etiam Arundel. Versio Ambrosii vero: *maxime autem te ipsum dede ad speculanda principia et infinitatem*. ad quam conformavit temere scripturam Wetsteiniana: μάλιστα δὲ σεαυτὸν ἀπόδος εἰς τήν et cet.

ἔτι τε κοιτηρίων καὶ παθῶν. Haec verba omisit Froben. Eudocia et libri Veneti, habet versio Ambrosii et Stephan.

περὶ τῶν κατὰ μέρος. Ita Froben. Steph. Eudocia et libri Veneti. Temere ὑπέρο dedit Wetstein.

ἢ μὴ μάλιστα. Negationem ita addidit Meibomius, cum e versione Ambrosii: *qui vero istis vel maxime contenti non fuere*: constare posset, potius inutilem particulam ἢ delendam esse, quod feci.

συνθεωρήσαιεν ἄν — περιποιήσαντο. Wetsteiniana inseruit ἄν. recte! Gassendus deinceps περιποιήσαντο maluit, quo ducere videtur Eudociae περιποιήσαντο. Sed vulgata scriptura recta est.